UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Baldi Pervsini Commentariorvm In Pandectas Tomvs ...

In Digestvm Vetvs

Baldus

Lvgdvni, M.D.LVIII.

De condictione indebiti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95938

Visual Library

clauibus. ¶ In contrarium, q̄ꝛ q turpiter accipit, mala fide ꝛ mala mēte accipe vr̄, ergo nō pſcribit. Prima verioꝛ, q̄ꝛ mala fides in preſcriptione accipiť ſolū reſpectu ſcientie rei aliene, nō reſpectu turpis cauſe. Sꝫ an anteq̄ preſcribať, dn̄s pōt vē dicare: dic ꝙ ſic: ſi extat, vel dolo ꝯſumpta eſt. Si aūt ſine dolo in ſuā vtilitatē ꝯuertit, aut erat turpis cā lucratiua, ꝛ dn̄s cōdicit pciū, aut onéroſa, tūc nō ꝯdicit: q̄ꝛ ꝯſumēs nō vr̄ fact⁹ ditioꝛ. l. ſi cū ſeruū. ſi cer. pe. ſm gl. ¶ Sed q̄re ſine cā nō trāſit dn̄iū, ꝛ ex iniuſta trāſit: q̄ꝺ eñ fomentum dare pōt turpis cā? Rn̄de ꝙ lꝫ ſit turpꝫ cā, tñ foꝛmiter dať, ſi nulla, tūc īfoꝛmiter, vt. j. de ver. ob. l. triticū. Itē q̄ꝛ pactū nō eſt turpe, ſed cā pacti eſt turpis. j. l. pxi. ꝛ ꝙ dn̄iū transferať ex turpi titulo apparet in vſuris ſolutis al's nō liberareť ſoluens, facit de iniur. debitores. Sed cuꝫ in vſuris verſeť turpitudo ſolius recipientis, q̄uo pōt agere ex iuramento pſtandaꝝ vſuraꝝ? Rn̄deo nō hꝫ actionē, ſed iudex eccleſiaſtic⁹ ex officio facit obſeruari iurm̄ tanq̄ Deo, nō tanq̄ homini preſtitū: moꝛtuo tñ iurāte extinctum eſt iurm̄, ꝛ cenſura nō trāſit in heredē, vt no. Inn. de iureiu. c. veritatis. ¶ Sed cui dn̄t reddi mala ablata? Rn̄deo, ſi ſunt male extoꝛta certis pſonis nō participantibus facinus turpitudinis, eis debent reſtitui, vt hic: ſi aūt a certis participātibus turpitudinē, non dn̄t reddi eis, ſꝫ fiſc⁹ aufert, de iur. fiſ. l. Lucius. ſi aūt ab incertis iure foꝛi non teneť accipiens, ſꝫ iure poli tenetur, nec a peccato liberať, niſi pauperib⁹ eroget, vel in alios pios vſus, ī quo requiriť autoꝛitas dioceſani: nā non eſt alius modus ſaluationis, nec eñ pōt ſe ſua autoꝛitate ſaluū facere, cum reddat alij p alio. ꝛ in hoc decretalis vtiť ſic cōmiſeratiōe, vt habita autoꝛitate ſeu licētia ſupioꝛis libereť ſoluēdo cui nō teneť, ꝛ no. ex de iud. cū ſit. ꝛ ſicut ipſe viuēs nō hꝫ autoꝛitatē p ſe, ita nec moꝛiens pōt alteri cōmittere, vn̄ executoꝛ īcertoꝛū nō pōt diſtribuere ſine autoꝛitate epi ſꝫ Hoſt. ꝛ vide q̄ꝺ no. in. c. j. de priui. in cle. ¶ Sꝫ q̄d de eo q̄ꝺ dat pr̄ filio ſpurio, an repetiť? ꝛ vr̄ ꝙ nō: q̄ꝛ eſt turpitudo ſoli⁹ dātis, pr̄is eñ vitiū ē ñ filij. C. ð na. li. l. fi. q̄d eñ fili⁹ peccauit, anteq̄ naſcereť. C. de inof. te. l. ſi qs in ſuo. §. fi. ¶ In ꝯtriū vr̄, q̄ꝛ dn̄iū nō eſt trāſlatū. C. de nat. li. l. j. nec vſucapiēdi conditio, ſi pr̄ nō erat dn̄s, q̄ꝛ inter phibitos titulus nō aufert vſucapionē, nec vſucapiendi conditionē, vt no. j. pꝛo leg. l. nemo. Sol. aut erat natus ex dānato coitu, ꝛ tūc non eſt capax, nec ex ꝯctu, nec ex vltima volūtate: ꝛ iō cōueniť nō rōne turpitudinis, ſꝫ incapacitatis: moꝛboſus eñ eſt, lꝫ nō ſuo vitio. C. de nat. li. l. legē anaſtaſij. aut nō erat natus ex dānato coitu, ſꝫ vulgo conceptus. tūc pr̄ pōt ei donare iter viuos, nō in vltima volūtate, vt no. de pꝛob. eum qui teſta. illud nō placet, ar. de leg. j. ſeruū filij. §. eū qui. ꝛ inſti. de leg. faſ. cani. tol. ꝛ iō dico, aut pr̄ cōfert in euꝫ titulo lucratiuo, ꝛ non vꝫ, aut titulo oneroſo, ꝛ tunc ſimulate non vꝫ, ſed ex vera cā vꝫ. Sed an ex confeſſione precij pſumiť ſimulatio? gl. dicit ꝙ non in cōtractibus in. l. eū qui teſt. Sed illa lex facit in contrariū: q̄ꝛ inter pꝛohibitos confeſſio eſt phibita, niſi adijciat iuramentū: q̄ꝛ tunc preſumitur confeſſio vera, de legat. iij. l. cum quis. §. nuptam. Si pater ab alio recipit certa pꝛo talibus filijs, dic vt not. Cy. C. fam. erciſ. l. filie cuius.

SI ob turpem. Pꝛomittens ex turpi cā poſtea liberaliter ſoluens, nō repetit q̄ꝛ cauſa, que inerat pꝛomiſſioni, non interfuit ſolutioni, q̄ꝛ ſciēs ſe nō debere ſoluit: ꝛ hoc nō excludit repetitionē, qn̄ fuit turpitudo ſolius recipiētis: ſi aūt fuit vtriuſq̄ꝫ turpitudo, alia rōne nō repetit. ſ. q̄ꝛ in pari cā turpitudinis, melioꝛ eſt cā conuenti. h. d. Exemplū, pꝛomiſi tibi. x. vt mihi depoſitū redderes, reddiſti: poſtea do tibi illa. x. nō repeto: q̄ꝛ indebita ſcienter ſolui ſublata iā cauſa turpitudinis: ſi aūt ſolui tibi eadem cā in inſtanti, puta pꝛomiſi vt redderes depoſitum, ꝛ anteq̄ redderes ſolui, lꝫ ex interuallo ſoluerim, ꝛ non fuit cōiuncta ſolutio pmiſſioni, tñ repeto q̄ꝛ ex turpi cā permanente ſolui. Secus ſi turpis cā non erat permanēs, ſed retro tranſiens: q̄ꝛ cā illa purgatur. Et cōclude, aut eſt turpitudo cōis, ꝛ ceſſat repetitio, de cal. in heredē. §. j. aut ſoli⁹ recipientis, ꝛ tūc, aut incipit a traditiōe, ꝛ ꝯdiciť. ſ. e. l. perpetuo. Aut a pmiſſione, ꝛ tūc, aut traditio fuit ꝯiūcta pmiſſiōi, ꝛ cōdiciť: q̄ꝛ ex vna cā vtrunq̄ꝫ vitiū naſciť. ſ. vitiū pꝛomiſſionis, ꝛ vitiū ſolutionis, ar. de noua. l. doli mali. C. ad Vel. l. ſi mulier. aut pꝛimo pceſſit pmiſſio, ꝛ poſtea ſeoꝛſum ex interuallo eſt ſecuta traditio, ꝛ tūc aut ſpe turpis cāe, ꝛ ꝯdiciť: aut nō eadem ſpe: q̄ꝛ medio tp̄e poſt ꝯctū, ꝛ ante traditionē fuit impleta cā. ꝛ tūc nō cōdiciť, vt hic: ſic eſt in metu, q̄ꝛ met⁹ purgať p factuꝫ ſpōtaneū ſoluētis ſine metu. C. ꝙ me. cau. l. ij. ¶ Et ex p̄dictis vr̄ ꝙ ſi quis pmiſit mihi vſuras, ꝛ poſtea liberaliter ſoluat, ꝙ nō repetat[a]: q̄ꝛ ſpontanea ſolutio purgat vitiū, vt hic. ſ. qn̄ ſoluere ꝛ nō ſoluere erat in ſola libera ptāte eius q ſoluit, ſecus ſi ſoluit metu maioꝛis mali, ar. quar. rer. ac. nō da. l. j. §. q̄ onerande. nec dicoꝛ alienū vſurpaſſe, ꝛ ſic nō dimittať peccatū, niſi reſtituať ablatū, q̄ꝛ dico ꝙ iſtud nō eſt ablatū, ſꝫ donatū, ſecus ſi iſtud donum eſſet coniunctū ipſi cōtractui mutui, vt. ſ. ſi cer. pe. l. rogaſti. §. ſi tibi. q̄ꝛ ex coniunctione actuū pſumiť illicitus eſſe, ar. de pꝛi. cre. l. ſi ventri. §. fi. ¶ Quero quid vult dicere lr̄a ꝙ ſublata eſt pꝛoxima cā? Rn̄deo ſolutio fit ex cauſa ſtipulationis, ſtipulatio fit ex cā, puta reſtitutionis depoſiti. Modo ſpontanea ſolutio non tollit ſtipulationem, imo exequitur eā ſed, tollit cauſam pꝛoximā ſtipulationis. i. turpitudinis reſpectum, facit de exce. doli. l. ij. §. certa. ꝛ ſic no. ꝙ ceſſante cā repetitionis ceſſat repetitio. ¶ Item not. ꝙ ſi vitiū non eſſet purgatū, cōdictio ob tur. cauſ. non hꝫ locū, in contractibus nominatis, vt in contractu ſtipulationis, vt hic. ꝛ. j. l. pꝛox. ꝛ ibi no. ¶ Ex lec. ant. ¶ No. ꝙ ſolutio ſpontanea purgāt turpitudinem met⁹ adhibiti in pmiſſione. ꝛ ſic not. ꝙ ſpōtanea ſolutio facit valere ꝯctū: q nō valeret al's[b] ꝛ adde q̄ꝺ no. Inn. de elect. q̄ꝛ pp. in gl. ſup hoc. ꝛ Arch. iij. q. ij. ſi eps. in gl. ij. ꝛ rō huius. l. fundať in hoc, q̄ꝛ ceſſante cauſa impediente, ceſſat impedimētum: ſed eā impediēs obligationis effectū erat turpitudo metum inferētis, q̄ ceſſat ceſſante metu. ꝛ facit. l. j. ſi rectoꝛ puinc.

SI veſtimenta tibi. No. ex. l. iſta ꝛ l. ij. ſ. e. ꝙ lꝫ ī ꝯtractu tranſactionis partiū nō fiat reſciſſio p enoꝛme dānum, vt. l. Lucius. §. fi. ad Treb. tñ ſi quis reſiſtendo illicite aliqd recipit, nō p reſtitutione rei debite pōt ꝯueniri cōdictio. ob tur. cau. facit. j. de cond. inde. l. in ſumma. §. fin. Sed quid de clericis ꝛ laicis, qui recipiunt pecuniā, vt iniuriā dimittant, an teneanrur reſtituere quaſi turpiter accipiāt? ꝛ vr̄ ꝙ ſic, q̄ꝛ gratis facere debuerūt. vt no. de infa. l. furti. §. pact⁹. Contrarium dico, q̄ꝛ lꝫ accipere p emendatione cōtumelie, de ver. ſig. ex parte in chꝛiſto. non tñ pꝛo remiſſione rancoꝛis: al's ſequeretur ꝙ actio iniuriarum, q̄ commodum pecuniariū auferret, ad tur. cau. referretur, ꝛ nō poſſet ad effectum pꝛoduci: quod falſum eſt, alias appellatur. vt. j. de conſti. pecu. l. qui iniuriam. cum ſi. ꝛ adde ad hanc. l. quod no. Arc. iij. q. ij. ſi ipſuꝫ. ¶ Item not. ar. quod omiſſio appellationis purgat turpitudinē pꝛonuntiationis: hoc no. Inn. de of. dele. cū olim abbas.

Si rem. ¶ No. ꝙ turpitudo commiſſa circa executionē ꝯctus bone fidei purgatur per actionem ex eo contractu: ſecus in ſtricti iuris, ꝛ in teſtamentis.

¶ De condictione indebiti. Rubꝛica.

¶ Circa rub. dic vt in gl. continuando, ꝛ ſummando eam.

NUnc videndum. Ignoꝛantia facit ꝯdēnationē īdebiti ꝯpetere, ſciētia ceſſare. h. d. ¶ Op. ꝛ vr̄ ꝙ debebat diſtingui inter ignorantiā iuris, ꝛ tunc ceſſat repetitio, ꝛ ignorātiam facti, ꝛ tūc hꝫ locū repetitio, vt. C. de iur. ꝛ fac. ignoꝛ. l. cū qs. Sol. indebitum ðꝛ tribus modis. Pꝛimo mō ꝙ nec naturaliter, nec ciuiliter debeť, tū q̄libet ignoꝛantia refert repetitionem ſoluti, vt hic. Scd̄o modo quod ciuiliter debetur, ſed naturaliter nō debetur: idem q̄ꝛ repetitio eſt ſuffulta equitate naturali, ꝛ ideo quacunq̄ꝫ ignoꝛantia ſolutum repetitur. de reg. iur. l. cuius per erroꝛem. Tertio modo diciť indebitum ciuiliter, ſed debitum naturaliter, tunc, aut interuenit erroꝛ iuris, ꝛ non repetitur: aut facti, ꝛ tunc aut fuit erroꝛ ſupinus, ꝛ non repetitur: aut fuit iuſtus erroꝛ, ꝛ tūc repetitur, vt. l. cū quis. ita dicit gl. Sed quare eſt potentioꝛ ad retinendum naturalis obligatio tantū, quā ciuilis tantum, cū ad agendū ſit totū contrariū: nam potentioꝛ eſt ad agendum ſola ciuilis, quā ſola naturalis. Nam ex naturali ſola nunquam oꝛitur actio quod no. ſed ex ſola ciuili plerunq̄ꝫ oꝛitur: vt not. inſti. de oblig. in pꝛin. Rn̄deo in condictione inde. plus ponderatur equitas naturalis, quā rigoꝛ iuris: vn̄ cuꝫ naturalis obligatio ſit efficax ad retinendum, q̄ꝛ eſt ſuffulta equitate, iō validioꝛ eſt, q̄ ſola ciuilis, q̄ non eſt ſic ſuffulta rōne naturali. nec eq̄tate, vt. ſ. e. l. indebiti. ꝛ. j. de excep. dol. l. qui eq̄tate. ꝛ loquoꝛ de ſola ciuili, q̄ non poꝛrigitur ad neceſſitatē pꝛoteſtationis, ſed efficax. j. de conſti. pec. l. quod ſi maritus. §. j. Si enim eſſet ciuilis efficax iſtud eſſet debitū, non indebitum. j. mand. ſi fideiuſſoꝛ. §. in oībus. Sed gl. deficit in quarta ſpecie indebiti: q̄ꝛ aliud eſt indebitum ope exceptionis: lꝫ naturaliter, ꝛ ciuiliter debeatur: ꝛ tunc ſubdiſtingue, aut exceptio pꝛincipaliter introducta in fauoꝛē, ꝛ quocunq̄ꝫ erroꝛe ſolutum repetiť: aut in odium, tunc, aut eſt erratum in iure, ꝛ non repetitur, aut in facto: ꝛ tunc ſi fuit groſſus erroꝛ, non repetitur. vt. j. e. qui exceptio. ꝛ. j. ad Maced. l. fi. Et in hoc cognoſcendo, an ſit mere fauoꝛabilis, an mere odioſa, conſidera quid facit legem rationabilem: an fauoꝛ vel odium. Et an ſubſit cauſa fauoꝛis ꝛ non odij, aut odij ꝛ non fauoꝛis, ꝛ ſi dicatur fauoꝛ vnius eſt odium alterius, ꝛ econtra. Rn̄deo non eſt fauoꝛ odiū. ſed exceptio

a ¶ Repetat. Vid. d. Alex. in cōſi. lxxx. in iij. pte. ꝛ Cardi. in cōſi. cxx.

b ¶ Al's. Dic verū niſi ſubſit alia cauſa, quā appꝛobatio ppꝛie pꝛime pꝛomiſſionis: vt q̄ꝛ ſubeſt metus periurij, cū in pꝛomiſſione facta p metum iurauit, q̄ꝛ ſoluens poſtea ſponte videtur ſoluere ne ſit periurus, adeo repetit, vt p Bar. ī l. ij. in. ij. col. C. ꝙ metus cau. in verſi. querit glo. quid ſi iurauit. de quo ēt p eundē Bal. ibi in vlti. col. verſi. vlterius quero.

ceptio fauoris,nec odiũ feneratoris eſt fauor filij,ſed exceptio
filij eſt exceptio odij:vnde fauor filij nõ eſt fauor,ſed executio
odij creditoris. Si aũt lex nõ ſit rationabilis,hãc ſemꝑ repu
to odioſam,vt.l.j.C.que quiſq; iur.aut eſt exceptio alia ſufful
ta equitate,vt exceptio pacti de nõ agendo, ſcḋm illos q dicũt
hoc pacto naturalẽ nõ tolli:⁊ habet locũ repetitio,quocũq; er
rore ſoluat. Aut eſt alia exceptio,q̃ nõ hʒ fomẽtũ eq̃tatis,ſʒ ri
goroſitatis,⁊ ſic abhorret a naturali rõne,vt exceptio preſcri
ptionis ⁊ rei iudi.⁊ dic,vt.j.e.l. Julianꝰ.vel penalitatis, ⁊ dic
vt.j.e.l.ſi pene.⁊.ſ.qḋ q̃ſq; iur.l.iij.§.fi. Item deficit gl. circa
obligationẽ ad antidora q̃ nõ ẽ obligatio ꝓprie,tñ īterdũ im-
pedit repetitionẽ in facto.j.e.ſi nõ ſortẽ.§.libertꝰ.⁊ in dãdo.j.
de fideiuſſ. ſi teſtamẽto.§.j. Itẽ in eo qḋ dicit de ſola naturali
qḋ impedit repetitionẽ eſt verũ,vbi debitor ſoluit:ſecus ſi ſu-
us ꝓcurator nõ habẽs ſpeciale mandatũ.j. de ſol.l.ſi is cui.§.
flauius. Itẽ fallit in minore,q̃ ꝓbabiliter errare cẽſet. Si aũt
ex certa ſciẽtia eſſet opus reſtitutione:vt.j.e.l.interdũ. ¶ Sʒ
q̄ro,nũqd repetit naturaliter obligatꝰ. Nõ enĩ obſtat ei exce-
ptio cõpẽſationis:q̃ etiã naturale debitũ cõpẽſat.j.de cõpen.
etiã. Rñ.q̃ iſta exceptio obſtat petẽti nõ repetẽti, vt no.j.e.l.
interdũ.⁊.l.cũ his.§.j.nã q̃ rõne ſpoliatꝰ eſt primo reſtituẽdꝰ,
pari ratiõe nõ obſtat repetẽti exceptio,dolo facis ꝙ petis qḋ
reſtituturus es. Itẽ ⁊ q̃ nõ tenet reſtituere id,qḋ peti nõ põt:
⁊ dic vt ibi dicet. Quero extra vbi eſt exẽplũ de idebito ciuili
ter ⁊ naturaliter. Rñdeo cauſa ceſſante:q̃ nũq̃ fuit ꝯctũ vel
q̃ſi,nec delictũ vel quaſi,inſti.de obli.§.ſeq̄ns. Itẽ cauſa ipſo
iure finita,vel reſultata de pacto ab ẽptione. Itẽ facta ſolutio
ne de ꝑcu.ſi reus. Itẽ facta nouatione.j.e.l. Julianus. Itẽ in
terpoſita acceptilatione verbi,cadit ſecundũ ſuã naturã.j. de
acceptilat.l.ſi acceptolatũ.§. inter.cũ ſimi. Sed vbi eſt exẽplũ
de nuda ciuili ⁊ inefficaci. Rñdeo vt in gloſſ. in chirographo
ante bienniũ:q̃ ꝓpter ſolẽnitatẽ adeſt ciuilis obligatio. Sed
ꝓpter deficiẽtẽ equitatẽ deeſt naturalis obligatio, quia iure-
gentium indebitũ eſt. Itẽ q̃ñ pactũ,vel iuſiurãdũ ſuſtulit na-
turalẽ.ſ.de iureiu.l.ſi. Sed vbi eſt exẽplum de ſola naturali.
Rñdeo inter ꝑſonas,inter quas nõ cadit ciuile vinculũ.j.e.l.
frater a fratre. Itẽ in pacto nudo.vt.ſ. de pac.l.iuriſgẽtium.
§.q̃nimo. Itẽ ĩ teſtamẽto nõ ſolẽni.j.de fideiuſ.l.in teſtamẽto.
⁊ hoc quo ad legata vel prelegata. ¶ Sed q̄ro,an inter inſti-
tutos quo ad ipſum ius inſtitutionis cadit obligatio natura
lis:de acq.her.l.ex parte. facit qḋ no.ſ.q ſat. cog.l. inter om-
nes.licet gl.innuat cõtrariũ.C.de iur.⁊ fac.igno.l.ſi poſt diui
ſionẽ. Et p̄dicta vera,quãdo is ſuccedit q fuit grauatꝰ, ſecꝰ ſi
aliꝰ,cũ grauatus eſſet qs ꝓprio nomine:ſi antẽ appellatiuo,
tũc idẽ eſt in quolibet ſuccedẽte.de leg.iij.l.j.in fi.⁊.j. ſi plures
gradus. ¶ Sed cõtra hoc opponit teſtamẽtũ nõ ſolẽne pec-
cat in forma,ergo nõ orit obligatio naturalis. j. de cõſti. pec.
l.j.§.j. Sol.ibi erat pactũ in forma ſubſtãtiali.hic in forma ꝓ-
batoria,vel ibi erat defectus cõſenſus:nã non cõſentiebant in
ea ſpecie cõtractus,vñ nullus cõtractus init nec orit obliga-
tio,vt.l.ſi ego.ſi cer.pe. Sed hic aderat cõſenſus in eadẽ ſpe-
cie diſpoſitionis. ¶ Secũdo cõtra hoc oppo. fruſtra obliga-
tio naſcit ex quo probari nõ poteſt.de contrahen.emp.l. ruti-
lia.ſed ꝑ teſtamentũ non ſolẽne,nõ ſit ꝓbatio,ergo nunq̃ po-
terit ꝓbari,q̃ ſit nata obligatio.C.de teſt.l.ſi vnꝰ.C. de fideic.
l.ſi veritas.ſo. imo ſit ꝓbatio teſtamẽti nõ ſolẽnis ꝑ duos te-
ſtes,qui ꝓbãt ꝙ fuit factum nõ ſolẽniter,ſeu informiter.i.abſ-
que ſolẽnitate formali,vt.l.ſi.de re,eorũ. Sed ꝓbatio teſtamẽ-
ti ſolẽnis non ſit niſi ꝑ legitimũ numerum.C.de ſecũ.tab.l.ij.
Alia exẽpla dicã in.l. Julianus. Sed an in iſta materia ẽ dif-
ferẽtia inter neſciẽtiã,ignorantiã,errorẽ,⁊ titubationẽ:dic ꝙ
not.C.eo.l.ſi,licet in ſe iſta ſint diuerſa,vt no.j.i.l.j. de ſtatu.⁊.
j. de iuris ⁊ fac.igno.in rub.facit de iur.om.in.l.ſi ꝑ errorẽ. in
a fi. Sʒ an ſemꝑ ille q ſcit ſe non teneri ſoluẽdo videt donare [a]:
Reſpõdeo,nõ:nã ſi alia cõiectura põt aſſumi q̃ liberalitatis
exercite in recipiẽtem,nõ erit donatio.j. de ſol.l.ſi cũ aurum.
¶ Ex lec.anti. ¶ Soluens indebitũ per errorẽ repetit,ſecus
ſi ex ſcientia certa.hic tex.fallit iſtud ſecundũ.j. eo.interdum.
Sed primũ dictum in errore facti eſt ſemper verum,ſed in er
rore iuris ſubdiſtinguitur,aut eſt indebitum attẽta naturali
ratione:⁊ idẽ,aut attenta naturali equitate eſt debitũ: ⁊ tunc
nõ repetit: ⁊ facit.j.de fideiuſ.ſi teſtamẽto.§.j.niſi perſona fa-
ciat locũ repetitioni,vt.C.ſi aduer.ſol.indebiti.⁊.j.e. interdũ.
⁊ de fideiuſ. Marcellus.⁊ hec vera vbi ipſo iure: ſed vbi ꝑ ex-
ceptionẽ eſt indebitum.dic vt.j.eo.qui exce.⁊ facit.j. de ſol. ſi
is cui.§.flauius. Itẽ adde ad ſecundũ dictum huius.l. limita
tionem per.l.ſi cum aurum.j.de ſol.⁊ quod dixi.ſ.tit.ij.ſi pro
curatori falſo. Hãc materiam late proſequuntur doc.in.l.cum
quis.C.de iur.⁊ fac.igno.⁊ vide.C.de dona.ante nup.ea que.

SI quis. Etiam ex certa ſcientia ſoluens inde-
bitũ repetit, ſi eſt appoſitum pactũ de
repetẽdo. ſi apparuerit indebitũ.h.d.⁊ facit.j.rem ra.
habe.l.ſi ſine.in prin. Sʒ an mortuo ſoluẽte poteſt fieri proba
tio:videtur ꝙ nõ,vt.j.de ver. obli.l.qui Rome.§. augerius.
In cõtrariũ videtur,quia iſta conditio tranſit ad heredẽ vbi
apponit repetitioni,⁊ nõ petitioni de nouo,vt not.C.de pact.
inter emp.l.ij.⁊ q̃ ſola probatio per iuramentũ preſtandũ nõ
tranſit ad heredẽ.ſecus in alio genere probationis.C. de reb.
cre.l.generaliter.in princ.quia probatio eſt in rem ſcripta.

Si q̃d ex te. Ubi teſtamẽtũ apparet nullum: q̃
falſum,vel ex cauſa p̄teritionis iam
nati,vel poſthumi,vel ꝑ q̃relã reſcindunt legata ſoluta,⁊ re-
petunt ꝑ legitimũ heredẽ:⁊ idẽ ſi hereditatis aditio reſcinda
tur per reſtitutionẽ in integrũ,⁊ per cõdictionẽ indebiti, q̃rit
alteri per liberã perſonã. Itẽ licet nõ ſit vitium teſtamẽti vel
actionis,ſed defectus facultatũ:quia lex falcidia defalcat le-
gata,vel vnum legatũ defalcat aliud quatenus vltra mẽſurã
ſolutũ eſt cõdicit.h.d. ¶ No.ex cauſa preteritionis legata nõ
deberi,hodie cõtra,vt in aut.ex cauſa. Uel diſtĩgue,aut teſta
tor principaliter voluit liberos grauare,aut liberis ꝓuidere,
aut nõ fecit mẽtionẽ de liberis. Primo caſu puta teſtator ha
hebat vnũ filiũ a quo reliq̃t legata:poſtea natus eſt alius,quẽ
p̄terierat,dico legata ſimplr̄ relicta deberi:q̃ ſi de alio filio co
gitaſſet idẽ feciſſet, cũ nõ p̄ſumat tũc pr̄ plus diligere vnũ fi-
liũ q̃ alterũ,niſi noĩatim voluerit vnũ tm̃ filiũ grauare,q̃ for
te patrẽ offenderat,vel ex alia cõiectura volũtatis appeat, ꝙ
certe tm̃ ꝑſone onus inſixerit.de iure cod.l.pe. Scḋo caſu ver
bi gratia pater prelegat filio,⁊ preterit filiã natam,vel poſthu
mã,valet legatũ:q̃ filiũ p̄dilexit:⁊ ad veriſimilẽ nos rõ addu
cit,ar.de pac.l.tale pactũ.§.fi.C.de inoff.teſt.l.iij. Tertio caſu
aut eſt preteritus poſthumus, ⁊ non debẽtur legata. ar.C.de
teſt.mil.l.ſi cum,vel in vtero.⁊ not.C.de poſthu.here. inſti.l.j.
aut iam natus,⁊ tunc aut pater credebat eũ obijſſe,⁊ idem vt
j.l.iij.aut preterijt eum ex certa ſcientia,tunc valent legata.d.
aut.⁊ facit de fideicõ.libe.l.generaliter.§.ex teſtamẽto. de ma.
teſt.vxor.de capt.l.bona.⁊ qḋ not.C.de cod.l.j.cum ſi. ¶ Not.
ꝙ vnũ legatũ per aliud minuitur:ſed an legatum ſpeciei mi-
nuatur ꝑ legatũ quãtitatis:videt ꝙ nõ,vt.j.vt in poſ. leg.l.ſi
fideicõmiſſorum. Sed forte ibi facultates bene ſpectant, ⁊ fa-
cit.C.de iure deli.l.fi.§.licẽtia. ¶ No.ꝙ ſi heres reſtituitur cõ
tra aditionẽ hereditatis,legata euaneſcunt : qḋ eſt not. Et ſic
ecõtra ꝙ per repudiationẽ euanuit:per reſtitutionem robur
aſſumit.j.de vulg.ſub.l.ij.§.ergo. Et predicta vera etiã in re-
lictis ab inteſtato:nã talia aditionẽ deſiderant, vt no.j.de he-
re.inſti.l.qui filio.§.ſeruus.⁊.j.de fideicõ.l.ij. Sed ꝯctus etiaʒ
qui morte cõfirmantur,non exigunt aditionem hereditatis,
vt contractus donationis cauſa mortis:vel q̃ñ vir donat per
viam cõtractus non relicti,vxori,vel pater donat filio in po-
teſtate,vt.j.de leg.ij.l.ſequens queſtio. nam leges dicũt talia
morte confirmari,non autem dicunt confirmari aditione:igi
tur aditio non exigitur, ſed mortis cauſa capio videtur deſi-
derare aditionem,de condi.ob cau.l.ij.§.ſi parendi.

¶ Ex lectura antiqua.

HEc eſt nouum. No.ꝙ reſciſſa aditio
ne hereditatis per re
ſtitutionẽ in integrũ legata perdũt ſuas vires:qḋ eſt
notandũ ſcḋm Ja.de are.⁊ vide hic iſtud ex ꝯctu.j.de re indi.et
j.de acqui.here.l.cum hereditate.⁊.l.quoties.ſed gl.intelligit
hic ꝙ iſta legata erãt indebita a principio,⁊ ſic non facit pro
Jac.⁊ facit.ſ.de mino.⁊ ſi fine.§.ſed quod Papi.

1 ☞ Tranſactio aliquando dicitur amicabilis compoſitio.
2 Factum non videtur bona fide quando in iure eſt erratum.
3 Condictio indebiti cui competit.

SI procura. Primo loquit, q̃ñ g̃nalis
ꝑ curator ſoluit indebitũ.
Scḋo,q̃ñ debitũ. Tertio q̃ñ recipit indebitum.
Quarto,q̃ñ recipit debitũ. Quinto aſſignat quã
dã rõnẽ. Sexto loquit in tutore ⁊ ꝓcuratore minoris. Septi-
mo ⁊ vltimo remouet quãdã dubitationẽ.ſcḋa ibi,qḋ ſi.tertia
ibi,ideʒ labeo.quarta ibi,celſus.quinta ibi,ꝙ ſi. ſexta ibi, Iu-
lianus.ſeptima ibi,nec intereſt.⁊.h.d. Si procurator genera-
lis ſoluit indebitũ,⁊ dñs nõ ratificat,dat repetitio ipſi ꝓcura
tori:ſi aũt ſoluit debitũ,nõ repetit,nec ratihabitio deſiderat.
Ecõtra ſi g̃nalis ꝓcurator recipit indebitũ,⁊ dñs non ratifi-
cat,tenet ipſe ꝓcurator. Si vero debitũ,neuter tenet, nec ra-
tihabitio circa debitũ deſiderat,ſed circa indebitũ vt dñs te-
neat,neceſſaria eſt ratihabitio:⁊ eſt ratio q̃ in generali mãda-
to non cõcluditur indebita extorſio nec aliud illicitum. Itẽ ſi
tutor vel procurator minoris ſoluit indebitũ,non repetit ipſe
ſuo noĩe,ſed nomine dñi vnde ſoluerit.h.d.ſcḋm gl. ¶ Nota in
generali mãdato non cõtineri illicita[b],licet procurator ſit in
bona fide:vt q̃ putet eſſe debitum quod eſt indebitum, bona
fides ꝓcuratoris non ampliat poteſtatẽ,neq; excludit mãda-
tum:quod eſt nota. Dicunt etiam doc.ꝙ in generali manda-

a ¶ Dõare. ad de Frã. Aret. in.l.ſi is.in.v. col.ver.non video. ibi cũ regula.de vul.et pup.⁊ in.l.ſi ꝓcuratori.ſ.de cõdi.ob cau.⁊ ĩ l.ſi mãdato.j.man.⁊ qḋ ibidẽ dixi ad euʒ in appo.

b ¶ Illicita. Ui de Alexan. de Imo.in conſi.xxxij.in.iiij.colum.in.ij.parte. et in conſil.xciiij.in.ij.co.in fin.in.j.par.

eo non cõtinent ea que ſunt penalia dñoꝝ nam illicitum vide-
tur qđqđ pena coercet, vt.l.iij.§.ſi ꝓcurator.qđ quiſq; in.⁊.ſ.de
ma.teſt.l.teſtamēto centurio.hinc eſt ꝙ in generali mandato
nõ videt̃ mãdatũ ꝙ ꝓcurator ſit ↄtumax, vt.l.j.§.ſi ꝓcurator.
ſi qs ius di.nõ obtē.⁊ ſic ibi reperit̃ ꝙ dñs puniat̃ ꝓpter con
tumaciã ꝓcuratoris, hoc ē, vel qꝛ ↄtumacia ꝓcuratoris trãſit
in ↄtumaciã dñi, qꝛ ſcit ꝓcuratorē cõtumacē, ⁊ non purgat cõ
tumaciã, vt in.c.j.vt lite nõ cõteſt.⁊ no.in.l.ſi.C.de exact. mi.
an.li.xij.nõ eſt vi mãdati, ſꝫ vi culpe: quia qui conſtituit pro-
curatorē negligētem eſt in culpa.ſ.man. idemq;.§.ſi tutores.
C.de appel.l.preſes.C.de ꝓcu.l.qui res agit.⁊ de arb.l.non di
ſtinguemus.§.pe.vel eſt qꝛ expedit dño potius non defendi:
⁊ ſic ꝓdeſt, nõ obeſt, de ꝓcu.l.ſed he.§.fin. Et p̃dicta ſunt vera
etiã ſi ꝓcurator habeat liberã, qꝛ a generali arbitrio quedam
excipiũt̃, vt.ſ.man.l.creditor.§.luci⁹.facit.ſ.de ſol.l.ſi is cui.
§.flauius. Et iſta multomagis ſunt vera in nũtio: quia nun-
tius ad vnguē dꝫ ſeruare ſuã cõmiſſionem.ſ.de ver.obli.l.qui
Rome.§.callimachus. Si etiam a gñali iuramēto illicita ex-
ceptuant̃.C.de vſur.l.eos.§.j.⁊ no.ſ.de re.iu.l.nõ videt̃.§.qui
iuſſu.⁊ p̃dicta: qꝛ libera q̃ datur ꝓcuratori ⁊ arbitratori eqpa
rãt̃, de iuriſ.om.iu.⁊ qꝛ in ſi. Et faciũt ad.q.qꝛlꝫ ſit datum ar-
bitratori liberũ arbitriũ, tñ ei⁹ laudũ ſubiacet equitati. facit
ſ.de ope.lib.l.libertus.ꝓ ſocio.vñ ſi nerue. dꝫ eñ eſſe veritati
cõſonũ: vt.ſ.de do.p̃le.l.theopõp⁹.hoc ꝓbat̃ etiã ex nominis
interp̃tatiõe: qꝛ arbitrator ĩterp̃tat̃ vir bon⁹ de arbi.l.labeo.
§.tãetſi.⁊.l.põponi⁹.al's. Idē.al's.ſi de meis.§.reſpice.q ſatiſ.
cog.l.ſi ab arbitro. id ergo dꝫ facere qđ nouit ſuo nõi cõueni
re, vt.C.de oſſ.p̃f.vr.l.j.vñ dꝫ innocēter ſe gerere, nec facere a-
ctũ rep̃hēſibilē, vt.l.certe.§.j.fa.erc. Sꝫ Do.d̃t ꝙ dat̃ ptãs ar
bitratori auferēdi de iure vni⁹ ⁊ dãdi alteri in pua ⁊ magna
q̃titate ꝓut voluerit, ꝙ laudũ ab eo bona fide latũ non dꝫ re-
duci ad aliud arbitriũ boni viri.ad hoc facit de leg.iij.l.fidei
cõmiſſa.§.q̃q̃.⁊ ad tre.luci⁹.§.ſi.qꝛ eius mero, nõ tñ bono, cõ
miſſum eſt arbitrio ꝑ v̾bũ ꝓut volueris. Si aũt ꝑ dolum iu-
dicat, tũc ad boni viri arbitriũ reduci dꝫ: qꝛ nõ cõtinet̃ dol⁹
in gñali arbitrio.ſ.mã.l.creditor.§.ſi.facit qđ no.C.de tranſa.
actione. Sꝫ cõtra hoc arguo trib⁹ modis. Primo ex verbis.
Scđo ex mēte. Tertio ex iuris diſpoſitiõe. Ex verbis: qꝛ v̾ba
faciũt mentionē q̃titatis non quotitatis.⁊ ideo totũ ius, vel
quotã partem ſimpliciter auferre non põt condēnando vel
abſoluēdo, ar.inſti.de fideiu.l.ſi qs vna. Ex mente, qꝛ non vi-
det̃ ſenſum ꝙ totũ ius vnius tolleret ⁊ daret alteri, ſed aliqđ
ꝑ modũ equitatis qđ modũ nõ excedat, ⁊ ꝙ non abhorreat ã
nãli rõne, ar.C.de dot.ꝓmi.l.iij.nec eñ ei v̾ cõmiſſum vt lar
giat̃ vel donet de alieno, de dona.l.fil.⁹.ſed ꝙ pacem compo-
nat etiã aliquo dato vel adēpto.ſ.man.l.creditor.§.j.ad idem
qꝛ iſte act⁹ ſimilis eſt trãſactioni, vt no.in aut. vt diffe.iud.§.
j.Similitudinarie tñ nõ ꝓprie dictũ eſt ꝙ laudũ ſit trãſactio
ſꝫ aliquid in tranſactionē venire dꝫ.l.j.de tranſ.vnde laudum
qđ ſimpliciter continet abſolutionē vel cõdemnationē non
1 eſt ſimile trãſactioni. ¶ †Et no. ꝙ tranſactio aliquãdo dicit̃
amicabilis cõpoſitio. In.de off. dele.ſi quando.ſ.de tranſac.
cum hi.ex legali diſpoſitione: qꝛ nullo pacto poteſt emologa-
ri añq̃ latũ ſit.C.de arb.l.pe.accedat, qꝛ larga poteſtas ei da-
ta v̾ ſpe future equitatis, ⁊ ar.C.de nõ nu.pe.l.ſi. Itē qꝛ ps ex
plicite nõ ↄceſſit, nec ſe ad ius iniquũ arctaſſet, ergo ĩplicite
contineri non dꝫ, de tranſa.cũ aquilius. Itē nec debet decipi
vltra dimidiã iuſti p̃cij.C.de reſcrip..l.ij.vnde ſi laudũ in to-
a tum ſit iniquũ, ſemper reduci põt[a]. Si aũt dolo vel lata cul-
b pa ſit latũ, etiã ipſe arbitrator tenet̃[b] no.in.l.ſi.C.de cõtrahē.
emp.ſi mēſor fal.mo.dix.l.ſi.C.de pac.l.pe.ſi aũt bona fide.di-
co ꝙ bona fides nõ ãpliat arbitriũ ſibi datũ, vt hic: ⁊ facit qđ
no.Dy. in regula ſciēti. Item renunciatio gñalis non tollit
defenſiones, vel exceptiones legales legitimas.l.ſꝫ ⁊ ſi quis.
§.q̃ſitũ.ergo nec reductionē ad arbitriũ boni viri: cum iſta re
ductio q̃nq; ſit exceptio, q̃nq; actio, vt.l.non diſtinguemus.
§.cũ qđã.ſ.de recep.arb. Nã ꝑ v̾ba gñalia nõ tollit̃ excep.fun
data in naturali eq̃tate vel veritate: qꝛ naturalis eq̃tas vin-
cit gñalitatē verboꝝ. Sed in arbitrio qđ dat̃ iudici videt̃ ſe-
cus, vt inique poſſit decernere ꝓpter robur iuriſditionis.l.j.
qđ quiſq; iur. Sꝫ dico ꝙ illud nõ eſt vi arbitrij, vt not.de v̾.ſig.
c.ſepe.in cle.ſed ꝓpter nãm iuriſdictionis: quia rebus diffi ni-
tis ſtãdũ eſt, vt ſit litiũ finis.C.de trãſ.l.fratris officio.ergo iu
dici petet̃ reductio arbitrij, ſꝫ diffinitiue ſententie nõ petitur
reductio, ſꝫ appellari dꝫ vel peti interdũ reſtitutio in inte.ad
treb.ſeruo inuito.§.cũ p̃tor.C.ſi.ſep.in inte.reſti.poſt.l.j.⁊ fa-
cit qđ no.qui ſatiſ.cog.l.arbitrio. Interdũ etiam ſit reductio
ope exceptionis, de arb.nõ diſtinguem⁹.§.cũ quidã.⁊ arg.de
exce.do.l.j.in ſi.petitio tñ reductionis ad arbitriũ boni viri,
magis accedit appellationi q̃ nullitati: qꝛ tacita ↄditio ſi do
l⁹ aberit, nõ facit ↄditionē, ſꝫ parat remediũ reductiõis, vt.ff.
de arb.l.ita demũ.ſi'r in libero arbitrio qđ dat Deus homi-
ni: nã in hoc dat vt eo recte vtat̃ nõ vt abutat̃. Unde beatus
Anſelmus in li.de libero arbitrio dicit ꝙ libertas arbitrij eſt
ptãs ſeruandi rectitudinem volũtatis. Ad exemplũ ergo ſi-
lius liberi arbitrij, qđ datũ eſt deſuper etiã inferiora regulã-
da ſunt.⁊ iſtud eſt equiſſimũ, ne latitudo v̾boꝝ decipiat con
trahētes: qꝛ meli⁹ de amico p̃ſumpſerũt, ar.de leg.iij.l.ſi vnũ
ex familia.§.ſi.nã etiã verba multũ lata, tñ ciuiliter intelligē-
da ſunt, vt.ſ.de ſer.l.ſi cui.⁊ licētia moderate intelligēda eſt,
vt.l.de die.in p̃n.qui ſatiſ.co.arbitriũ ergo datũ ab homine
arbitrio boni viri intelligēdũ eſt. Si vero lex dat arbitriũ, ⁊
an iſtud dꝫ intelligi ſic, vt alteri⁹ ius non abſorbeat, de admi.
2 tu.l.impuberi. ¶ †Et no. ꝙ non v̾ bona fide factum quãdo
in iure eſt erratũ, vt.ſ.de vſuc.l.ſi fur.§.j.eſt enim tũc lata cul-
pa, que equiparat̃ malitie.l.j.§.j.ſi mē.fal.mo.dix.⁊ hec ſunt
vera lꝫ aliqui ↄdicant: ⁊ maxime q̃ñ ꝑ calũniã alteruter liti-
gabat, ar.C.de cõd.in.l.in ſumma.poſt p̃n.ſ.tit.j.l.ij.⁊ hoc ꝓ-
batur argumento fortiſſimo de laudo arbitri, cui ſtãdum eſt
de rigore iuris, niſi per dolum latum ſit, vt.ſ.de arbi.l.ita de
mum.⁊.l.nõ diſtinguem⁹.§.cum quidã.ergo multo fortius in
arbitratore, cuius dictũ eſt magis reducibile ad equitatem.
Nam ⁊ iuris preceptũ eſt alterũ nõ ledere: ⁊ qđ p̃cipit̃ neceſſe
eſt ita fieri, ita teneo. Ex p̃dictis apparet ꝙ non põt talibus
pactis renũciari reductiõi ad arbitriũ boni viri, lꝫ ſec⁹ ſit in
vera appellatione cui põt renũtiari, qui.ap.li.l.j.in ſi.⁊ no.de
pact.l.tale pactum.§.qui prouocauit. Sed videtur ꝙ poteſt
ſpal'r renũtiari: qꝛ põt renuntiari exceptionibus, lꝫ ex equita
te ꝓcedant: ergo ⁊ petitionib⁹, ſi quis cau.ſꝫ ⁊ ſi quis.§.queſi-
tũ.ſol.mat.l.cum mulier.⁊ r̃ndeo ad.§.queſitum.⁊ ibi loquit̃
de exceptione caſus fortuiti: hic de eo iure quod naſcit̃ facto
quaſi mediatoris, cui⁹ fctũ reputat̃ eſſe factũ partis eo vten-
tis, ar.q ⁊ a quib.l.ſi cũ fidei.§.pe. Et p̃dicta ſunt vera etiam
ſi adijciat̃ iur.m. Nam non ampliat naturam ⁊ interpretatio-
nē verborum: ſed circa conſenſum adijcit religionis vincu-
lum ⁊ robur ſm Old.vt no.Cy.C.cõm.l.j.in.iij.q.⁊ no.per gl.
in aut.ſacramēta puberũ. ¶ Opp.dr̃ hic ꝙ ſi ꝓcurator ſoluit
indebitũ, ⁊ dñs non hꝫ ratum ꝙ procu.condicit: contra, ꝓcu
rator dñium non trãſtulit: ergo non condicit quod nõ tranſ
tulit, patet qꝛ non ſoluit pecuniã dñi ſine mandato: vnde do-
minus dꝫ vendicare non ꝓcurator cõdicere ſicut in mutuo,
vt.l.nã ⁊ ſi fur.ſi cer.pet.l.non oĩs.§.ſi.⁊.l.ſi.vſufr.quemad.ca.
⁊.ſ.e.l.indebiti.§.ſi.ſol.dicit gl. ꝙ imo habuit mandatum quo
ad alienandũ: qꝛ habuit liberam, vt.ſ.de ꝓcu.l.procurator
cui liberam.do.reprobant iſtam ſolutionē: qꝛ lꝫ habeat libe-
ram, non tñ porrigitur mandatum ad ea, que non ſunt de iu
re: ⁊ ideo tex.hic requirit ratihabitionem ſm Bar.⁊ adde qđ
no.ſ.de ꝓc.l.qui ꝓprio.§.vt in ceteris.⁊ iđ qꝛ pecunia erat cõ
ſumpta, vel ꝓcurator ſoluit de pecunia propria: vnũ tñ caſuꝫ
ponit in quo mãdatũ extēdit̃ ad debitũ.ſ.q̃ñ procurator fuit
in errore probabili: nã etiã dñs fuiſſet idē facturus, alleg.de
fur.l.ſi ſeruus.§.quod vero.qđ non credo verũ.non obſt.not.
qꝛ ibi mãdatum erat ſpeciale, hic generale, quod iuris inter-
pretationē non recipit. ¶ Op.ſcđo ꝙ etiã ad ea q̃ nõ de iure
cõtingũt verba referēda ſunt, vt.ſ.de dam.inf.l.damni.§.ſed
qđ.ſo.ibi erat diſpoſitio ꝓhibitiua, hic ꝑmiſſiua ſm Ja.Bu.
¶ Opp.ad.§.celſus. ꝙ procuratori nõ poſſit ſolui, de pac.l.ſi
tñ.ſo.ibi erat procurator litis.i.ad iudicia. hic gñalis procu
rator, ⁊ facit.ſ.de pig.act.l.ſolutũ. ¶ Op.ↄtra.§.Julianus.qꝛ
ille.§.inq̃ tũ loquit̃ de procuratore exp̃ſſe ↄdicit.l.ſi procu.in
p̃n.ſo.l.ſi procu.loquit̃ in procu.maioris q hꝫ liberam pote-
ſtatē ratificandi ⁊ nõ ratificandi, ⁊ hꝫ in hoc ꝑſonam habilē.
Sed.§.Julianus.loquit̃ in ꝓcuratore pupilli, vel adulti con
ſtituto cum authoritate tutoris vel curatoris, qui ipſi tutori
equiparat̃; ⁊ iđ q̃rit actionē ipſi pupillo, ar.ſi cer.pe.l.ſi pecu-
nia.ſ.e.cum indebitum.in prin.nã ſicut factũ tutoris reputa-
tur factum impuberis ꝓpter pleniſſimũ ius adminiſtratio-
nis, ita factũ iſti⁹ ꝓcuratoris in quo interuenit authoritas
tutoris, ar.C.de ve.iu.enu.l.ij.§.omnia. Itē pupill⁹ q̃diu eſt
pupill⁹ nõ põt habere ratũ: qꝛ nõ eſt habilis ex ſe ad hunc a-
ctũ: ⁊ intra habili ſcripta ſunt, vt.ſ.de iurciu.l.tutor.§.prodi-
gus.ius ergo ſibi acquiſitũ ipſo iure videt̃ interim ſibi acqui
ſitũ ipſo iure ⁊ in effectu: ⁊ ideo eius nõie intentandũ eſt, qꝛ
acquiſitio facta eſt, lꝫ ſit acquiſitio cõmutabilis, ſi maior fa-
ctũ rep̃baret.ſ.e.l.ſi.ſꝫ in ꝓcuratorē maioris non eſt acq̃ſitio
facta ſꝫ futura, ſi ratificat̃, iđ actio pēdet, ⁊.ſ.rē ra.ha.l.cũ in-
debitũ.interim ergo durãte minori etate diuerſum eſt, ſꝫ eo
facto maiore, idē eſt ꝙ in ꝓcura.maioris.in prin. Alij dĩt ꝙ
ſi ꝓcurator habuit iuſtã cãꝫ ſoluēdi, qꝛ habuit iuſtũ errorē.ſ.
e.l.ij.⁊.iij.tũc qꝛ rep̃ſentat dñm, ar.de pe.her.l.ſi qđ poſſeſſor.
dñs ↄdicit qꝛ cogit̃ habere ratũ ſm Bar.ar.cõtra, qꝛ non eſt
vtilit̃ ceptũ nec mãdatũ.ergo dñs nõ cogit̃ ratificare, arg.ſ.
de ſo.l.qui hominē.§.ſi nullo.⁊ de neg.ge.l.ſi pecuniã. Sed in
hoc dic aut ꝓcu.ſoluit de pecunia pupilli, ⁊ tũc, aut pecunia
extat

a ¶ Põt. Sed quid ſi ſtatuto caueretur ꝙ cõtra laudũ neque de iniquitate, neque de nullitate opponi poſſit: vide do. Bar. Soci. in cõſil. cclxxxiij. inci. eleganter.ver. preterea r̃nde. circa ſi.cũ ver. ſe.in.ij. parte. ⁊ adde que habētur ꝑ Dyn. in conſil.xix.

b ¶ Tenet̃. Add de dom. Iaſo. May.in.l.pe. in.iij.colũ. C. de pac.⁊ pau. de caſt.in cõſi. lxxj. vbi dicit eũ de dolo teneri etiã ſi ſit renũtiatũ arbitrio boni viri vel reductioni.⁊ Pari. de Puteo in tracta.ſyndica.in ver.arbiter.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

extat ⁊ vẽdicaꝛ, aut eſt cõſumpta, ⁊ tũc ꝓcurator adhibuit diligẽtiã poſſibilẽ adhiberi, nõ teneꝛ pupillo nõ ratificãte, ſicut ſi pecunia periſſet. C. de ne. ge. l. tutori. niſi vt cedat cõdictionẽ indebiti, ar. de ſo. l. cũ qs. §. j. de pe. qd debeꝛ: aut ꝓcurator ſoluit de ꝓpria pecunia, tũc nõ hꝫ regreſſum ꝯ pupillũ. ⁊ ĩputet ſibi cur de ſuo ſoluit, niſi pupillꝰ ratificaret, qd pt cũ authoritate alteriꝰ tutoris, ar. C. de ꝯh. em. cũ ipſe. ſꝫ gl. ſentit hic ꝙ pupillꝰ nõ põt ratificare, nec reprobare factũ tutoris, vl ꝓcuratoris cõſtituti cũ autoritate tutoris, nã aut hoc facit ſolus pupillꝰ, ⁊ nõ pt: aut cũ autoritate tutoris eiuſdẽ, ⁊ nõ põt reprobare: nã tutor nõ põt autorizari ꝯ id qd fecit, aut cũ autoritate alteriꝰ. ⁊ idẽ qd vnꝰ tutor fcm̃ collegeiã ꝑfectũ, nõ pt reſcindere, ar. de cur. fur. l. cõſilio. ĩ fi. ⁊ facit qd no. in. l. j. C. de cõtra. iud. Scdo modo ſoluiꝛ ꝯtũ, vt. §. Jul. intelligaꝛ ſm. l. ſi ꝓcura. vt nõ repetat miniſter. ſ. dño ratificãte, ſꝫ dño nõ ratificãte vt hic: ⁊ ſic nõ ob. hãc opi. gl. tãgit ẽt Bar. ⁊ eã ſequiꝛ. ſꝫ tu dic vt. s. ꝙ hic poniꝛ tertius caſus ſi in iſto interim anteꝙ dñs ſit habilis ad reprobãdũ: nã ꝑmitiua acqſitio facta ipõ iure, minori facit actionẽq exerceri eiꝰ nomĩe tm̃. ¶ Quero qua actiõe agit ꝓcura. dño ſolutionẽ reprobãte: ⁊ dic ꝙ vtili ꝯdictiõe indebiti, ar. C. ſi cer. pe. l. ſi abſenti. ſꝫ Azo. nec ob. ꝙ actꝰ agẽtiũ nõ pariũt actiõeꝫ extra id qd agiꝛ, vt. l. nõ oĩs. ſi cer. pe. qꝛ illd verũ vbi agiꝛ ex ꝯtu, ſecꝰ ſi ex quaſi ꝯtu, ꝯmo. ſi is q. §. ſi libero. vel ibi quo ad directã ⁊ ordinariã actionẽ, ſecꝰ quo ad vtilẽ
3 ſubſidiariã. l. ſi ⁊ me ⁊ titiũ. e. ti. ⁊. d. l. ſi abſenti. ¶ † Quero cui cõpetit ꝯdictio indebiti: ⁊ dic vt in. gl. ¶ Quero cõtra quẽ, ſimiliter dic vt in gl. ¶ Extra no. ĩ hac. l. ꝙ paria ſunt nõ habere mãdatũ, vt habere nullũ, vel inſufficiẽs. ¶ Jtẽ no. ꝙ ille q ꝓmiſit ꝙ minor ratificabit, intelligiꝛ ita, ꝙ de iure hñ valeat, ⁊ cũ erit etatis vel poſſibilitatis legitĩe: nã ille q ꝓmittit ꝯhere vel aliqd facere qd de ſui natura exigit miniſteriũ iuris, itelligiꝛ ſic ꝓmiſiſſe, vt de iure factũ valeat, vt. j. de fideiuſ. q ſa. ⁊ no. de leg. j. l. huiuſmodi. in prin. ⁊. j. mãda. ſi mãdato. §. ſi. cũ ſimi.

¶ Ex lec. ant. ¶ Diuidiꝛ in duas partes: pͥa loquiꝛ in ꝓcuratore ſoluẽte. ſcda ĩ ꝓcuratore ſolutiõẽ recipiẽte. ſcda ibi, idẽ labeo. ⁊. h. d. Si ꝓcurator ſoluit ĩdebitũ, ⁊ dñs ratificat. dominꝰ ꝯdicit, ſi debitũ, nõ ꝯdicitur etiã ſi ratihabitio nõ ſequaꝛ. h. d. prima pars. Si ꝓcurator recipit indebitũ, ⁊ dominꝰ nõ hꝫ ratũ, teneꝛ ꝓcurator: ſi debitũ, neuter: ⁊ ideo in indebito diſtinguiꝛ, habeaꝛ ratũ necne: qꝛ gñale mãdatũ ad ĩhibitũ nõ porrigiꝛ. h. d. ⁊ ad hoc allegaꝛ ꝙ vbi ꝑcedit mãdatũ, non deſideraꝛ ratihabitio. Jtẽ ꝙ gñale mãdatũ nõ porrigiꝛ ad ea q̃ nõ ſunt poſſibilia de iure: quod eſt no. ex primo dicebaꝛ in. q. facti ꝙ ſi ꝓcurator aliqd recipit ꝓ ciuitate vel priuato ſi ꝑcedit mãdatũ nõ reqriꝛ alia ratificatio, ⁊ vẽtilabat hoc de facto ĩ quadã ſtipulatiõe penali. Ex ſcdo dt Gu. de Suzaria ꝙ lꝫ ſit datũ arbitriũ poteſtati, ꝙ ñ pt facere aliqd ꝯ iuſtitiã decidẽdo, ⁊ facit. j. mã. creditor. §. ſi. Jtẽ dicũt aduocati ꝙ nõ pt facere ꝓc. incidere dominũ in penã ex gñali mãdato: qꝛ ex quo eſt penale, vꝛ illicitũ. ergo nõ vꝛ mãdatũ: ⁊ hoc eſt verũ in pena ꝯctꝰ, ſecꝰ vꝛ ĩ pena iudicij. C. de his quib. vt indi. l. polla. Jtẽ hoc verũ faciẽdo, ſecꝰ omittẽdo, vt. s. de arb. nõ diſtinguemꝰ. §. ſi dñi. facit. s. qd quiſq. l. j. §. ſi ꝓcurator. ⁊. s. ſi qs ius di. nõ ob. l. j. §. ſi ꝓcurator. ⁊ dic vt ibi. Jntellige qd dixi de omiſſione de pena ꝯctꝰ, nõ de pena cõtumacie. ⁊ nõ obſtet. d. §. ſi ꝓcurator. vl dic vt no. Cy. in. l. iubemus nullam nauẽ. C. de ſacroſan. eccle. Jbi, vt ſoluat. facit. j. mãda. idẽ. §. ignorantes. Jbi, videꝛ. ⁊ ideo lꝫ precedat mandatum, tamen non precedit ad hoc.

¶ Sequitur ex lectu. anti.

Jtem labeo. Nota ꝙ pupillus non poteſt ratificare minꝰ legitime factũ a autore.

¶ Jtem ex lectu. anti.

Julianus ait. No. ar. ꝙ recipiẽs vſuras noĩe alieno teneꝛ ad earũ reſtitutionẽ ſi dñs nõ hꝫ ratũ, ſecꝰ ſi dñs ratificet. Ad idẽ. j. de inſtit. l. ſi. ⁊. s. tit. ij. ſi ꝓcuratori falſo. ſꝫ hic dic, vt no. xlvj. diſt. ſi qs nec ſuo. ¶ Jn gl. ſi ponas. ibi, dicẽdũ eſt. no. ꝙ ex cõtractu ratificabili ex quo eſt ipſo iure ius qſitũ, põt agi ſine alia ratificatiõe: qd eſt mirũ ad idẽ pſtat ar. s. quẽad. ſer. ami. ſi partes. §. q fundũ.

Quod indebitum. Quero, que ꝑs iſtiꝰ alternatiue eſt vera: Rñdeo, quelibet eſt vera ĩ ſuo caſu: nã aut ĩdebitum ſolutũ ſua natura cõſiſtit ĩ ſpecie: tũc ipſum repetiꝛ: aut cõſiſtit in põdere, numero, vel mẽſura: tũc repetiꝛ tãtũdẽ in eodẽ gñe, ſicut ĩ mutuo debetur tantũdẽ: vt. l. ij. ſi cer. peta. ⁊ probaꝛ hoc. j. de preſcri. ver. l. ſi operas. aut ꝯſiſtit ĩ facto repetibili, puta in traditione ſpeciei aliene: ⁊ dic vt. j. e. l. in debiti. §. ſi. aut ĩ facto eſtimabili ſꝫ nõ reſtitutibili: ⁊ dic vt ĩ. §. ſi libertus. ¶ Secũdo q̃ro ſi ſpẽs indebite ſoluta nõ extat, an pt aliquid cõdici: ⁊ vꝛ ꝙ nõ. j. de v. ob. l. ſi ex legati cauſa. ⁊ ar. j. loc. l. in naue ſauphij. So. aut interuenit mora vel culpa circa interituꝫ, ⁊ tunc cõdiciꝛ eſtimatio, vt. j. l. in ſumma. §. in frumẽto. aut nõ, ⁊ tũc aut deſijt extare ꝑ cõuerſionẽ in vtilitatẽ recipiẽtis: ⁊ illa vtilitas cõdiciꝛ. j. e. l. ſi nõ ſortẽ. §. libertꝰ. aut per interitum, ⁊ tũc nihil cõdiciꝛ. vt. l. qd te. ſi cer. pe. nõ obſt. quo ad ꝑcedẽs mẽbrũ. s. ad. l. aqui. l. huic ſcripture. §. ſi. qꝛ ibi ĩ petitione, hic in repetitiõe. Tertio q̃ro qd eſt ĩ obligatiõe ſpeciei ꝑempta poſt morã: ⁊ vꝛ ꝙ ipſa ſpecies ſit in obligatiõe, lꝫ lex ꝑmittat peti eſtimationẽ, de v. ob. l. ſi ſeruũ ſtichũ. §. effectꝰ. Sꝫ ibi agiꝛ ex ꝯtu. Sed vbi agiꝛ ex q̃ſi ꝯtu, vt ĩ ꝯdictiõe ĩdebiti ⁊ in obligatiõe, ⁊ in ſolutiõe, eſt intereſſe. d. §. libertꝰ. ⁊. §. ĩ frumẽto. qꝛ iſta obligatio ex quaſi ꝯtu ẽ variabilis: ſꝫ obligatio ex ꝯtu ꝙtũ ad directã obligationẽ dãdi, eſt inuariabilis: qꝛ imitaꝛ formã ꝯctꝰ, q̃ certa ⁊ ſpecificata ẽ ad rẽ ipſaꝫ. ¶ Quero an ꝓcedat iſte libellꝰ, peto rẽ ſi extat, alś peto eſtimationem: ⁊
a vꝛ ꝙ nõ^a: qꝛ id dꝫ peti ĩ libello, qd eſt ĩ obligatiõe, de ſo. l. ſtichũ. §. j. Sꝫ ꝙtitas nõ eſt in obligatiõe. Jtẽ libellꝰ iſte eſt cõditionalis, ergo nõ ꝓcedit, de indi. l. nõ quẽadmodũ. Jtẽ iſte libellꝰ eſt alternatiuꝰ ⁊ obſcurꝰ, ergo nõ ꝓcedit: qꝛ nõ ſaluũ ius deliberatiõis reo, nã liberatio nõ cadit hñ niſi ſup certo, de rei vẽ. l. ſi in rẽ. ſꝫ dico ꝙ iſte libellꝰ ꝓcedit de conſuetudine ⁊ de iure, vt no. in Spe. de lib. concep. §. ſi. ver. hic autẽ. Nõ ob. ꝙ ſtimatio nõ debeaꝛ qñq, qꝛ cõpetit vtilis actio de equitate, ar. de fur. ĩ re furtiua. Jtẽ nõ ob. l. nõ quẽadmodũ. qꝛ iſta eſt ꝯdictio intrinſeca, ar. de ſen. l. cũ iudex. nõ aũt eſt ꝯditionale, ſꝫ puruꝫ debitũ: ⁊ ſic non ob. l. nõ quẽadmodũ. non obſt. ꝙ incertus: qꝛ qꝛ hoc naſciꝛ ex facto rei, vnde non auferꝛ ſibi ius deliberãdi: imo ipſe aufert actori quod nõ ſit certus, facit qd no. de trib. l. quod in heredem. §. eligere. ¶ Quero an in cõdictione indebiti poſſit venire plus q̃ ſolutũ ſit: ⁊ dic plus in re. j. eo. indebiti. §. ſi. plus re. vt. l. in ſumma. §. penul.

¶ Ex lec. ant. ¶ Nota ꝙ procedit libellus, ſi eſt formatus, peto rem ſi extat. vel ſi non extat, peto rei eſtimationem.

Quod nomine. Exceptio tẽporalis vel dubia, q̃ cõpetit cõtra efficacẽ obligationẽ, non pariet errãti cõdictionẽ indebiti. h. d. ¶ Exemplũ in exceptione q̃ daꝛ marito in hñficiũ: ſꝫ ſi exceptio dubia vel tẽporalis cõcernit obligationẽ inefficacem, datur repetitio, vt. j. e. ſufficit. ⁊ ꝑ Cy. C. de ꝓba. l. excep. Sꝫ an iſta exceptio diciꝛ dubia, an tẽporalis: gl. dicit ꝙ preſumiꝛ tẽporalis, facit. j. de mu. ⁊ ho. l. curã. §. deficientium. Sed certe ſicut diuitie de preſenti non preſumunꝛ, ita nec de futuro, vt no. j. ſol. ma. l. ij. circa prin. de ne. ge. l. diuortio. qui ſatiſ. cog. l. ſi; vero. §. j. vnde exceptio eſt dubia, ſꝫ hꝫ naturam temporalis exceptiõis, que competit ꝯtra efficacem actionem. ¶ Sed qd ſi eſt lata ſentẽtia inſolidũ: Rñdeo, ſiue ſit lata ſñia, ſiue nõ, idẽ eſt: qꝛ beneficiũ iuris tacite videꝛ ĩ ſentẽtia reſeruatũ, de re indi. l. miles. §. decꝫ. ſol. ma. ex diuerſo. §. ſi. ⁊ ar. j. ad mace. l. tametſi. ⁊ neutro caſu cõpetit repetitio quicquid gl. dicat ĩ. d. l. ex diuerſo. ſm Dy. Sꝫ quid ſi repetẽs dotem laborat inopia, ſicut vir, cuius erit ratio preferenda: et videꝛ ꝙ repetentis. qui certat de damno vitando: ſed hñficiũ lucrũ eſt. ⁊ non eſt par ratio debita amittere, ⁊ lucra nõ capere. C. de condi. l. ſi. ⁊ ne quod vni cõcediꝛ, alteri denegetur: vt. l. aſſiduis. ¶ Jn cõtrariũ qꝛ nõ vꝛ merũ lucrũ iſtud beneficiũ: qꝛ trahit origineꝫ a cauſa onerosa. C. de impo. luc. deſcri. l. j. et
b de condi. ob cauſam. l. ſi donaturus.^b §. ſi. nã nõ haberet beneficium ſi onera non ſubſtinuiſſet, vt. l. pe. j. qd fal. tuto. aut. dic de hoc vt no. Ja. de Are. j. ſol. mat. l. ſi maritus. Quid ſi vir nõ habet bona, ſed artem vnde venire põt: dic vt ibi no. ¶ Quid ſi dos eſt confiſcata delicto mulieris, an maritus contra fiſcũ habebit beneficium mariti: dic ꝙ ſic. j. ſol. matri. ſi maritus. ¶ Quid ſi maritus eſt confiſcatus, an fiſcus hꝫ hñficiuꝫ mariti: dic ꝙ non: qꝛ beneficium perſonale non tranſit in fiſcũ. j. ſolu. ma. l. ſi marito publica iudicio dannato. ⁊ adde qd no. j. de bonis dãnat. l. quinq legibꝰ. ¶ Quid ſi mulier nõ agit ꝯtra maritũ in opẽ, ſꝫ ꝯ debitorẽ mariti, vt no. C. de her. ac. heredeꝫ mari. ſꝫ maritꝰ ſe opponit ne mulieri ſoluaꝛ cũ inde ſe ali alleget, dic vt. d. l. ſi maritꝰ. ¶ Quid ſi res dotales extẽt, an iſtud beneficiuꝫ hꝫ vir: dic vt. j. ſo. ma. l. ſi iuſſa. ibi diciꝛ ꝙ ſic, nõ ob. de iud. l. neſennius. §. fundum. qꝛ ibi ꝑ ſpõtaneã ſolutionẽ, que precefferat erat renũtiatũ hñficio ipſo facto, ar. C. ad. l. fal. aut ſꝫ cũ teſtator. cum. ſi. ¶ Quid ſi maritus non ſoluit, ſꝫ ſoluere integraliter promiſit: dic ꝙ hꝫ beneficiũ, ar. j. qd cũ eo. l. ſi ꝑ filio. ⁊ ſic non ſunt paria ſoluere, ⁊ promittere, de cõſt. pec. l. ꝙ ſi maritꝰ. Sꝫ ibi nudo pacto ꝓmiſit, inſt. de act. §. de cõſtituta. ſecus forte ſi ꝑ ſtipulationẽ hoc actio ꝙ integraliter teneretur, ar. de v. ob. l. ſi diuortio. ve forte id hꝫ hñficiũ qꝛ pacto nõ pt renũtiari. j. ſo. ma. l. alia. §. elegãter. ⁊ ſic ſimplr eſt ĩheredũ gl. Sꝫ qd ſi ex ꝯſuetudine maritꝰ lucrari dꝫ certã ꝑtẽ dotis, an ſi ꝓmiſit integralẽ reſtitutionẽ ꝑdit hñficiũ ꝯſuetudinis: ar. ꝙ ſic, de leg. ij. l. nemo. §. j. ſo. aut ꝓmiſſio eſt relata ad cõſuetudinem, vt qꝛ dixit ꝓmitto ſꝫ formaꝫ ꝯſuetudinis: ⁊ tũc nõ vꝛ renũtiaſſe, ar. de ver. ſi. c. abbate. C. de inſti. l. pe. aut. ſimpliciter ⁊

a ¶ Quod nõ. Vide. d. Jaſ. May. inſti. de actio. §. itẽ ſeruiana. nu. 128. ⁊ in. §. ſed iſte. nume. 70.

b ¶ Si donaturus. Vbi vide d. Alexan. de Jmola in. §. ſi quis. ⁊ Franc. Are. in. l. ſi qs pro eo. j. man. ⁊ domi. Jaſo. May. inſti. de act. §. itẽ ſi qs. nume. 30. ⁊. d. Ale. de Jmo. in conſil. lvi. in iiij. parte. et Bar. in conſi. inci. Dominicus Blaſſi.

preciſe eſt facta tūc aut certa ſnīa,⁊ vʒ:aut per errorē,⁊ nō vʒ, etiā ſi ſit appoſitū preceptū iudicis.ſ.⁊ ſi qs cau.l.ſʒ ⁊ ſi qs.§.ſi.Extra no.aliqd ꝑpter inopiam ꝑmitti,⁊ facit.ī.de vend.in poſ.mit.l.extraneo.de col.bo.l.j.§.ſi cū duob⁹.ī.man.l.idēq̄ʒ.§.ſi ignorātes.cū ſi.⁊ facit.ī.de reg.iu.l.in ꝯdēnatione. ¶Sʒ pone maritus nō hʒ niſi vnā domū precioſam,ex qua poſſet hr̄e tm̄ preciū,qđ aſcenderet ſeu ſufficeret ſibi ⁊ doti, an cogit̄ diſtrahere:⁊ vr̄ ꝙ nō,q̄r nō qualitas rei ſed redituū quātitas cōſiderāda eſt.ī.de ceſ.bo.l.q bonis.Cōtrarium credo ⁊ dico ꝯſiderari quātitatē.ſ.precij,nec eſſe habendā rationē affectionis mariti,ſed ei conſuli,ne mendicet,⁊ facit inſti.de act.§.ſi. ¶Ex lec.an.¶No.ꝙ exceptio alicui cōpetens miſerationis cā,nō inducit repetitionē ſoluti quocunq̄ʒ errore: qđ eſt not.

In diem. Debitū ſolutū ante diem,non petit̄, ſed an interſtitio medij tpis,cū ſit oīno indebitū,repetat̄: vr̄ ꝙ ſic.ī.ſol.mat.l.cōſtāte.§.quoties.ar.ī.mād.l.ſi mādauero tibi.in prin.⁊.ī.ad.l.fal.in.l.nō hac.¶In cōtrariū,q̄r ſi nō repetitur principale,nec acceſſorium.C.de vſur.l.eos.in princ.

Si is. Solutū qđ eſt vno reſpectu debitū, altero indebitū,nō repetit̄,ſi dubitat̄ quo reſpectu ſolutū ſit,⁊ ſic no.ī reſpectu dr̄iam faciēdam.

Si fundi. Repetitio vſuſfruct⁹ indebite ſoluti tranſit ad heredem.h.d. ¶Opp.q̄r vſuſfruct⁹ non trāſmittit̄ ad heredē, nec actio pſonalis ꝑ vſumfructū,de nona.l.ſi vſuſfruct⁹.nā ſi nō trāſmittit̄ ius in re,ergo nec ius ad rem. Sol. prout hic loqueris ī vſufructuario hn̄te vſumfructū formalē,q eū indebite ceſſit:dico ꝙ heres repetit vtilitatē medij tēporis.ī.de peri.⁊ cōmo.rei vē.l.neceſſario.§.ſi.ar.de le.iij.l.mulier.§.ſed ſi habēti.ī.de vſuf.leg.l.ſi vſuſfruct⁹ mihi in biēniū. ⁊ prout loqueris in ꝓprietario,tūc heres eius repetit vſumfructū ipſum.⁊ facit.ī.ſol.mat.l.vſufru. ¶Sed opp.ꝯ primā lec.inſti.de vſufr.§.finitur.Sol.quo ad vſumfru.inſeparabilem non tenet ceſſio,ſed quo ad vtilitatem ſic : fallit tm̄ qn̄q̄ʒ, nā etiā quo ad ipſum ius tenet alienatio.ſ.ſi ex nox.cau.aga. l.ſi cū vſufru.Sed reſponde ꝙ plus pōt ſnīa,q̄ꝫ pactū, q̄r cōtinet alienationē legalē:vel illud quo ad vtilē vſumfruct.non quo ad directū:q̄r ius directū coheret inſeparabiliter ⁊ principaliter ipſi vſufructuario formali.¶Sed qd ſi proprietarius,q ſoluit vſumfructū indebite,alienauit ꝓprietatē nudā retēto ſibi vſufructu:an repetet vſumfr.⁊ vr̄ ꝙ non:q̄r nec caſualē,cū nō ſit dn̄s:nec formalē,q̄r cedi nō pōt.So.q̄r retinuit ſibi vſumfructum donec viuit agere pōt vt ſibi cōmoditas ⁊ poſſeſſio naturalis reſtituatur,licet hoc ius ſi ꝯcederet ꝑ tpe futuro ad heredem non tranſmitteret,de vſufr.§.j.cōia pd.l venditione.ita ſentit gl.Sed quid ſi vendidit proprietatē plenā vel ſimpliciter.vnde intelligitur de plena proprietate.Reſpondeo emptor cōdicet,ar.ī.de cōtrah.emp.l.qui tabernas. quod vi aut clam.l.is qui.§.ſi poſtea.⁊.ſ.eo.l.ij.⁊.iij.

1 ☞Locupletari quis non debet cum aliena iactura.
2 Verbum,habebat,⁊ habet qualiter differant.

a ¶Naturaliter. Ad hunc text. vide do. Ale. de Imo. in.l.j.§.eo.
b ¶In genere. Adde Spec. in tit. de loc.§. vj. verſi.xcvj.
c ¶Directū ſignificat̄.ſʒ qd ſi qs ſimpl̄r in iudicio proponet dn̄ium,an directū propoſuiſſe itelligat̄ an vtile an vo vtrunq̄ʒ: vide d.Iaſ.May. inſt.de ac.§.ſʒ iſte.nu.150.et ibi etiā,nūqd qn̄ dn̄iuʒ,⁊ ſic publicianam. ibidē nu.151. ⁊ an in dubio de directo intelligatur ibidem nu.152.

a **Naturaliter.** Obligatio naturalis,q̄ cadit in ſeruuʒ,impedit ſoluti repetitionē,⁊ ſubſtētat actionē fideiuſſoris ⁊ pignoris:idē in cauſa naturali,que cadit in pupillo.⁊ facit.ī.de ꝯd.
1 ⁊ demon.l.quibus diebus.§.dominus.¶†No.neminē locupletari debere ex alieno:verū eſt ſine cauſa,ſʒ cū cā approba
b ta iure ciuili ſic:q̄r rigor in ſpecie vincit equitatē ī genere[b],vt not.Dy.in.c.ij.de reg.iur.lib.vj.¶Ex lec.anti.¶No.tres effectus naturalis obligationis,q̄r īpedit repetitionē:⁊ q̄r ei accedit fideiuſſor ⁊ pignus,⁊ facit.ī.e.ſi fideiuſſor.⁊ adde qđ no.
2 ī.de ac.⁊ ob.naturales.¶†Iteʒ no.differentiā inter verbuʒ, habebat,⁊ verbū,hʒ,vt no.gl.que incipit,ſcilicet inter viuos. ⁊ facit quod not.ī.de confeſ.certum.§.j.

Indebiti. In text.ibi,ī ꝯdōnē veniēt.Quare ꝯſumptos nō lucrat̄ cū habeat titulū ꝑ ſoluto: Itē ⁊ bonā fidē: Rn̄deo tūc lucrat̄, qn̄ ex titulo reſultat verū dbitū.vt no.ď rei vē.l.ſi fruct⁹. ſec⁹ ſi falſum debitū,vt hic,⁊.ī.e.ſi nō fortē.§.libertus.qđ no. Quidā dicūt ꝑ iſtud pn̄.ꝙ ꝯdictio indebiti ē de iure gentiū,iō veniūt naturales acceſſiōes:qđ falſuʒ ē,vt no.Dy.iſt.de ac.ī pn̄.

Sed ⁊ ſi nummi. Condictio indebiti competit ad nudam poſſeſſionem indebite ſolutam,vt in.j.⁊.ij.reſponſo.Item ad plenam proprietatem etiam preſcriptione queſitam,vt in.iij.reſpōſo. Item ad nudam proprietatem,ſi vſuſfruct⁹ formalis ſit alienus,vt in.iiij.reſpōſo.Caſus,credebā me tibi debere.x.ea ſolui de pecunia aliena,quam bona fide poſſidebam:querit̄ , an condicam poſſeſſionem a te:reſpondet̄ ꝙ ſic.Sed pone poſſidebā fundū alienū credēs me tibi ꝑmiſiſſe nudā poſſeſſioneʒ tradi,an cōdicā nudā poſſeſſionē:rn̄det̄ ꝙ ſic.Sed pone poſſidebā fundū alienū bona fide credens eū tibi debere ſolui,⁊ ꝑſcripſiſti,an cōdicā poſſeſſionē ⁊ dn̄ium:rn̄det̄ ꝙ ſic. Sʒ pone poſſidebā fundū meū,in quo alius habebat vſumf.ſolui indebite nudaʒ ꝓprietatē,an cōdicā ꝓprietatē:rn̄detur ꝙ ſic.h.d. ¶No.cōdictionē indebiti,lʒ ſit pſonalis actio poſſe cōpetere ad nudā poſſeſſionē,⁊ nudā ꝓprietatem,⁊ ad vtrūq̄ʒ. ¶Nota cōdictionē indebiti cōpetere errāti in cā ⁊ dn̄io,vt ī.j.rn̄ſo:in cā ⁊ nō in dn̄io,vt in.ij.rn̄ſo.¶Itē no.ꝑſcriptionem ſucceſſoris augere ius autoris,vt ī.iij.rn̄ſo.¶No.ꝯdictionē indebiti trāſferri ⁊ augeri ex cā poſſeſ.in cām ꝓprietatis,qn̄ ꝑſcrip.poſ.accedit ꝓprietas,⁊ tm̄ nō eſt niſi vna actio numero ꝑmutata,tm̄ ⁊ augmētata.¶No.eū q tāſfert cām vſucapiēdi etiaʒ ipʒ dn̄iū trāſtuliſſe impletū:q̄r īpletū vr̄ fuiſſe dn̄iū traditiōe. l.fi.ſi ex nox.cā aga.ꝯcor.de do.cā mor.l.ſi alienā.⁊.l.q alienā. ¶Nota meū tuū dici etiā id qđ preſcriptū eſt. nec ob.ꝙ ap
c pellatiōe dominij directū ſignificat̄[c].vt.l.j.§.q in perpetuū.ſi ager vec.q̄r iſta noīa poſſeſſiua,meū,⁊ tuū,latiora ſunt,vt no.ī.l.ij.de ori.iu.niſi qn̄ agit̄ de ꝓprietatis diſpoſitiōe.l.ij.§.ī.locū.de relig.⁊ facit de he.inſti.l.talē.§.vlti.vel q̄r etiā vtile ſignificat̄,qn̄ ꝯriat̄ directo:⁊ eſt illud potētius,vt ꝑ ꝑſcriptionem vt hic.qđ no.facit qđ no.Dy.de exce.rei iud.l.ſi mater.§.cādē in ſi.¶Op.ꝙ cōdictiōes debeāt intentari ad dandū, vt inſt. de act.§.appellamus.So.illud eſt verū attēta gn̄ali cā condictionuʒ:tamē interdū etiā poſſeſſio cōdicit̄, vt hic.⁊.ī.de tri.l. C.⁊ de cōdi.fur.l.⁊ ideo.§.nerati⁹.ſicut petit̄ ꝑ indirecta,inſt. de interdi.in prin.vel iudicis officio,vt.ī.de dona.l.Aquili⁹. ¶Op.ꝙ poſſeſſio nō condicatur.ī.e.l.ſi in area.ſo.ibi nō erat poſſeſſio ſeparata a re debita,vl̄ a domino nō repetit̄,vt ibi a tertio ſic,vt hic vtraq̄ʒ ſolutio eſt vera,q̄r paſſiue nō repetit̄ a domino,ſʒ actiue ſic.¶Op.ꝙ ꝑſcriptio ꝯfirmat ius ꝑſcribētis,ergo aut nō ꝯuenit̄,aut nō hʒ exceptionē dolo facis.So. verū eſt ꝙ tenet̄ ꝑſcriptio ꝯ dominū,ſed nō ꝯ repetentem per cōdictionē indebiti:q̄r ab eo hʒ cām lucratiuam ⁊ reuocabilē. Nā indebitū tenere,lucrū eſt:⁊ facit.l.ſi alienā.⁊.l.qui alienaʒ. ¶Op.ꝙ etiā vſuſfructus repetat̄:q̄r etiā de vſufructu tertij poſſeſſor nō hʒ ius excipiēdi.Reſpōdeo nō excipit̄ ď iure tertij. ſʒ ꝙ ſibi nō fuit tradit⁹ vſuſfruct⁹:vn̄ error nō leſit ſoluētem ī poſſeſſiōe naturali,ſʒ in ꝓprietate ⁊ ciuili poſſeſſiōe,ar. ī.de ꝑcu.l.q ꝓprio.§.itē que.⁊ ꝯdictio īdebiti reꝯtrahit̄,inſt. qb.mo.re cōtra.obli.§.is quoq̄ʒ.¶Op.extra ad primū reſpōſum:q̄r ꝑ recuperāda poſſeſſiōe rei mobilis nō cōpetit poſſeſſoriū.ī.de acqui.po.rē que nobis.So.vtrū eſt ꝙ nō competit interdictum,vt ibi:ſʒ aliud remediū,ſic vt hic,⁊ in.§.nerati⁹. ¶Op.contra ſecundū reſponſum.ī.e.ſʒ ⁊ ſi.§.cōiter.Sol.ibi excedit terminos cōdictios indebiti,⁊ ideo eſt ꝯdictio incerti.¶Op.contra tertiū reſpōſum.ī.de vſucap.l.ei a quo.ī.de enic.l.ſi rē.ſo.ibi nō hʒ ī deminio cām acqſitiōis a tradēte,hic ſic.⁊ facit qđ no.ſ.de ꝑc.l.q ꝓprio.§.itē q̄ritur.¶Oppo.contra.iiij.reſponſum:q̄r lʒ qs habeat nudā ꝓprietatē,tm̄ hʒ bn̄ficiū cauſale habitu ex vi ꝓprietatis:lʒ actu,id ē functiōe ſit penes aliū:nā natura vſuſfruct⁹ eſt inſeparabilis aptitudine a ꝓprietate,lʒ actu ſeparet̄:ergo nūq̄ꝫ eſt poſſeſſio nuda ſemꝑ inherēte vſufructu cauſali.Reſpōdeo imo nuda ē,⁊ nego ar. q̄r oīno ſeparat⁹ eſt vſuſfruct⁹ formalis a ꝓprietate,vt.ī.de vſuc.l.iuſto.§.mutat.vel cōceſſo eo hʒ locū ratio de vſufructu cauſali,noīe,nō re ⁊ vtilitate.¶Querit gl.ponam⁹ ſolui tibi x.indebite de pecunia aliena.tu cōſumpſiſti vel edidiſti:q̄rit̄, an repetere poſſim:⁊ videt̄ ꝙ nō:q̄r traditio recte ⁊ determinate pecunie erat in obligatione ⁊ in reſtitutiōe:⁊ qn̄ eſt hoc qđ vel obligatio determinet̄ ad certū qd in ſpecie:vel reſtitutio determinet̄ ad certū tp̄s,ibi interit⁹ liberat debitorē,vt.ī. loc.in naue ſauphe ij.ad idē.ī.e.l.ſi nō fortē.§.libert⁹.Item tu nō es locupletior,ergo nō teneris.ī.e.l.in ſumma.§.pe.In ꝯ riū videt̄ ꝙ ꝯdicatur quo ad nudā poſſeſſionē tātūdē in genere,q̄r repetitio formā.i.cōmodū ſolutiōis ſequit̄,lʒ nō locū.ī.e. l.ī ſumma.§.pe.nec obſt.ī.ď eo ꝙ certo loco.l.ꝙ ſi Epheſi.§.j. itē nō obſta.l.q loco certo.ī.eo.q̄r ibi re ꝯhit̄,vt ī.§.is quoq̄ʒ. inſt.qb.mo.re ꝯhit.obli.So.ibi,accipiēs ꝯſumpſit ſuo factor recōciliatū ē idebitū ꝯſumptiōe,⁊ tenet̄ ad tātūdē dādū ī eodē genere,ar.ſi cer.pe.l.ſi fili⁹.⁊.l.nō oīs.§.ſi.de fideic.ſi qs pro eo.§.ſi nūmos.Si vero caſu cōmiſit puto eū liberatū:q̄r nihil ſibi adeſt,ar.ī.eo.ſi nō fortē.§.libertus.¶Sʒ iuxta hoc quero,quid eſt fauor formaliter in obligatiōe anteq̄ꝫ conſumat̄: Reſpōdeo retraditio poſſeſſionis illi⁹ pecunie in ſpecie.Sed poſt q̄ꝫ eſt ꝯſumpta noua renaſcit̄ obligatio ad tātūdē ī genere,⁊ genus eſt ī obligatiōe ſub forma dādi,nō ſub forma nude retraditionis:q̄r hoc nō reperit̄ ī obligatiōe generis,ꝙ ad nudā poſſeſſionē agat̄.facit quod no.de leg.j.l.ſi domus.§.de euictione.Sʒ qn̄o genus pōt eſſe in obligatione, cum genus nihil ſit,niſi quoddā intellectuale: Reſpōdeo ꝙ iſtud intellectuale eſt ī forma obligatiōis,ſʒ ī executiōe obligatiōis deponit̄ ad ſpeciē ſub cōpēdio gn̄alis termini cōtentā, de leg.ij.l. meuius.

meuius.§.duob⁹.l.iij.q ꝛ a qui.q̃ ſpecies,cū ſoluit,gen⁹ dr ſol
ui:qꝛ gen⁹ repſentat̃ in qualibet ſpecie.l.j.ſi cer.pet.¶Sꝫ q̃ri
tur,an pſcribēs poſſit,vł repellere agētē p exceptionē dolo fa
a cisª,vel ſolutū vendicare,ꝛ videt̃ ꝙ ſic qꝛ dn̄s:nā dn̄s oīb⁹ p
ferēd⁹ eſt,de pri.credi.ſi neuter.§.in bonis.gl.dicit ꝯtrīuꝫ:nā
excipere nō pōt quin indebitū reddat,vt hic ꝛ.j.e.l.iterdū ve
ro.ꝛ poſtꝙ̄ reddidit trāſtulit dn̄ium,ꝛ ſic nō pōt vēdicare nec
luget propterea ſuā negligentiā.ꝛ vigilē poſſidendi curā:qꝛ
in hoc ab agēte nō hꝫ titulū ꝛ cām vt hic,vn̄ q pſcripſit nō di
citur habere titulo preſcriptiōis dn̄iū:nā preſcripto nō eſt ti
tul⁹ ſed effectus tituli,vnde orta eſt,ꝛ a quo ptendit̃ titul⁹,ab
eo videtur ptendi pſcriptio,vt hic cū ſi. Sed pone tradidi nō
nudā ꝓprietatē,ſed plenā poſſeſſionē titio rei mee quo ad pro
prietatē ſeu quo ad ius vſuſfructus,querit̃ an condicā a titio
nudam proprietatē ꝛ conſecutiue ciuilem poſſeſſionē,an etiā
naturalem:ꝛ videtur ꝙ ciuilem iure proprietatis,ꝛ natura
lem iure poſſeſſionis:de ciuili per finem iſti⁹.l.de naturali p
batur in prin.§.ꝛ ſic due erunt condictiōes indebiti intentan
de a me:vna iuris reſpectu ꝓprietatis:alia facti reſpectu poſ
ſeſſiōis:nā cauſa poſſeſſionis dicitur eſſe facti,qꝛ plurimū fa
cti continet.l.ij.ſi ſer.ven. Sꝫ dico ꝙ nō intento niſi vnicā ꝯdi
ctionē que iuris eſt ꝛ conſecutiue ad eā venit naturalis,ꝛ ciui
lis poſſeſſio reſtituēda:nā totum hoc eſt vi ꝓprietatis,vt.s.ꝺ
rei ven.l.fructus.Sed pone tradidi nudā proprietatē ꝛ nudā
i.ciuilē ſolā poſſeſſionē:ſꝫ is,cui tradidi,expulit naturalē poſ
ſeſſorē,an ego agā duobus iudiciis ſucceſſiuis,vno quo repe
tā ꝓprietatē,altero quo intentē negatoriā:gl.dicit q̇ ſic:qꝛ in
naturali poſſeſſiōe reus nō hꝫ a me cām,ꝛ ideo nō venit in cō
dictione inbiti:ſecus in naturali,quā per iuris occaſionem ꝛ
non per facti expulſionē eſſet cōſecut⁹,puta mortuo fructua
rio:qꝛ tūc etiā naturalis veniret in condictiōe indebiti,ar.hu
ius.l.pe. Rn̄deo,ciuilis em̄ q̄nq̄ trahit ad ſe naturalē,de acq.
poſ.l.qꝺ ſi nolit. ¶ Sꝫ pone tradidi tibi indebite nudaꝫ pro
prietatē cū ciuili poſſeſſione.tu expuliſti emphyteutā, ago ꝯ
te ꝯdictione indebiti,reſtituiſti mihi directā ꝓprietatem ꝛ ci
uilē poſſeſſionē,ſꝫ naturalē retinuiſti,volo agere ꝯtra te nega
toria an poſſim:ꝛ videt̃ q̇ ſic:qꝛ q̄tū ad te ꝑtinet liberū dn̄iuꝫ
habeo,ſi ſer.ven.loci corpus.§.cōpetit. Jtē ſicut de vſufructu
tertij poſſeſſor nō hꝫ ius opponēdi,ita nec de emphyteuſi,ar.
de rei ven.l.fructus.in gl. Jtē ſi vnus pſcribit vtile dn̄ium,is
ſolus hꝫ exceptionē:nā cōtra quēlibet alium poſſidentem p
prietarius pt experiri.C.de preſcri.xxx.an.l.ſi quis emptiōis.
¶ Jn ꝯtrariū qꝛ exceptio dn̄ij eſt exceptio realis,ſꝫ exceptio
vſuſfruct⁹ eſt pſonalis:ergo realis exceptio a quolibet obijci
pōt,vt.C.de ſer.fugi.l.cum ſeruū.nā ob.arg.de vſufructu alia
ratione:qꝛ vſufruct⁹ cauſalis eſt ſemper ꝓprietati concretus
ſaltem vallate:ꝛ ideo contra tertiuꝫ datur negatoria,ſꝫ domi
niuꝫ vtile nō eſt annexū directo dn̄io,imo ſub ſuis nominib⁹
nō cadūt in eodē.l.ſi heres.ad treb. So.gl.tenet ꝙ pt obijce
re reus de vtili dn̄io tertij,ſicut de directo,ſꝫ nō de vſufructu
formali:qꝺ eſt no. Sꝫ verius puto excipientē nō audiri:quia
directū dn̄ium ſufficit cōtra eū,ſi iure dn̄ij cōueniat̃,lꝫ quidā
tertius habeat vtile dominium,arg.C.de noua.l.iij.ꝛ qꝺ not.
s.de pac.l.ſi cum emptione.tūc em̄ de iure tertij poteſt re⁹ pn
b cipalis obijcereᵇ,qn̄ illud ius eſt tale qꝺ ꝓhibet intētionē a
gentis poſſe fundari:ꝛ tūc eſt poti⁹ negatio,q̄ exceptio. Sec⁹
ſi non cōtinet defectū fundamēti.d.§.ꝯpetit.imo etiā ſi ille ter
tius ꝯſentiret nō pōt ꝺ eo opponi,niſi cederet iura poſſeſſori,
j.de cōpē.l.in rem.§.ſi. An autem ille tertius poſſit ſe oppone
re:dic ſi iudicium tāgit eum quo ad preiudicium generandū,
tūc tertius hꝫ ius opponendi in perſonā ꝛ in factū principale
j.ſol.ma.l.titia.ꝛ no.in.l.ſi ſuſpecta.de inoffi.teſt.ꝛ facit.j.ad
trebel.l.facta.§.bonorū.ꝛ hoc ꝺ iure ciuili:ſꝫ de iure gētiū ter
ti⁹ nō hꝫ ius opponēdi.j.depo.l.bona fides.ꝛ hoc tā in ciuili,
q̄ in criminali cauſa,vt no.in.l.ſi.ſi ex nox.cau.aga.ſi aūt iudi
ciū nō tāgat ipſuꝫ tertiū,tūc ſec⁹:vt.d.l.i rē.§.ſi.facit.C.ꝺ teſt.
aut.ſi dicat̃.adde tn̄ ꝙ oīs perſona que venit ex tranſuerſo,
ſemper debet venire corā iudice cauſe,dicit Jnno.de maio.ꝛ
obe.humilis. Jtē adde ꝙ pſona veniens ex trāſuerſo non eſt
citāda,ſed pindicat ſibi ſola ſciētia,niſi poſtq̄ ſe conſtituit in
iudicio aduerſariū vt.j.de re iudi.l.ſepe. ¶ Querit gl.an ꝯdi
ctio ad nudaꝫ poſſeſſionē detur domino,q errauit i dominio:
dic ꝙ ſic:quia cōdictio indebiti hoc caſu datur domino regu
lariter contra,vt.l.ſi.vſufru.quemad.cauea.
¶ Ex lec.anti. ¶ Etiā nuda poſſeſſio venit in cōdictiōe inde
biti. Jtē etiā poſſeſſio preſcripta a poſſeſſore venit etiā nuda
proprietas,quādo nuda ꝓprietas eſt ſoluta.h.d.ꝛ eſt.§.not.ꝛ
hꝫ quatuor reſpōſa. Jn primo rn̄ſo fuit ſoluta nuda poſſeſſio
ex ꝺfectu iuris tradētis. Jn ſecūdo rn̄ſo fuit ſoluta nuda poſ
ſeſſio:qꝛ ſoluebat̃ ſolū reſpectu poſſeſſiōis. Jn tertio rn̄ſo nō
fuit trāſlatū dn̄ium traditione,ſꝫ vſucapiēdi cōditiōe poſſeſ
ſor poſtea pſcribit. Jn quarto reſpōſo fuit trāſlata nuda pro
prietas,vel qꝛ tradēs nō habebat niſi nudā ꝓprietatē,vel qꝛ
nō tradebat niſi reſpectu nude ꝓprietatis,ſcꝺa ibi,quēadmo
dū.tertia ibi,ſꝫ ꝛ ſi poſſeſſionē.quarta ibi,ſꝫ ſi vſuſfruct⁹.ꝛ cō
cluſio eſt iſta ꝙ ꝯdictio indebiti interdū dat̃ ad nudā poſſeſ
ſionē,vt in pn̄.interdū ad nudā ꝓprietatē,vt in fine,interduꝫ
ad vtrūq̄ vt in medio.§.ꝛ qꝺ alibi dr,ꝙ nuda poſſeſſio cōdi
citur per cōdictionē incerti ꝛ nō per condictionē indebiti,vt
j.e.ſed ꝛ ſi me putē.§.cū inter.ꝛ.l.q exceptis.ſi pars dꝫ intelli
gi,qn̄ poſſeſſio nō cōdicitur reſpectu poſſeſſiōis,ſꝫ reſpectu
alterius vtilitatis,puta ſeruitutis,vel retētiōis ob impēſas
vel debitū,vt.j.de cōdi.fur.l.ꝛ ideo.§.neratius.ꝛ adde qꝺ no.
s.ſi cer.pet.ſi qs nec cauſam.§.res pignori.ꝛ in.d.§.cū inter.
ſimilis diſtinctio,ꝙ q̄nq̄ aliquid fiet reſpectu proprietatis,
q̄nq̄ reſpectu poſſeſſionis,q̄nq̄ reſpectu alterius vtilitatis.
j.de acq.poſ.ſi aliquā rem. ¶ Jbi,dati ſunt.i.indebite ſoluti.
No.ꝙ ꝯdictio indebiti dat̃ ad nudā poſſeſſionē,ſiue ſit nuda
ex ptāte ſoluētis,ſiue ſit nuda ex volūtate ſoluētis. ¶ Secꝺo
no.ꝙ cōdictio indebiti auget̃ rōne preſcriptionis,ꝛ q a prin
cipio cōpetebat ad nudam poſſeſſionē,nunc cōpetet ad cau
ſam ꝓprietatis:ꝛ eſt ratio,qꝛ a quo qs hꝫ poſſeſſionem ꝛ cau
ſam pſcribēdi intelligitur habere dominiū,vt.l.ſi alienā.et.l.
q alienā.de dona.cau.mor. ¶ Tertio no.ꝙ nō venit plus in
ꝯdictione indebiti,q̄ venerit in ſolutiōe:qꝛ,re quaſi ꝯhit̃,nō
ſi nuda ꝓprietas tm̄ fuit ſoluta ſilr cōdicetur. ¶ Ultimo no.
ex conuentione duarum legū differentiā inter ꝯctū,q re con
trahitur,vbi reqrit̃ur tranſlatio dominij vel equipollens,vt
s.ſi cer.pe.l.ij.§.appellata.ꝛ.l.nā ꝛ ſi fur.ꝛ.l.ſingularia.ꝛ con
tractū,q re quaſi ꝯhit̃,q poti⁹ appellat̃ diſtract⁹ q̄ ꝯct⁹:naꝫ
nō requirit̃ tūc tranſlatio dominij,ꝛ re quaſi ꝯhit̃,ꝛ per ſim
plicē poſſeſſionē facti,vt hic:qꝺ no.ex hoc apparet diuerſiſſi
mam eſſe naturā cōdictionis indebiti ꝛ certi cōdic.generalis
que dat̃ pro mutuo. ¶ Jn gl.ſaltē poſſeſſio ꝛc.ibi,vix inueni
tur,qꝛ non eſt reperire poſſeſſionē gn̄is.ſed ſpeciei;cum debe
bat poſſeſſio cadere ſup certo corpore,vt.l.iij.§.incertaꝫ.j.de
acq.poſ.ꝛ hic loquendo de poſſeſſione ꝓprie,ſed loquendo de
poſſeſſione abuſiue,dic vt no.s.de pet.her.regulariter.illa tn̄
abuſiua poſſeſſio,de qua ibi loquit̃,nō reperit̃ ꝙ habeat effe
ctū niſi i petitiōe hereditatis:ꝛ facit.l.ſi.j.quo.bo. ¶ Jbi,in
ſpecie vt in.§.libertus.nec ob.ꝙ ille q tenet rōne poſſeſſiōis,
liberet̃ ſi deſijt poſſidere ſine dolo ꝛ culpa:qꝛ illud eſt verum,
niſi vbi per cōſumptionē obligatio roboratur,vt hic:ꝛ ſic nō
ob.j.loc.in naue ſauphej.in ſi.gl.ꝛ adde qꝺ not.C.de interdi.
l.incerti.ad ſi. ¶ Jn gl.ſed videtur ꝯtra,in ſi.ibi,bona fides.
ꝛ.j.de vſuca.ei a quo fundus.vel dic ꝙ in.l.ſi i area.traditio
erat debita,ſed nō modus tradendi,cū deberet precedere de
ductio expenſarum:ꝛ ſic non ob. ¶ Jn gl.quid ergo.ibi,vt di
ctum eſt;quia condictio indebiti hoc caſu competit ad dādū:
ꝛ ſi factū ſi ſucceſſoris auget ius autoris,qn̄ res eſt ad autorē
reuerſura vt hic,alias ſecus ſi nō eſt reuerſura ad autorē,vt.j.
de excep.rei iud.ſi a te.§.ſi. ¶ Jn gl.mea ꝓpria ſm Joan.ibi,
quid aūt ſi plenā.i.proprietatem ꝛ naturalem ꝛ ciuilem poſſeſ
ſionē. ¶ Jbi.ꝛ.l.idē quia poterit reus conueniri ꝓ naturali ꝛ
ciuili poſſeſſione,nec poterit opponere exceptionē de ſeruitu
te tertij,vt ibi no.nō tamen in reſtitutiōe veniet vſuſfruct⁹,li
cet veniat poſſeſſio naturalis,vt no.j.i vl.gl. ¶ Jbi,ſolā ꝓprie
tatem.qꝛ in alio non habet a me cauſam. ¶ Jbi.§.cōpetit.in
terdictū aūt vti poſſidetis ꝓ ciuili turbata ñ poſſeꝫ ꝓponere
qꝛ nō poſſidet a me vitioſe:ꝛ ſic nō obſtat ꝙ le.ꝛ no.j.de acqui
poſ.clā poſſidere.§.q ad nūdinas. ¶ Jbi,non trāſfero rōne er
roris. ¶ Jbi,ꝯſumptiōe facta,ſꝫ ea nō facta ago ad poſſeſſio
nē,vt in tex. ¶ Jbi,cui tradidi.ꝓprietatē ꝛ ciuilē poſſeſſionē.
¶ Jbi nō p oīa,id ē dicere qꝛ recuperatā ꝓprietate p ꝯdictio
nem indebiti nō agam negatoria cōtra illum naturaliter poſ
ſidentē qꝛ pōt opponere de emphyteuſi tertij,cū iſta exceptio
ſit realis,ꝛ exceptio vſuſfructus eſt exceptio pſonalis:ſꝫ iſta
ratio nō videtur valere per.l.loci corpus.§.competit.alleg.in
gl.ꝛ per.l.ſi quis emptiōis.C.de preſc.xxx.an.niſi dicas ꝙ iſta
exceptio eſt ipſo iure excluſiua iuris agētis:qꝛ eſt exceptio de
vtili dominio tertij,ergo pōt a quolibet opponi.qꝺ dicvt no.
p Cy.de ſer.fu.cuꝫ ſeruū.ꝛ adde qꝺ not.in.l.ij.s.ſi ager vect.ꝛ
in Spe.de loca.§.nūc aliqua.vſi.liiij.ꝛ verſi.clxiij.apparet ex
iſta gl.ꝙ emphyteuſis non p omnia equiparat̃ ſeruituti,licet
textus appellet hanc ſeruitutē,de leg.j.ſi tibi homo.§.ſi.

Sub conditione. Solutū pēden
te cōditione re
petitur.i.pducit̃ reductio in eſſe,tn̄ reſoluit̃ ſi con
ditio extet:idem in die incerta,an ꝛ qn̄.Si autem
certa eſt dies vel cōditio,non naſcitur repetitio,nec producit̃
cōditio in eſſe:qꝛ neceſſaria dies vel neceſſaria cōditio nō ſuſ
pendit,ſed conditio de futuro cōtingenti,nō hꝫ ſe extendi ad
certitudinē ideo obuiat natiuitati obligationis.h.d.cū dua
bus.l.ſeq.Et no.ꝙ triplex.ē ꝯditio neceſſaria, vt ſol orit̃,im

a ¶ Dolo facis. An ꝛ quando ꝺo ꝓcedat exceptio reſultās ex regula, dolo facis: vi de Fel.in.c.de hitores.in ſi.iij.colū.inver.in eadem glo.de iureiuran.

b ¶ Obijcere. An ꝛ quando quis poſſit opponere ꝺ iure tertij.vide pecano.in.c.mādatū.de reſcr.ꝛ in.c.cū dilect⁹.de in.pat.ꝛ in.c.relatū.de preben.ꝛ p Pau.de Ca.in.l.ille a quo.§.ſi de teſtō.j.ad treb.ꝛ per eūdem Bal.in l.doce ancillā.C.de rei ven.ꝛ in aūt.q rem.C.ꝺ ſacroſan.ec.ꝛ in.l.perēptorias.in.iij.col.C.ſenten.reſc.nō poſ.ꝛ ar.in.l.militis codicillis.§.veterani.j.de teſta.mili.

poſſibilis,vt ſi non morieris:⁊ media,q̃ h̄ȝ ſe ad eſſe ⁊ nõ eſſe.ſi
militer officiũ cõditiõis eſt ſuſpẽdere natiuitatẽ obligatiõis
actiõis nõ cõtractꝰ.ĩ.de pe.⁊ cõmo.rei ven.ſi in vẽditiõe,⁊ eſt
ratio q꞉ interim nõ cõcludit petitio,ratio,vel arg. q꞉ arg.de
neceſſario nõ ſumit̃ ex cõtingẽti:ſȝ obligatio neceſſitatis vin-
culũ eſt.ĩ.cõmo.l.in cõmodato.§.ſicut.⁊ ideo nõ infert ab eo
ꝙ aliter poterit ſe habere.C.de ꝓba.l.nõ nudis.⁊.l.neqȝ nata
les.nã,vt ait Plac.in ſumma ſua ĩ tit.de act.memini,⁊ memi
niſſe iuuat me ſcripſiſſe ĩ ſumma quã Mantue cõpoſui,ꝙ a-
ctio nihil aliud eſt ꝙ rõ. Subiicit,vt fundet̃ petitio.⁊ ꝓbet̃
petitoris intẽtio:nihil aliud eſt hic rõ ꝙ ar.⁊ vt id qđ petitur
fiat. Ecce enĩ dicit qs,redde centũ q̃ mihi debes,quare: q꞉ tibi
credidi:certe ſufficit iſtud vt reus cõdẽnet̃,niſi inficiet̃:tũc enĩ
niſi ꝓbauero,abſoluet̃,vł niſi excipiat,vł quaſi excipiat:ergo
nõ abſurde dici p̄t ꝙ actio ſit arg.hec ille,ꝙ nõ ſoluat̃,niſi per
interpretationẽ vel exceptionẽ,vel quaſi.Plac.⁊ alibi in ſum
ma ſua inſti.de iuſt.⁊ iu.dicit,ius quoqȝ dicit̃ inſtr̃ȝ,vel forma
petẽdi.vt actio eſt ius,vt rõ quaſi rata ſit đr ibidẽ:ſi ergo ẽ ra
tio,interim nec rata,nec cõcludẽs ẽ:⁊ ſi dicamꝰ ꝙ actio ſit ar
gumẽtũ ĩ intellectu,q꞉ intellectꝰ ſyllogizat hoc mõ,cõtraxi ⁊
debes,ergo ſolue:ſiue ꝙ ſit arg.i.deductio in iudicio ⁊ ſiue cõ
ſideramꝰ actionẽ,prout eſt in ſui ſubſtãtia,ſiue ꝓut eſt in exer
citio:nã eodẽ modo exercet̃ quo eſt,ſicut verbum in ore,eodeȝ
mõ ſe h̄ȝ quo ſe ĩ intellectu,de ſupel.leg.l.labeo.§.idẽ la.ſemp
tamẽ concludere dȝ:⁊ ideo ſi nõ concludit,nõ eſt arg.⁊ dicitur
actio inepta qđ p̄t eſſe,vel quia proponit̃ incompetenter.l.i.
§.i.ſi menſ.fal.mo.di.vel q꞉ incõpetens.l.queſitũ.qñ act.de pe
cu.eſt an.quo caſu error p̄t corrigi ꝑ ſniam abſolutoriam.q꞉
reſpicit ineptitudinem petitiõis,vt ibi patet:quod eſt no. Si
ue ꝙ actio ſit obligatiõis vigor ꝓductꝰ,ſiue ꝙ actio ſit in ob
ligatiõe,ſicut potẽtia in anima.ſemper tamẽ neceſſe eſt dicere
interim nõ naſci:q꞉ nõ h̄ȝ cauſam naſcendi,⁊ vbi cã nõ eſt,nec
effectꝰ,de pac.l.iuris gẽ.§.i.nã ordine naſcendi ſemꝑ cã prior
debet eſſe,q̃ effectus.Officiũ modi quale ſit in cõtractibꝰ in
nominatis dixi.s.ti.ij.l.ſi pecuniã.⁊ ptȝ ĩ.l.ex placito.in vlti-
mis volũtatibꝰ pȝ de ꝯdi.⁊ demõ.in gl.rub.⁊.l.quibꝰ diebus.
§.ſi.Officiũ diei certe cũ certitudine eſt obſtare petitiõi,ſi ap
ponat̃:ſȝ non natiuitati actionis,vt.l.certi cõdictio.niſi dies
ſit de natura actiõis:q꞉ efficacius ſuſpendit qđ naturaliter ĩ
eſt,vt.l.iuris gen.§.ꝯuimo.de pac.ſm Su.tũc obligatio naſci
tur interim,non actio ſed cõcipit̃,ſicut fetꝰ añ ꝯcipit̃,q̃ naſca
tur:ergo ꝯtra Pe.ĩ.ſol.ma.l.ſi ꝯſtãte.§.quoties.Officiũ diei
ĩcerte an ⁊ qñ eſt ſiłe offõ cõditionis,de ꝯdi.⁊ demõ.l.dies in
certꝰ:ſi aũt eſt certa dies,an ⁊ ſi qñ:aut opponit̃ ſuꝑ obligatio
ne trãſmiſſibili ad ſucceſſores,⁊ naſcit̃ interim obligatio,ſȝ for
te nõ naſcit̃ actio,vt ĩ hoc differat a die omnino certa,vt.C.vt
act.ab here.⁊ ꝯ heredẽ.l.i.q꞉ ratio ꝑtinet ad neceſſitatẽ preſta,
tionis:ſȝ retẽtio naſcitur ope exceptiõis,ſi nitatur traditiõe
vt hic:aut ſuper obligatiõe nõ trãſmiſſibili,⁊ tunc nec obliga
tio naſcit̃,de cõdi.⁊ demõ.l.heres meꝰ.q꞉ talis dies in relatio
ne ad obligationeȝ cauſat omnimodã incertitudinẽ in eiꝰ ob
ligatiõis exiſtẽtia,vt hic qñ inſerit̃ ipſi legato:ſed ſi poſt in a
lia oratione adhuc idẽ videtur de condi.⁊ demõ.l.qbꝰ diebus.
§.quidã.ſȝ illud,qñ eſt conditio expreſſa:ſecus in die incerta,
vt no.C.qñ dies leg.ce.l.ex his verbis.vel dic vt no.ĩ.ad tre.l.
ſeius ſatur.ibi no.gl.ꝙ dies certe etatis,incertꝰ poſt legatuȝ
pure relictũ a p̄ncipio nõ facit cõditionẽ,ſȝ dies mortis ſic:q꞉
ĩcertior eſt,a p̄ncipio vero incertꝰ,vtrũqȝ facit ꝯdictionẽ niſi
p̄ſumat̃ ex affectiõe ad legatariũ ꝙ teſtator voluerit facere cõ
dictionẽ:⁊ illã gl.bñ no.⁊ hoc tȝ Cy.in.d.l.ex his.ĩ ſi.⁊ facit q꞉
dies ſtatiȝ appoſita ineſſe vr̃,vt.l.lecta.De offõ aũt tacite cõ
ditiõis dic,aut eſt tacita ⁊ neceſſario ĩeſt nã ⁊ impedit obliga
tionẽ naſci.vt.no.de pac.l.itẽ q꞉.aut ficta ⁊ interp̄tatiua ⁊ lega
lis,⁊ iſta conditio nõ eſt cõditio ſed modificatio naſcentis a-
ctionis,de arb.ita demũ.ibi ipſo iure naſcit̃ actio non in effe-
ctu.Et ſciendũ eſt ꝙ ipſo iure dicit̃ pluribus modis:p̄io mo
do ipſo iure cõſtitutiõis.vñ ſnĩa ex inordinato ꝓceſu reddit̃
nulla ipſo iure cõſtitutionis,vt.l.prolataȝ.Secũdo ipſo iure
ſcȝ trãſfuſionis,vñ nouatio ſit ipſo iure,de pac.l.ſi vnus.§.pa
ctus.Tertio modo ipſo iure liberatiõis,vñ acceptilatio libe
rat ipſo iure ibidem.Quarto modo ipſo iure.ſ.exceptiõis,
vñ ꝯpẽſatio ſit ipſo iure.ſ.exceptiõis:qđ nõ eſt de natura alia
rũ exceptionũ:vulnerãt enĩ petitionẽ,nõ interimũt funditꝰ:
vñ alie exceptiones poſſunt excludi per replicationẽ,ſȝ nõ ex
ceptio cõpenſatiõis,ſicut nec acceptilatio patit̃ replicationẽ
acceptilatiõis,ar.d.§.pactꝰ ne peteret.v.ſȝ ſi pactũ. Quinto
ipſo iure cuiuſlibet etiã extraiudicialis acq̄ſitiõis de iniuſto
teſtõ.l.filio.§.ij.ſi ager vec.in gl.q꞉ talia iura agnitionẽ requi
runt,nõ vt ſint,ſȝ vt entia effectũ habeant. Sexto,iure ipſo.i.
ope legis,vł ope p̄toris diui,de ꝯdi.inſti.q̃ ſub conditiõe.§.ſi.
l.i.C.de theſau.li.x.ſic dicimꝰ quaſdã reſtitutiões ipſo iure in
dulgeri,q nõ deſiderãt factũ p̄toris diui.ſ.vt ſint,ȝ deſiderẽt

a Si pene.
Lex iſta facit
ſm.d.Ale.de
Imo.hic ꝙ ꝑ
ꝑſcriptionẽ in
ductã in odiũ
negligẽtis pe-
tere nõ tollat̃
naturalis: de
q̃ habetis ple-
ne ꝑ Bar.in.l.
ſi.ĩ.rem ra.ha.
⁊ gl.ita volen-
tem in.l.vbicũ
que.ĩ.de fide-
iuſ.⁊ vide late
ꝑ eũ.Bal.in.l.
cũ qs.ĩ.vij.co.
C.de iu.⁊ fac.
ign.⁊ in.c.ec-
cleſia.ſ.Ma-
rie.de ꝯſtit.et
vide Pau.de
Caſ.hic iuxta
hoc tãgentẽ il
lã.q.de ſtatu-
to excludente
creditorẽ a iu-
re ſuo,ſi fuerit
ꝑ quinquẽniũ
negligẽs in a-
gendo:de qua
q.vide etiã ꝑ
Pau.de Ca.ĩ
cõſil.clxxxv.et
ꝑ Aug.in con
ſil.cxxxvi.⁊ in
conſi.clviij.

vt exerceant̃:vt.l.metũ.§.volẽti.s.qđ met.cã.de no.oper.nu.l.
de pupillo.§.ſi is cui.Septimo đr aliquid ipſo iure nõ eſſe,qñ
nõ eſt ꝓductum nec in bene eſſe,nec in eſſe quo ad natiuitatẽ,
vt hic.de v.ob.l.decẽ.cuȝ obligatio eſt nata,querit̃ vbi ſit.i.qs
locꝰ eiꝰ,⁊ ſedes eius,an in debitore,an in creditore,an in re de
bita:đt Plac.in ſumma de obl.ꝙ ar.inquirit.Sȝ ego dico ꝙ
obligatio ꝑſonalis ẽ ſicut character,nec ſitualiter fundat̃ ĩ re,
de iud.l.fideic.§.tractatum.ſed in perſona relata ad debitorẽ
đr obligatio,⁊ relata ad creditorẽ đr actio ſm Pet.ĩ.l.edita.
Sȝ ego dico ꝙ inter ꝯtractum ⁊ actionẽ eſt ius mediũ,quod ra-
dicat̃ in creditore actiue,⁊ đr ius creditoris:⁊ relatũ ad debito
rem đr obligatio,⁊ fundatur ĩ eo paſſiue,vnde ius creditoris
⁊ obligatio debitoris vnũ ius eſt,qđ fundatur in vtroqȝ ter-
mino:q꞉ correlatiua ſunt.l.ſi.de acc.Officiũ ꝯdõnis,q̃ extitit
ſed incertum eſt an extiterit,nõ impedit ꝓuiſionẽ legaleȝ,de
cõd.ob cãm.l.ſi pecuniã.§.ſi ſeruũ.q꞉ legi certa ſunt oĩa,de in
di.ſed ſi reſt.in ſi.ſed iudicis actuȝ,⁊ officium bene ĩpedit,niſi
liquidetur.de ver.ob.ita ſtipulatꝰ.poſt p̄n.C.de compẽ.l.ſi.cũ
ſi.Ex predictis apparet quedam eſſe,⁊ effectũ habere,q̃dam
ipſo iure non eſſe,ſed nõ habentia plenum effectum:⁊ iſta q̃ ef
fectum non ſortiunt̃,quodãmodo ſunt,⁊ non ſunt.⁊ adde ꝙ
dicam.ĩ.e.l.iulianus. Sȝ q̃ritur,an exiſtẽtia ꝯdõnis obli-
gatorie faciat ipſo iure ceſſare ꝯdictionẽ indebiti,an ope exce
ptionis:⁊ videtur ꝙ ope exceptiõis,q꞉ ipſo iure obligatio na
ta tolli nõ p̄t niſi ſołone,renouatione,acceptilatione,nõ cau
ſe ceſſatione:de exce.do.l.ij.§.circa.nam poſtq̃ obligatia ẽ na
ta ⁊ redicata eſt:lȝ enim reducatur ad nõ cauſam,tamen me-
ro iure durat obligatio,que ſui natura non habet fines ꝑpe-
tuos,de ac.⁊ ob.l.obligationuȝ fere.§.placet.ar.ĩ.de p̄to.ſtip.
l.valerianus.Sed ego credo ꝙ ipſo iure,q꞉ nõ ſolũ ceſſat cã,
ſȝ res,nã indebitũ ſit debitũ cõditiõe extãte,vñ nomẽ indebi-
ti abolitũ eſt,nec in rerũ natura.Effectꝰ eſt magnꝰ,q qñ actio
ẽ ſublata ipſo iure,nõ p̄t recipere fomẽtũ,ſicut nec homo mor
tuus:ſecus ſi nõ ipſo iure,vt homo vulneratus,vt.d.§.pactꝰ.
Itẽ q꞉ in exceptionibꝰ deſideratur factum opponentis,vt in
ſti.de repl.ĩ prin.Sȝ cũ actio ipſo iure nõ tȝ,ſupplet iudex nõ
excipiẽdo:q꞉ exceptio nõ cadit h̄,nec nullitas,vt no.C.đ trãſ.
vbi pactũ.q꞉ actio inefficax cõcludit iudici ⁊ parti,ſi nõ oppo
nat exceptionẽ.Sed petitio nulla nõ cõcludit iudici,nec par
ti,licet non opponat̃,q꞉ nõ poteſt probari,nec fulciri veritate
obligationis,⁊ in omnibus q̃ nõ cõcludũt iudici iudex ex of-
ficio ſupplere p̄t:ſi aũt concludũt iudici,⁊ non parti,ibi opꝰ
eſt exceptione:⁊ ſunt v̄ba Ja.Bu.in ſimili in.l.edita actio.C.
de edẽdo in lectura.interdũ illud qđ eſt nullũ ꝓ aliquo h̄t,vt
qñ nõ p̄t opponi,vt no.de ma.teſt.l.q̃ habebat.facit de exce.c.
cũ eccleſiaſtice.vt puta in ꝯtctu ſimulato.C.plus val.qđ agi.l.
emp.naȝ nullus eſt,q꞉ obligatiõis deficit ſubſtãtia id eſt con-
ſenſus:tamẽ ſi ſit renũtiatũ exceptiõi,vel ſtatutũ ꝓhibeat op
poni de ſimulatione,id quod eſt nullũ,mãdabitur executiõi,
ſic.C.de edi.diui adr.tol.l.ij.q꞉ eſt nullitas velata:vbi autẽ ap
ta eſt nullitas,vel calũnia,iudex ſupplet ex regula generali.il
licitas.in prin.de offi.preſi.⁊ facit quod no.de bo.lib.l.qui ta-
men.§.ſi patris.⁊ per In.in.c.i.de offi.vic.gl.hic dicit ꝙ dies
incertus futurarum nuptiarum habetur pro conditiõe:⁊ fa-
cit in aut.de ſanc.epiſ.§.ſȝ hoc p̄ſenti.qñ dies lega.ced.nec ſe-
mel.§.ſi in habitatione.C.de nup.l.ſacimus.dixi in.l.ij.ſi cer.
pe.⁊ hoc qñ ſit mẽtio tẽporis,cum nupſerit:ſi vero ſit mentio
cauſe ⁊ non temporis,vt pro dote:tunc dic ꝙ promiſſio intel
ligatur cõditionalis,ſed legatum intelligitur modale,de cõ-
di.⁊ demon.l.titio centum.§.ſi.ſm quoſdã:quia legatum intel
ligitur in vi modi,non vi conditionis,ar.de ali.leg.l.lucius
Ex lec.ant. Conditio,que habet in ſui eſſe pendentiã,pa
rit repetitionẽ ĩterim:ſecꝰ in cõditione omnino extitura.h.d.
vſqȝ ad.l.ſi pene cauſa. No.ꝙ duplex eſt ĩcertitudo,an ⁊ qñ.
No.ꝙ licet plus ſolutum re petatur,vt.ĩ.eo.ſi pene.§.ſi.ſe-
cus ſi ẽ ſolutũ plus tp̄e,dũmodo certa ſit obligatio,vt hic qđ
no.facit.ĩ.de leg.ij.lucius.circa medium.vt.l.teſtator.

a SI pene. [a] Lex penalis nõ tollit obligatio
nẽ naturalẽ,facit.l.iij.ĩ ſi.qđ ꝯſqȝ
iur.hoc qđ no.⁊ ẽ ar.ꝙ ex delictis nõ oriat̃ obliga
tio naturalis,ſicut nec tollit̃ obligatio naturalis.
de hoc no.inſt.de iure natu.§.ius autẽ gen.facit.ĩ.depo.l.bo
na fides.Sunt aũt quatuor delicta,ex quibꝰ orit̃ actio ciuilis:
penalis.ſ.furtũ,rapina,iniuria,⁊ dãnũ datũ,ex aliis,lȝ oriatur
actio ciuilis,tñ cõcernũt ẽ familiarẽ,⁊ ſic p̄uatũ crimẽ,vt no.
in.l.ſi.de pri.del.ſecꝰ in publi.criminibꝰ.de ver.obl.hec ſtipu
latio.niſi in crimine fal.vt.l.q nomine.đ fal.tñ tũc actio ciuili
ter mouenda eſt mere ꝓſecutoria,ſaluo ꝙ in metu vbi ex poſt
facto ſit penalis.l.ſi cũ exceptio.§.ſatis.ꝙ me.cau.q̃ actio ĩ de
lictis orit̃ ex ciuili obl.ad penã cooperãte nãli nec iure maleſi-
ciorũ:q꞉ pene meleficiorũ ſunt de iure ciuili:⁊ alij dicũt ꝙ orit̃
obli.naturalis,vt.s.de infa.l.ſeruꝰ.qđ ſic ꝓbat̃,ſeruus ex de-
lictis

lictis obligaꝶ,de act.⁊ ob.l.ſeruus nō in oībus.ſ; hoc non po
teſt eſſe ciuiliter,q꞉ nō cadit ciuilis obligatio ī ſeruū,ergo na
turaliter:ſ; hoc nō p̄t eſſe niſi oꝛiatur obligatio naturalis,er
go ⁊c.Et ſi dicas quare inducitur naturalis,⁊ nō tollitur natura
lis?Rn̄deo facilius eſt inducere q̄ tollere:q꞉ inducere nō h; cō
trariū,ſ; tollere ſic:vñ ſnīa īducit actionē,tn̄ nō eā pciſe tollit
ſ; elidit.ſ.eo.l.Julian⁹.⁊ no.hanc legē pro bannitis, quibus
nō daꝶ audiētia:q꞉ ex hoc nō perdūt naturalē obligationē,id
aūt tm̄ perdūt q̄ lege caueꝶ ⁊ nō pl⁹:q꞉ bānū eſt ſtricti iuris,
vt no.Cy.C.de her.inſti.l.j.Dicitur aūt bannū quatuoꝛ modis.
Pꝛimo.i.vox pconis,vt ī aut.qui ſemel.Scdo.i.mulcta. no.
C.de mo.mul.l.j.de vē.inſpi.l.j.§.qd ergo,C.de ſuſpe.tu.l.pre
ſes.Tertio annotatio bonoꝝ.l.j.de re.reis. Quarto.i.exiliū,
vñ exules dicūtur bāniti,vt no.d pri.cre.cognitionē.Et ſunt
ꝓprie banniti illi,quibus ius propꝛium illius ciuitatis non
patrocinaꝶ,vt in aut.itē nulla cōitas.hi ſunt extra ꝓtectionē
cōis,vt no.Cy.de na.lib.l.eius.⁊ ſi ciuitas indicit eis belluz,
ſunt quaſi hoſtes,de cap.di.l.amiſſiōe.§.q deſi.ibi p Cy.in ad
di.⁊ p Cy.C.de acc.l.reos.ſ; de iure cōi exbāniti nō poſſunt d
iure offendi,niſi ſint etiā diffidati,vt no.ī vſi.feu.hic ſi.lex.c.j.
nec ēt expulſi de ciuitatib⁹,vel ꝯfinati pn̄t offendi:nā mathe
matici debēt de ciuitate expelli.C.de epiſ.aud.l.mathe.⁊ tn̄ nō
pn̄t impune offendi,ſ; tm̄ capi ⁊ p̄ſentari iudici,vt.C.de mal.
⁊ math.l.fi.⁊ expellitur qs de ciuitate tribus ex cauſis.ſ.rōne de
licti,rōne ſuſpicionis,⁊ ratiōe moꝛbi,vt in lepꝛoſis,vt ī aut.in
ſinuan.qd p̄ſta.ab his.§.fi.¶ Et no.q̄ qn̄ offenditur q p̄t offen
di de iure,nulla naſcitur obligatio:q꞉ nō d꞉ eſſe delictū,de alea.l.
j.§.qd aūt.C.de his qui ad eccl.confu.l.ſi ſeruus.arg.no.C.qd
me.cau.l.accuſatiōis.ſiue ſtatutū pmiſſoriū diſponit ſup fa
cto pmittēdo fieri,ſiue ſup pena ꝓhibēdo īponi,ſiue ſup exer
citio:q꞉ ꝓuideat reddi ius.vel dic hoc vltimo caſu obligatio
nē naſci.ſ; nō intentari ope exceptionis,vt.ſ.ad mace.l.j.⁊ fa
cit qd no.C.ex quib.cau.infamia.l.decuriōes.⁊ ibi dt Jac.q̄
differētia eſt vtrū ſtatutū diſponat ſup iniuria,an ſup pena,
an ſup exercitio:⁊ vide Bar.de fideic.cū lex.ī ſua lec.¶ Illud
tn̄ no.q̄ l; in ꝯtrib⁹ p̄ſcriptio.i.lapſus p̄fixi tēpoꝛis a iure nō
tollat naturalē obligationē,vt no.in.l.j.rē ra.ha.tamē ſec⁹ in
delictis,vbi p̄ſcriptio ipſo iure īterimit obligationē,quia lex
dicit eam oboleri in totū,vt.ſ.de iniur.ſed ſi vn⁹.§.ſi ante.vn
de in criminibus exceptio preſcriptiōis eſt exceptio intentio
nis ⁊ facti non actionis,que non eſt ipſo iure.quod not.

¶ Ex lec.ant.¶ Ratiōe delicti non tollitur obligatio natu
ralis.h.d.⁊ eſt bonū arg.q̄ ex delictis non oꝛiaꝶ obligatio na
turalis,ex quo nō inducitur liberatio naturalis,q̄ citius dbe
ret induci per.l.arrian⁹.de act.⁊.ob.Et no.hāc.l. ad ſtatuta
dicētia q̄ ille qui nō aſſignat in eſtimo,perdat ius ſuum:naz
per hoc nō pdit obligationē naturalē:⁊ eſt pꝛincipiū ſingula
re,qd ꝓcedit p modū regule in qualibet diſpoſitiōe penali,⁊
no.⁊ effectus hui⁹ naturalis obligatiōis eſt nō ſolū in foꝛo cō
tentioſo,ſed etiam in foꝛo conſcientie,q꞉ licite retinetur quod
naturaliter debetur,vt no.Inn.de immu.eccl.quia pleriq̄.

¶ Item ex lect.antiqua.

Quamuis debitum. Reſpectu credito
ris.¶ Ibi nō debi
tum.ſ.reſpectu ſoluentis.Item nota q̄ etiam debitum repeti
tur,ſi a non debente ſoluatur.hoc dicit.

¶ Item ⁊ lec.anti.

Si putem. Nota hic in fi.q̄ indebitum nunquaz
videtur ſolui pro debito,niſi hoc aga
tur,⁊ facit extra de cenſi.olim.

Si duo. Plures rei in debendo nō intelliguntur plu
res rei inſolidū repetēdo:ſ; quilibet repetit
partē,idem in reo ⁊ fideiuſſoꝛe:ſ; in alternatiua cōuertitur ele
ctio ad recipientē:q꞉ obligatio alternatiua ſiue in petēdo ſiue
in repetēdo intelligitur eſſe in dimidia.h.d.vſq; ad.§.cū iter
in.l.ſed ⁊ ſi me putem.ſ.eo.

¶ Ex lec.an.¶ No.q̄ qn̄ nō apparet oꝛdo ſoluētiū,pariter cō
ceditur eis repetitio:ſ; ſi appareret oꝛdo,tūc loqtur.ſ.e.cū duo.

Plane. In alternatiua obligatione nō p̄t fieri
ſolutio in diuerſis rebus.¶ In tex.ibi,
cui velit.Iſta lex vr̄ cōferre electionē creditoꝛi ꝓpter
pluralitatem debentium,non ꝓpter pluralitatem rerum de
bitarum,⁊ ſic non ob.l.fi.C.eodem.

Sed ⁊ ſi me putem. §.cū iter.qn̄
plus eſt in iu
re rei,q̄ ſoluitur,q̄ debeat eſſe,⁊ illō pl⁹ ꝯcernit totā
rē,h; locū ꝯdictio īcerti,⁊ eſt nouū ⁊ īdirectū gen⁹
repetiōis,q꞉ repetitur res nō p̄ncipalr̄ ꝓpter ſe,ſ; ꝓpter aliud,
⁊ vt ita dixerim exceptio fit actio:⁊ ideo nō h; locū ꝯdictio ī
debiti,q꞉ nō repetitur qd eſt debitū.ſ.ipſa res.¶ Itē nō p̄t repe
ti ſeruitus,q꞉ nō eſt ſoluta ſeruitus,ſ; pl⁹ libertate ſolutū eſt,
⁊ agitur ad rē ipſam,vt metu reſtitutionis reimponaꝶ ſeruit⁹:

ſic eꝫ,qn̄ aliqd deeſt iuri rei,qd reſpicit totā rē,tota res peti
tur,vt no.Dy.d le.j.l.huiuſmodi.§.edes.ita cū pl⁹ ē tota repe
titur,vt ſit ſaluū ius exceptiōis:vel dic q̄ directo agitur,vt ſer
uit⁹ imponaꝶ ad qd cōpetit incerti con.⁊ indebiti non compe
tit:q꞉ iſta eſt noua petitio,nō repetitio:⁊,vt ita dixerim, inſti
tuit nō reſtituit.ſimilem.ſ.ad velle.l.q̄uis.§.ſi cū eſſem.⁊ hec
vera q꞉ tex.dicit iſta agi,vt ſeruit⁹ cōcedaꝶ,vñ libell⁹ ē foꝛmā
dus ſm verba legis.No:q̄ indebitū quo ad ſubſtātiā cōdicitur
p cōdictionē indebiti,vt toto hoc cōtractu:ſed debitū quo ad
ſubſtantiā,indebitū quo ad qualitatē cōdicitur p cōdictionē in
certi vt hic:aut ergo condicitur ſemp quid,al's ꝓpter qd,aut ꝓ
pter quale.¶ No.ſcdo q̄ verbū,cōdicitur aptaꝶ ad ius:q꞉ ius ē
in obligatiōe.i.ſeruitus.¶ Op.libertas fundi eſt hic ſoluta ſi
ne cauſa.ergo cōdicitur p ꝯdi.ſine cauſa,vt.ſ.de cōd.ſine cau.
l.iij.ſol.Jo.concedit q̄ agitur cōdictione ſine cauſa:⁊ ita hic ex
ponit q̄ incerti nō ſit actionis titul⁹.⁊ dicit,incerti cōdictio,
id eſt ſine cauſa,q̄ in incertum daꝶ ſm Jo.¶ Opp.cōtra hoc,
q꞉ d; agi cōdictiōe indebiti.ſ.eo.qd indebitū.rn̄deo illud eſt
verū,qn̄ agitur ad certū,ſec⁹ qn̄ agitur ad incertū ſm Jo.¶ Op.
tertio contra hoc.q꞉ leges debent ſituari ī ꝓpꝛio tractatu, vt
not.ſ.e.l.fi.Sed iſta non eſt ſituata in congruo tractatu:q꞉ de
buit ſituari.ſ.de condi.ſi.cau.ex quo de ea tractat.Rn̄deo cō
grue ſituaꝶ.q꞉ de indebito tractat,ſ; ſm Jo.has oppoſitiōes
foꝛmabat Jo.ſibiipſi.S; Azo opponit aliter:quia cōdictio ī
certi eſt ꝓpꝛiū nomē actiōis,⁊ cōpetit ad incerta,vñ vr̄ obſta
re.ſ.de act.emp.l.ſi tibi liberū.p̄terea.l.iij.de cond.incer.nō co
git nos dicere q̄ cōdictio incerti non ſit ꝓpꝛiū nomē actiōis.
Preterea habemus legē expꝛeſſam,q̄ eſt actio p ſe habēs ꝓ
pꝛiū nomen ꝓpꝛiāq; naturā.ſ.de ꝯdi.fur.l.⁊ ideo.§.fi.⁊.ſ.eo.q
excep.§.ſi par.⁊ de leg.j.l.q̄ ſi nulla.⁊ ideo Jo.in arboꝛe debuit
facere ſellulā ꝓpꝛiā de iſta condictione,l; nō fecerit.Quid di
cēdū?dico q̄ opi.Azo.in hoc veriox.ſ.q̄ condictio incerti ſit
ꝓpꝛiū nomē actionis:⁊ dico q̄ ī caſu iſtius.§.cōpetit ꝯdictio,
q̄ vocaꝶ incerti:⁊ facit.ſ.depo.l.pe.¶ Op.⁊ vr̄ q̄ ad incertū
agaꝶ ex ſtipulatu,vt inſti.de ver.ob.in pꝛin.So.ibi incertum
debeꝶ ex ſtipulatione,hic ſine ſtipulatiōe.¶ Itē op.agere ad
nudam poſſeſſionē eſt agere ad incertū,q꞉ h; cām facti non iu
ris.l.vbi aūt.§.id qd.⁊ tn̄ agitur cōdictiōe inde.vt.ſ.eo.l.inde
bitum.§.ſi ergo.⁊ hic debet agi cōdictiōe indeb.dt Jo.q̄ con
dictio indebiti nō daꝶ ad incertū:nec obſt.q̄ detur ad nudam
poſſeſſionē.nam ⁊ hec certa eſſe videꝶ per relationē ad ſolutio
nē vñ naſcitur,ar.d v.ob.l.triticū.⁊.l.j.ſi cer.pe.hoc nō habet:q꞉
actio,q̄ cōtinet factū ⁊ nō ius,nō dicitur certa nec ꝯpetere ad in
certū,vt no.ī.l.certi cōdictio.in p̄n.ſi cer.pe.alias ſequereꝶ q̄
poſſit agi certi cōdictione ad nudā poſſeſſionē:qd eſt falſuz.⁊
adde quod no.ſ.de acq.poſ.l.rē q̄ nobis.⁊ ideo ſolue q̄ in.§.ſi
nūmi.repetitur id qd ſolutū ē:h vero nō petitur id qd ſolutū nō ē,
q꞉ eſt ſoluta libertas,⁊ cōdicitur ſeruit⁹:qd eſt cōtra notiſſimos
terminos condictionis indebiti.¶ Extra op.ille q petit ſer
uitutē īponi petit dari,vt.l.iij.§.dare.de vſufr.⁊ ſic ius, ergo
certū,vt.l.vbi aūt.§.fi.de v.ob.ergo ⁊c.d vſufr.ea.re.l.trib⁹.er
go non d; agere ꝯdi.incerti.ſ; certi.l.certi cōdi.So.nego hoc
q꞉ agēs ad ſeruitutē ꝯſtituēdā agat ad ius merū, imo mixta
petitio ē iuris ⁊ facti:q꞉ agit ad cōtinuā patiētiā.C.de vſuf.l.
coꝛruptionē.de ver.ob.vbi aūt.§.fundi certi.⁊ no.eo.ti.l.ij.⁊.l.
pluri⁹.§.⁊ ſi placet, q꞉ non pl; plene tradi a p̄ncipio, ⁊ ideo
l; vbi dari ꝓpꝛietatē eſt in obligatiōe,nō ſuccedit re extāte ob
ligatio ad intereſſe tm̄,ſec⁹ ſi datio ſeruitutis ſiue ſit ī petitio
ne ſiue ī repetitiōe:ita t; hic gl.ſm Jo.qd eſt no.¶ Op.q̄ a
gaꝶ ad ſeruitutē ꝯdictiōe īdebiti:vt.ſ.e.l.ſi fundi mei.So.ibi
in vſuf.q eſt ps dn̄ij.Itē ibi vſuſfruct⁹ fuit ſolut⁹ ⁊ vſuſfruct⁹
repetitur:hic diuerſuz,imo aduerſuz ab eo qd fuit ſolutū,⁊ ſic ē
hic repetitio p ꝯriū.¶ Quero an iſta cōdictio incerti ſit gn̄a
lis vbicūq; incertū repetitur ſine ſtipulatiōe,an vo ſit ſubſidia
ria,⁊ non competat niſi ī caſib⁹ exp̄ſſis ī iure?Rn̄deo qn̄q; cō
dictio īcerti ponitur ꝓ noīe actiōis,qn̄q; nō.¶ Pꝛio caſu ē gn̄a
lis,⁊ ꝯpetit qn̄q; ad rē,qn̄q; ad poſſeſſionē,qn̄q; ad detētionē
ad rē,vt cū rē repeto,vt expēſas retineā.ſ.e.l.q excep.§.ſi ps.
ad poſſeſſionē,vt cū creditoꝛ agit incerti contra furem, vt in
§.neratius.Ad detentionē,vt cū agitur incerti cōtra ꝯmoda
tariū vel depoſitariū:qn̄q; cōpetit ad ius ſeruitutis,vt hic ⁊
de ac.emp.l.ſi tibi liberū.quādoq; cōpetit ad cautionē cōdicē
dā,vt.ſ.d vſuf.ea.rer.l.hoc ſenatuſcō.Interdū īpꝛopꝛie ponitur
condictio incerti nō ꝓ noīe actionis:⁊ tūc non eſt querēdū de
ea qualis ſit:cū nec ſit actio p ſe,nec adiectio,vt.l.trib⁹.d vſuf.
ea.rer.l.fi.C.ſi qs in ius vo.nō ie.Bar.dicit q̄ incerti cōdictio
eſt actio ſubſidiaria,q̄ nō concurrit cum alia:ſicut enim nō cō
currit cū actiōe ex ſtipulatu,ita nec cū illa actione. S; gl.t;
ꝯriū ī.l.tibi liberū.⁊ hic,vnde ego dico q̄ eſt ex varijs figuris
cauſaꝝ ⁊ oꝛitur ex ꝓuiſiōe legali,⁊ ꝯcurrit qn̄q; cū alia, vt ecce
cū hypothecaria,vt.d.l.⁊ iō.§.fi.⁊ cū actiōe ex teſtō,ī.l.trib⁹.⁊
cū actiōe ex vēdito,vt.l.ſi binarū.de ſer.vrb.p̄d.nec aliqua lex

dicit ꝙ ſit ſubſidiaria: tñ cõdictio indebiti nõ cõcurrit ĩ caſu
nr̃i. §. ⁊ ratio eſt ꝓpter naturã cõdictionis indebiti, vt. ſ. dixi.
Itẽ cũ rei vendicatiõe nõ cõcurrit niſi ꝯ furẽ, vſuf. qñad. ca.
ſi vſuſfru. noĩe. ⁊. l. ſi. cũ ſi. Cõcludiẽ ex p̃dictis ꝙ ĩcerti ꝯdictio
interdũ cõtrahiẽ ex maleficio, interdũ ex errore ſoluentis. i. ex
quaſi cõtractu, interdũ cõcurrit cũ actione ex cõtractu, qñ iu
re ꝯctus p̃t omiſſum ſuppleri, qđ recipiẽti incũbebat. d. l. ſi ti
bi. ar. cõtra. j. ſo. ma. l. ſi pater ignorãs. quodãmodo ergo gña
lis eſt iſta cõdictio. Sʒ qñ actio ĩcerti ponit̃ ꝓ actiõe p̃ſcri. v̈.
qñ hʒ originẽ ex ꝯctu innoiato, de pac. l. iuris gen. §. ij. ¶ Ex
tra opp. cõdictio incerti ꝓponit̃ cõtra furẽ in ſubſidiũ condi
ctiõis furtiue, vt. l. ⁊ ideo. §. nerat. ſʒ fur tenet̃ ad certũ, inſt.
de ac. §. ſic itaqʒ. ergo cõdictio ĩcerti dat̃ ad certũ, ꝙ impleat
cõdictionem. So. imo dat̃ ad poſſeſſionẽ, q̃ plurimũ facti hʒ,
⁊ ſic incertũ dicit̃ peti, ſm gl. ⁊ adde qđ dixi. ſ. ſi cer. pe. l. ſi qs
nec cãm. §. res pignori. ¶ Extra no. ꝙ qñ ſoluit̃ indebitũ tria
dant̃ remedia. ſ. ꝯdictio indebiti, qñ eſt indebitũ in ſubſtãtia:
cõdictio incerti, qñ eſt indebitũ in qualitate ⁊ ꝑ accidẽs: cõdi
ctio ſine cã ſiue in ſubſtãtia ſiue in qualitate: habẽt enĩ ſe actꝰ
agẽtiũ ad aliqd, ſicut ſemina: nã ſicut vnũquodqʒ ſemẽ ꝓducit
fructũ iuxta genꝰ ſuũ, nec vnũ genꝰ gignit alterũ, ſicut nec vr
ſus leonẽ: ita cõtractus ⁊ quaſi cõtractus, ⁊ delicta quaſi deli
cta ſe habẽt ſicut ſemina generãtia obligatiões ⁊ actiões ſub
eodẽ gñe: nã ſub diuerſo genere nõ eſſet gñare, ſʒ degenerare,
de pac. l. ſi vnꝰ. §. pactus. v̈. ſʒ ſi pactũ. ⁊ aliqd negocij apti na
ti ad actionẽ ꝓducẽdã geri opʒ, vt actio oriat̃, vt. j. e. l. ſi in a
rea. ¶ Ex etiã no. ꝙ omiſſum ꝑ viã exceptiõis põt peti ꝑ viã
actionis, facit cõmu. p̃d. l. ſi in venditiõe. ⁊ ſic exceptio actionẽ
parit. de iureiu. l. ſʒ ⁊ ſi poſſeſſori. ⁊ hoc quãdo exceptio omit
tit̃ in ꝯtractu vel ĩ diſtractu. Si aũt ĩ iudicio, tũc exceptio nõ
parit actionẽ, vt. j. mã. ſi fideiuſſor. §. ĩ oĩbus. Sʒ ſi ex eodẽ fa
cto a p̃ncipio orit̃ actio ⁊ exceptio, omiſſa vna via p̃t alia via
intentari. j. de cõpen. l. qđ in diem. §. ſi rationẽ. Si aũt nõ fuit
omiſſum, ſʒ obiectũ, ⁊ cõtra ꝓnuntiatũ, aut exceptio non fuit
diſcuſſa, ⁊ p̃t actio intentari, ꝙ ſñia lata in incidẽti, de qua nõ
fuit plene cognitũ nõ officit actioni, de re iud. a diuo Pio. §.
ſi ſuꝑ rebꝰ. aut fuit plenarie diſcuſſa: tũc aut actio mouet̃ ſuꝑ
eodẽ ⁊ obſtat exceptio. d. §. ſi rationẽ. aut ad aliũ effectũ ꝯſecu
tiue natũ, ⁊ nõ ob. exceptio. q̃ nõ eſt eadẽ res, de euic. ſʒ ſi exc.
Porro ſi exceptio nõ ſtat ꝑ ſe vt exceptio pacti ⁊ p̃ſcriptiõis
omiſſa euictione dari nõ p̃t niſi in caſibus, vt no. de iur. ⁊ fac.
ign. l. j. de neg. ge. l. ſinũt. §. ſi. ⁊ ar. de exc. rei iud. l. ſi in iudicio.
¶ Ex lec. anti. ¶ Soluẽs adiecto per errorem, repetit. h. d. ⁊
ratio dubitationis eſt: q̃ non ſciebat ſe teneri, cum etiam ve
ro adiecto non ſit debitor obligatꝰ, vt. j. de ſo. vero ꝓcurato
ri. §. j. ⁊ de verbo. obli. eum qui. §. ſi tibi.

Cum inter. In hoc. §. tractat̃ de quadã ꝯdictiõe
q̃ vocat̃ incerti cõditio: ⁊ eſt ꝓprium
nomen actionis, ⁊ hʒ locũ qñ factũ vel poſſeſſio cõdicitur nõ
reſpectu vere poſſeſſiõis cõſequẽde, ſʒ reſpectu alterꝰ vtilita
tis: qđ dic vt in gl. ⁊. h. d. cũ res aliter ſoluitur q̃ꝫ debeat ſolui,
hʒ locum incerti cõdic. h. d. vide hic. ſ. com. pred. ſi ĩ vẽditiõe.

Eleganter. Trãſactio nulla vel imꝑfecta
nõ impedit repetitionẽ ſoluti.
h. d. Et no. ꝙ aliud eſt habere tractatũ ⁊ colloquiũ d̃
cõtrahendo, aliud contrahere: ⁊ hoc p̃tʒ quãdo venditur res
eccleſie, vbi tractatꝰ dʒ p̃cedere cõtractũ, ⁊ eſt actus diſtinctꝰ,
vt in aut. hoc ius porrectũ. ⁊ facit. l. vlt. l. de p̃d. cur. ¶ Hic q̃ro
an iudex appellationis poſſit mãdare trãſactionẽ executiõi:
dic vt. ſ. de pac. l. tale pactũ. §. q ꝓuocauit. Quid ĩ iudice dele
gato: dic vt ibi, ⁊ ꝑ In. de of. dele. ſi quãdo. Et no. ꝙ ſñia oĩa
vincit, nec ſubmouetur ꝑ trãſactionẽ, ſi liquida eſt ſñia ĩ iure ⁊
ĩ facto, vt ĩ. §. ſi poſt. ⁊. l. ſi cã cognita. C. e. Et vr̃ ꝑ hoc ꝙ nõ va
leat ꝯpromiſſum poſt rẽ iudicatã, ẽt ſi renũtiet̃ ſñie, vt no. C. d̃
trãſa. ſi diuerſa. vel vſui eiꝰ. C. de pac. l. pacta nouiſſima. ⁊ ꝯfir
mat̃ ꝙ nõ p̃t ꝓnũtiare ꝯ. l. j. qñ ꝓuo. nõ eſt ne. Sʒ illud idẽ, er
go nõ eſt arbiter: q̃ cogit̃ dicere certã ſñiam, de arb. l. qualẽ. ſʒ
ibi loquit̃ de coactiõe hoĩs nõ de coactione legis: vide In. de
of. dele. ſi ꝑ debita. In ꝯriũ vr̃ q̃ ſñie p̃t renũtiari, de pac. l. iu
ris gentiũ. §. ſi paciſcar. ne iudicati agã, vt no. in. l. acta. d̃ re iu
di. p̃terea etiã ſine renuntiatione valet compromiſſum, ſi p̃ma
ſñia fuit ꝯdẽnatoria, ſecꝰ ſi abſolutoria, vt no. de exc. rei iud. l.
duobus. ⁊ ꝑ Gul. ⁊ Cy. in. d. l. j. in addi. nã corã arbitro p̃t op
poni exceptio, ſicut corã iudice, vt. C. de pac. l. ſi qs in ꝯſcribẽ
do. q̃ de incidẽti ⁊ emergẽti ſine cã p̃ncipali agitari non põt,
debet cognoſcere ⁊ iudicare: vt. l. qualẽ. §. diem. de arb. Solu.
aut cõpromittens renuntiauit iuri cõſtitutionis. i. legis pri
me, qñ ꝓuo. nõ eſt nec. ⁊ nõ valet renũtiatio: aut iuri pacti, id
eſt p̃ci ſe ipſi ſentẽtie, tũc valet renũtiatio, ⁊ vʒ cõpromiſſum
ſi nõ renũtiat: diſtingue inter actorẽ ⁊ reũ. d. l. duobꝰ. ⁊ hoc ẽt
ſi in arbitratorẽ ꝯpromittat̃, ⁊ ſi dicat̃ iſtud cõpromiſſuʒ ẽ q̃
daʒ trãſactio, ergo nõ valet, vt hic. Rñdeo, nõ eſt mera trãſ
ctio: ⁊ hoc eſt verũ qñ ꝑ nouũ cõpromiſſum fert̃ noua ſñia, ſʒ
per vnũ ⁊ idem cõpromiſſum nõ poſſunt ferri due ſñie cõtra
rie, licet data ſit poteſtas arbitro ſepius laudãdi: quia illud
intelligit̃ ſuꝑ diuerſis capitulis, non ꝙ poſſit eſſe contrarius
ſibiipſi, vt no. j. pro ſoc. l. in ꝓpoſita. nã ex quo primo pronun
tiauit, res eſt facta certa, ⁊ ideo non durat ſuper eo ampliꝰ cõ
promiſſum, de arbi. l. qui arbiter. ⁊ q̃ contrarietas erubeſcen
da eſt. l. eos. de mo. mul. ⁊ ideo non congruit bono viro ⁊c.
¶ Ex lect. antiq. ¶ Solutum ex cauſa putatiue tranſactio
nis poteſt repeti. hoc dicit.

¶ Item ex lec. anti.

Si poſt rem. De lite finita non ꝓcedit tranſa
ctio, niſi ſit dubiũ de iure, vel de
facto: ad hoc allegat̃, ⁊ hoc ar. dicimꝰ idẽ ĩ cõpromiſſis qđ in
trãſactiõe, ar. ꝯ qđ no. de exce. rei iud. duobꝰ. ¶ Ibi, ⁊ ſoluit,
errore iuris. ¶ Ibi, valeat ꝙ lʒ eẽt iudicatũ, nõ tñerat liqdũ.
1 ☞ Dolus actoris non facit non valere proceſſum.
2 Iniquitas que tranſit in rem iudicatam toleratur.

a **Si quis poſt.** [a] Valet ſñia, lʒ petitor ſit ĩ dolo
⁊ exceptio trãſactiõis oppoſita
añ lit. ꝯteſt. ĩpedit ꝓceſſum: ⁊ ſi poſtea ſuꝑueniat, põt opponi
ad reliquũ ꝓceſſum, ⁊ ſiue reꝰ oppoſuerit exceptionẽ ſiue nõ,
vʒ ꝯria ſñia: tñ qđ noĩe trãſactiõis dedit ꝯdicit: ſimul aũt ex
ceptio ⁊ ꝯdictio nõ dat̃. h. d. Et ĩtellige ꝙ libellꝰ erat oblatꝰ:
nã ante porrectũ libellũ nulla exceptio põt ꝓponi, d̃t Inn. de
ꝓcu. ꝯſtitutus. ⁊ hoc in cã principali, ſed in cauſa appellatio
nis põt eã introducere ẽt nõ oblato libello ab appellãte: q̃ in
cauſa appellatiõis nõ requirit̃ libellus, d̃t Inn. de offi. deleg.
cũ ꝯtingat. ſed appellãs nõ põt introducere appellationẽ ſi
ne libello, vt no. ij. q. vj. ſi qs. in gl. or. ⁊ ipſa appellatio habet̃ ꝑ
libello, facit qđ no. extra or. de appel. l. ſcio. Simile alibi dicit
Inno. ꝙ reſcriptũ habet̃ pro libello, de elec. dudũ. per Inno.
¶ Tria not. primo ꝙ exceptio q̃ oppoſita ĩpediret ꝓceſſum,
omiſſa nõ reddit iudiciũ nullũ ſm Ia. Item dico ſi non fuit
omiſſa a p̃te ſʒ obiecta nõ tñ admiſſa ꝑ iudicẽ: q̃ vʒ ꝓceſſus:
ar. de cõpẽ. qđ in diẽ. §. j. ¶ Scđo not. ꝙ ad hoc vt exceptio ĩ
pediat ꝓceſſum dʒ opponi ante lit. cõte. vt in litera ibi dũ di
cit, volẽte litẽ ꝯteſtari. Si aũt opponit̃ poſt lit. ꝯte. aut ſuꝑue
b nit poſtea ⁊ põt opponi ad impediẽdũ reliquũ ꝓceſſum [b], vt
hic, ⁊ ar. C. de cõſor. eiuſ. lit. l. ij. aut ſuꝑuenerat ante, ⁊ tũc non
põt opponi ad proceſſum impediendũ: ⁊ eſt ratio, q̃ quando
opponit̃ ad impediendũ proceſſum, dʒ opponi in forma tẽpo
re declinatoriarũ ſʒ Ia. ¶ Tertio no. ꝙ excluſus tp̃e ab vna
via opponẽdi, põt opponere eãdẽ exceptionẽ alia via: vñ ex
cluſus per lit. conte. ab opponendo exceptionẽ trãſactiõis cõ
tra ꝓceſſum poteſt opponere in factũ principale. i. in forma ꝑ
emptorie. Sʒ qd ſi eſſet excluſus renũtiatione, vt q̃ oppoſuit
in forma declinatorie ⁊ renuntiauit ei: Rñdeo aut renũtiauit
ipſi exceptioni, aut modo opponẽdi, prĩo caſu nõ auditur, ar.
C. de fide inſt. l. iij. Secundo ſic, vt hic, ⁊ ſic vr̃ ꝙ plus ſit exclu
di repudiatiõe, q̃ꝫ tp̃e, facit. C. de iure delib. l. ſuũ. alibi ſunt pa
ria, vt. j. de iniur. ſʒ ſi vnꝰ. §. ſi ante. Alibi plus eſt excludi tp̃e,
q̃ꝫ repudiatiõe. j. ad treb. l. facta. §. ſi qs bonorũ. ⁊ adde qđ no.
ſ. de neg. ge. ſi ego. Sʒ qd ſi eẽt excluſus ꝓnũtiatiõe: q̃ fuit ex
ceptũ ꝑ modũ emergentis, ⁊ ꝓnuntiatũ fuit ꝑ iudicem nõ de
bere admitti, an poterit ratificari ꝑ modũ perẽptorie ⁊ ĩcidẽ
tis: dico q̃ꝫ aut fuit plene cognitũ de emergẽti rite oppoſita: ⁊
preiudicat in incidenti, aut nõ fuit diſcuſſum, ⁊ tũc nõ p̃iudi
cat, ar. d. §. ſi. rationẽ. ⁊ extra de teſt. c. veniens. facit qđ no. Cy.
in. l. p̃ſcri. mandatorũ. ⁊ ſi dicat̃ ſi non fuit diſcuſſum, non vʒ ꝓ
ceſſus, vt extra de iud. exhibita. accedat qđ dicit Inn. qđ iu
dex cui nil ꝓbat̃, nil mãdare p̃t, de ſen. excom. c. ſolet. in ſi. Sʒ
illud non de omni mandato intelligendum eſt, ſʒ de manda
to preſtationis. Sed certũ eſt ꝙ reſcriptum habetur pro libel
c lo [c]. i. ꝙ tenor libelli debet fundari ſuper forma reſcripti. Itẽ
hr̃ ꝓ libello ſupplicatorio nõ conuentionali, de ĩ ius vo. liber
tus. Rñdeo ꝙ ordo peruerſus circa preparatoria iudiciorũ
nõ reddit iudicium nullũ: q̃ necdum eſt iudicium, ⁊ incipit in
conteſtatione litis. fallit quãdo exceptio reſpecit iuriſditionẽ
q̃ niſi ſibi liqueat, an ſit iudex, non valet proceſſus, vt in ꝯrio:
q̃ quandiu iudex dubitat de fundamento, id eſt de iure, non
debet ꝓcedere, ſʒ ſuperſedere, vt no. Inno. de offi. dele. cum in
iure, quod eſt verum ſi dubiat de iuriſdictione p̃ncipali, ſecꝰ
ſi dubitat de iuriſditione acceſſoria, vt de iuriſditione ꝓroga
ta. ff. de iud. l. ij. §. j. ⁊ ꝓceſſus al̃s nõ valeat nullis receptis pro
bationibus ſuper emergenti, ꝓbatur extra de appel. ex parte
M. ⁊ facit. C. de ꝓcu. ita demum. ⁊. C. de dila. ⁊ procedente. nã
interlocutorie non requirunt ordinẽ iudiciorum, vt precepta
iudicum, vt. l. ait pretor. §. permittitur. de mino. Sʒ in p̃nci
pali nõ valet diffinitiua omiſſo medio, id ẽ, nõ diſcuſſo d̃ iure
partiũ, ⁊ nullis factis ꝓbationibꝰ, vt not. de cõſti. eccleſia ſan
cte Marie. ⁊ ĩ. l. ꝑlatã. ⁊. ij. q. j. c. nos ĩ quẽquã. fallit ĩ notario.
vbi valet

a ¶ Si qs poſt. Ad huius textus materiã vide. d. Alexã. de Imo. in. l. nã ⁊ poſtea. ſ. de iurein. ⁊ ad id qđ hic dicit Bart. de exce. damni. ⁊ ſimul adde not. per Ia. But. in. l. adulteram. C. de adul. ⁊ per eundem Bal. in. l. peremptorias. in. j. colũ. C. ſent. reſcin. nõ poſ. ⁊ in. l. ij. in. iij. col. C. de iuris ⁊ fac. igno.

b ¶ Proceſſuʒ. Adde text. in c. inſinuãte. de offi. deleg.

c ¶ Pro libello. Adde Fel. in. c. cum oliʒ. circa medium ij. col. de offic. delega.

vbi vʒ ſnīa nullis receptis ꝓbationibus, vt not. Jnn. extra de
elec. venerabilē. Sʒ qd de exceptione rei iudicate, an appoſita
poſt lit. ꝯte. īpediat ꝓceſſum? ⁊ vr̄ ꝙ ſic qꝛ reddit iudiciū retro
nullū, vt. l. j. C. qn̄ ꝓuo. nō eſt nec. ⁊ ſic ſuperuacuo ꝓcedi nō dʒ
qḋ vr̄ verū ſi ſnīa ſit liqda ⁊ certa, facit qḋ no. in. l. nā ⁊ poſtea.
in prin. de iureiur. Alij dicūt ꝙ nō: qꝛ nō reddit iudiciū nullū,
ſed ſnīa ex prima inſtātia ſm Jac. ibi in lec. Sed pone ꝙ poſt
litis ꝯteſt. ſupuenit exceptio, nō tn̄ fuit ſtatim oppoſita, ne ꝓ-
cederet: ſed fuit ꝓceſſum ſup vno capitulo, an poterit opponi
ne ꝓcedat ſup alio? dicit Jac. ꝙ quedā ſunt exceptiones, que
ſepius naſcunt, vt exceptio ꝙ ne reddat ius, ⁊ tūc pōt opponi
ad alia capitula, ar. no. C. de an. exce. l. j. ⁊ de vſuf. accreſ. l. j. que
dam ꝗ ſemel tm̄ naſcunt, ⁊ tūc in prīo ingreſſu dʒ opponi nō
poſtea: qꝛ ꝓceſſus iudicij eſt indiuiduꝰ, ar. de iud. l. ſʒ ⁊ ſi ſuſce-
perit. fa. er. l. i hoc iudicio. ſʒ Jac. Bu. qḋ no. ⁊ no. C. ḋ iur. cal.
l. ſi. prope fin. ibi in pma poſt hāc. l. ingreſſi ⁊c. Extra no. ſnīam
latam ꝑ dolū agentis valere, ſic. ī. mā. ſi fideiuſſor. §. in oībus.
¶ Sʒ op. ille q dolo agit, obrepſit ptori, ergo nihil agit, vt. ī.
de fal. l. ſi qs obrepſerit. Sol. ibi obrepſit falſificādo acta cāe, ḋ
iure fiſc. l. in fraudē. §. quoties. vel mentiendo circa acta cauſe.
Sed ī iſto. §. nō erat fundituꝰ falſum, qḋ allegabat ī facto, ⁊ te-
nebat exprimere defenſionē aduerſarij, nec inſtruere iudicē ꝯ
ſe nec ēt inſtruere ſuū aduerſariū, vt. l. j. §. j. de lib. agnoſ. imo ⁊
ꝗ funditꝰ caret actiōe, tn̄ vincere pōt ꝑ ſnīam, vt. l. cū putarē.
fa. er. ḋ pecu. l. eo tpe. tn̄ vbi eſt cā funditus falſa, duo remedia
ſunt. ſ. appellatiōis ⁊ rōnis, ꝗ ſimul naſcunt: ⁊ omiſſa appella
tione pt peti reſtō: qꝛ fuit a pncipio lōgioris vite, ⁊ no. de acq.
here. l. ſi is ad quē. ⁊ ad Treb. l. ſeruo inuito. §. ſi ptor. ſecꝰ ſi reꝰ
ſuccubuit: qꝛ nō oppoſuit exceptionē: nam negligēti non com
petit reſtō in integrū. l. non em̄. qui. ex cau. ma. ergo omiſſio ex
ceptionis impedit reſtōnem, non omiſſio appellationis: in ſpi
ritualibus tn̄ vt dicit Jnno. obreptitia ſnīa nō tranſit in rē iu
dicatam, de elec. qꝛ propter. per Jnn. Jtē op. ꝙ actor nō dicat
in dolo, niſi reus excipiat qꝛ ſicut actio, nō intētata, nō impe-
dit iudiciū, vt. ī. de iſti. l. habebat. ſic nec exceptio nō oppoſita
ēt ꝓbata nil operat, niſi opponat, vt not. in. l. ſi vnus. §. pactꝰ.
in gl. in opponēdo. ſ̄. de pac. Sol. lʒ nō opponat actor eſt i do
lo: qꝛ venit ꝯ fidē ꝓmiſſionis, non tn̄ excludit niſi opponat vel
niſi calūnia ſit euidens: qꝛ defenſio notoria non indiget admi
niculo exceptionis, ar. no. de bo. lib. l. qui cū maior. §. ſi pr̄is. ⁊
per Jnn. in. c. j. de of. vic. tunc em̄ repellit actor vi doli, non vi
exceptionis. Ego dico ꝙ hic eſt neceſſaria exceptio, nec iudex
ſupplet ne auferat electionē reo, vt hic in fin. ⁊. l. reſcriptū. §. ſi
pacto. Sed qd de dolo iudicis, de ſimplici dolo, non de iudice
corrupto? Rn̄deo ſi ſciēs in nō legitimā pſonā fert, ſnīa ē ipſo
iure nulla, vt no. ſ̄. de ꝓcu. ſi ꝓcu. abſenti. Jtē ſi ſciēs fert ſnīaʒ
in nō cōtumacē vere vel interpretatiue, vt in verbo detentuʒ.
vt no. de re iudi. l. queſitum. Si aūt alias eſt in dolo, ſi quidem
pars participauit dolū ope exceptionis, non vʒ ſnīa, de dolo.
cum a te. Si aūt nō participauit, opus eſt reſtōne vel appella
tione, ad Treb. l. ſeruo inuito. §. cū pretor. ⁊ ſic ſnīa equiparat
ꝯtibus ſtricti iuris. Sed qd ſi iudex puta ptās electus a cōi-
tate metu tyranni fert ſnīam? videt nulla, arg. de arbi. l. qualē.
de iudi. l. ij. §. j. ⁊ de aut. tu. l. j. in fi. Jn cōtrarium vr̄: qꝛ ſpāle eſt
in ſententijs ⁊ cenſetur ꝙ ſint ipſo iure nulle, vt in. c. j. qḋ met.
cau. lib. vj. ad hoc facit qḋ no. xj. q. iij. quatuor. Sol. ſunt alique
ipſo iure nō in effectu: qꝛ obſtat exceptio ſm Canoniſtas, fal-
lit in ſentētijs cenſure eccleſiarū, que ſunt nulle, qꝛ nō poſſunt
eſſe alique ipſo iure, quin ⁊ effectu: qꝛ ille ſine effectu ꝯbunt ſe-
cū executionē iuris ⁊ de iure eſſe ⁊ ꝯſiderari non pn̄t: ⁊ ſic ptʒ
an metus dans cām ſnīe reddat eā nullā: nō tn̄ opʒ appellari,
alias metus nihil operaret: nā ſine vllo metu, ⁊ iuſta cōfirma-
retur per iudicē appellationis, ſed hic etiā alias iuſta eſt infir
manda per exceptionē metus: vel dic ꝙ iuſta erit efficax, ar. ī.
qḋ met. cau. l. ſi. §. ſi. ¶ Extra not. ꝙ iſte. §. loquit qn̄ eſt effectꝰ
cauſe: qꝛ tenet iudiciū, vt ꝓbat ex ꝯiunctione duarū legū. ſ̄. ne
quis eū. l. j. §. Offilius. ⁊. l. ſed exhi. §. fin. ⁊ facit qḋ no. iud. ſol. l.
vir bonus. ⁊ iō ḋt Jac. de Aret. ꝙ ſi ſtatutū ḋt qḋ non reddat
ius bānito: qꝛ tūc bannitus habetur ꝓ mortuo, ꝙ nō vʒ iudi-
cium ꝓ eo: ⁊ ſi valeret ipſo iure, tn̄ poſt ſnīam poſſet opponi ex
ceptio bāni: qꝛ eſt mero odio ītroducta. ad Maced. l. tametſi.
ſm Mar. ſil. Et idē dico de iudicio acto cū filiofa. ſ. vt ipſo iu
re nō valeat ex defectu integritatis pſone. ⁊ hoc de lit. ꝯte. ⁊ ſe-
quentibus actibꝰ. Sʒ ea ꝗ an̄ lit. ꝯte. cū eo facta ſunt, valēt: qꝛ
nō requirunt pr̄is autoritatē: nā in ꝯteſtatione tm̄ interponi dʒ
non ante, vt. l. ſi cum dotē. §. eo aūt tpe. ſol. matr. ⁊ ideo filiusfa.
pōt interrūpere pſcriptionē, ⁊ pōt ꝓducere donationē animo
inſinuandi: qꝛ eſt volūtarie iuriſditionis. facit ad hoc qḋ not.
Cy. i. l. ſi. q admit. ad bo. poſ. pōt offerre libelluʒ, ⁊ reliqua que
ſunt ante lit. ꝯte. facit qḋ no. gl. C. q admit. ad bo. poſ. l. j. Jteʒ
pt petere executionē facti, vt no. ſ̄. ḋ mino. l. iij. §. vtrū. qḋ ē no.
¶ Extra ꝗrit, qꝛ ꝗdā exceptiōes natura perēptorie exiſtentes

officiū hn̄t declinatoriū ad ꝓceſſum impediēdum, ⁊ eſt in eis
ſpāle in qbꝰ (vt ita dixerim) prius intentat exceptio ꝗ actio,
cū actio nō dicat intentari niſi per lit. ꝯteſt. not. ī. de pecu. l. ſi
poſtea. ⁊ eſt mirabile in eis: qꝛ pꝑoſterū eſt, vt. l. pure. in fin. de
excep. do. An idem ſit in exceptione pſcriptionis? Rn̄deo du
plex eſt preſcriptio. ſ. iudicij ⁊ actionis. Prima impedit ꝓceſ-
ſum, vt exceptione triēnij. C. de iud. l. properandū. Jn ſcḋa di
ſtingue, aut in criminalibꝰ, ⁊ impedit ꝓceſſum: qꝛ lex dicit ꝙ
reus q pſcripſit nō dʒ recipi inter reos. de adul. ſi maritus. §.
preſcripſit. ⁊ ar. ff. de iniur. l. ſʒ ſi vnus. §. ſi aūt. aut in ciuilibꝰ,
tūc ſi eſt exceptio ītroducta ex mera negligētia nō petētis, im
pedit ꝓceſſum. C. de pſcri. xxx. an. ſi aūt mixta vr̄ non impedi
re ſm doc. C. de preſcri. lō. temp. l. emp. idē in mere fauorabili
lʒ iſta ſit exceptio intētionis. Alij dicūt ꝙ impedit ꝓceſſum
ꝗlibet exceptio pſcriptionis, qꝛ eſt exceptio rei finite, arg. ī. ad
tert. l. j. in fi. C. de tranſac. finita. ⁊ ar. de excu. tut. l. ſcire opʒ. §.
ꝯn̄s. ⁊ qꝛ ſicut eſt ī criminalibꝰ, ita dʒ eſſe in ciuilibꝰ: qꝛ ad in-
ſtar ciuiliū criminalia ꝓcedūt. l. abſentē. de pe. nō obſt. l. emp.
vbi ḋr ꝙ an̄ lit. ꝯte. oppoſita reſeruat examinādā poſt lit. ꝯte.
qꝛ ibi opponebat ſimpl'r in forma perēptorie nō ad impediē-
dū ꝓceſſum, ſed an pōt renūtiari pſcriptioni future? vr̄ ꝙ nō,
ſi eſt introducta mero odio, vt not. in aut. quas actiōes. ſecꝰ ſi
ꝓpter aliā equitatē. de edil. edi. l. qḋ ſi nolit. §. ſi. ⁊ facit qḋ no.
Dy. de leg. j. l. nemo pōt. de ꝯſti. pec. itē illa. §. qḋ adijcitur. Si
aūt ſit cōpleta pſcriptio indiſtincte renūtiari pōt, ſi ipſo iure
duret actio. ad exhi. l. Julianꝰ. §. ꝗtū. ⁊ de fideiuſ. ſi qs poſtꝗ.
cū ſi. ⁊ de hoc alibi dixi. Quid de eo q renuntiat liti, an hec ex-
ceptio impedit ꝓceſſum? dic ꝙ ſic, vt. C. de pac. poſtꝗ liti. ⁊ ſic
plus eſt renūtiare ꝗ paciſci, facit de adul. l. maritus. §. ⁊ ſi ne-
gauerit. ⁊. C. de ap. l. ſi qs libellos. ⁊ de accu. l. cū titia. ⁊ qḋ no.
Jnn. extra de pac. cū pridē. Quid de eo q ꝓmittit nō agere?
dicit Jnn. ꝙ īpedit ꝓceſſum, ſecꝰ ſi ꝓmittat nō petere, de lit.
ꝯte. c. j. Sʒ certe idē eſſe vr̄ agere ⁊ petere. no. de pecu. l. ſi poſt
ea. Preterea ſi pactū eſt ſeruandū, ergo dʒ ſibi imponi ſilen-
tiū ne agat. i. ne lis conteſtet: qꝛ ſic promiſit, pſertim ſi pactū
ſit veſtitū, qꝛ dʒ obſeruare pactū: idem ſi promiſit nō facere li
tē ad Treb. l. Luciꝰ. §. tres hr̄des. qꝛ impedit ꝓceſſum ⁊ ma-
xime ſi iurauit, vt. C. de trāſa. l. ſi qs maior. nā exceptio iuriſiu
rādi īpedit li. ꝯte. vt ꝑ Jo. an. ī. c. exceptionē. de reg. iur. obij-
ciēs. li. vj. ibi vide ī nouella. cōiter tenemꝰ ꝙ ſimplex pactū nō
īpedit lit. ꝯte. qꝛ nō cedit dies ante lit. ꝯteſ. C. de excep. l. ſi qdē.
nec eſt dr̄ia vtrū fiat apud acta, vel extra iudiciū. C. de trāſac.
l. ſine apud. C. de pac. l. pacta nouiſſima. Sed nunqd in cā ap-
pellationis pōt appellatus opponere exceptionē ad īpediēdū
ꝓceſſum ſicut in principali? vr̄ ꝙ nō, ar. C. de ꝓcu. l. ita demū.
dic ꝯ qꝛ loquit de mera declinatoria, ſecus in nō mera declina
toria: ⁊ facit qḋ no. in Spe. de ap. §. pe. v̄. ſed nunqd in cā. Sʒ
nunqd replicatio impedit ꝓceſſum rei, ſicut exceptio ꝓceſſum
actoris? vr̄ ꝙ ſic: qꝛ replicatio eſt exceptio exceptiōis. ff. de ex-
ce. l. antepe. ſup exceptione ergo ꝗ ꝓbata nō releuat, nō debēt
admitti ꝓbatiōes. ¶ Extra no. ꝙ ex ſnīa, iuro ⁊ tranſactione
oritur duplex exceptio. ſ. perēptoria ⁊ declinatoria. facit quod
no. Jnn. de inſti. cū veniſſent. in vlt. gl. Jdē dico de exceptione
bāni, qn̄ bānū hʒ vim rei iudicate ex forma ſtatuti: de iure aūt
cōi bānū nō hʒ vim ſnīe, vt. l. diuus. de cuſt. reor. niſi ſit bannū
īperiale vel regis, vt in aut. itē nulla cōitas. ⁊ facit. C. com. vel
epiſ. l. ꝓgrāma. ⁊. l. īterlocutio. ¶ Jtē no. ꝙ exceptio doli que
orit ex ſnīa, iuro, vel trāſactione īpedit ꝓceſſum ſi opponat ꝓ
ceſſui. Sʒ qd ſi ſimpl'r opponat? Nic. de mat. ḋt ꝙ ſi pſumunt
oppoſita in vi perēptorie: qꝛ hec eſt originalis cā ⁊ virtꝰ, arg.
C. ad Maced. l. iij. ſm eū. ¶ Jtē no. ex hoc. §. ꝙ ꝑ obiectū exce.
nō fit lit. ꝯte. ita Jnn. de dolo. ꝓut nobis. ¶ Jtē no. ꝙ vʒ ſnīa
ꝯ trāſactionē factā lite pēdēte, ⁊ hoc vex de ſnīa iudicis, ſecus
vr̄ in ſnīa arbitri: qꝛ per trāſactionē finit cōpromiſſum, vt no.
in Spe. de iud. deleg. §. reſtat. v̄. ſi. ⁊ facit. ſ̄. de arb. l. nō diſtin
guemꝰ. §. itē nō ē cogēdū, ſʒ durāte cōpromiſſo, ꝗ exceptiōes ī-
pediūt ꝓceſſuʒ iudicis eedē īpediūt ſnīam arbitri. l. nō diſtin-
guemꝰ. §. itē. ⁊. §. ſi is. de arb. ⁊ ē no. ꝙ ſimplex tranſactio porri
git ad reʒ, ⁊ ꝑmanet: vt. l. ij. ſ̄. ſi qs cau. qḋ dic vt ibi. Si iudex
ꝓnūtiat has exceptiones obſtare vel non obſtare, ꝗrit, an hec
ſnīa ſit interlocutoria vel diffinitiua? ⁊ vr̄ ꝙ ſit diffinitiua, vt
no. ī. c. j. de lit. ꝯte. li. vj. ad fi. magne gl. Jn ꝯriū ꝙ ſit interlocu
toria not. in. c. vlt. de ap. in cle. ⁊ per Archi. xx. diſt. decretalis.
Sol. ſi pronuntiatur ſup emergenti ante lit. cont. eſt interlocu
toria: qꝛ lite non ꝯte. non poſſet ferri diffinitiua: qꝛ prius non
pōt diffiniri ꝗ incohoari iudiciū: incohoat autem non conteſt.
lit. ſol. ma. l. ſi cū dotē. §. eo autem tpe. Si vero ſuper incidenti
poſt li. conteſt. ſiquidem pronuntiauit exceptionē nō obſtare,
interlocutoria eſt: qꝛ ſine exceptiōe poſſet reus abſolui adhuc
puta actore non ꝓbante. ī. de ꝓba. l. circa eū. Nā diffinitiua dʒ
ferri ſuper libello, non ſuper exceptione. C. de fid. lib. l. fin. de
arb. l. non diſtinguemus. §. de officio. Si vero pronūtiat exce-

ptionem obſtare,imperite agit:q̄ꝛ non dꝫ de incidēti ꝓnuntia
ri vbi abſorbet totaliter negotiū p̄ncipale,vt.C.de fal.vbi vꝫ
tn̄ ſnīa,⁊ hꝫ vim diffinitiue abſolutorie.qđ eſt no.ideoq꜄ a tali
interlocutoria appellare lꝫ, vt a diffinitiua etiā ſine cauſaruꝫ
expreſſione,de ap.l.ſcio.⁊ no.Abb.⁊ Jo.And.extra đ appel.
ꝑuenit.⁊ facit.ſ.de mino.l.ait p̄toꝛ.§.permittit̄.⁊.l.intra vtile.
qđ tene mēti.⁊ facit qđ no.j.de re iud.l.qđ iuſſit.⁊ de pꝛeto.ſti.
l.j.in fi.⁊ extra de elec.cū dilecti.in fi.⁊ facit ad.l.fi͡a.de pla.l.p̄ſes.⁊ de ap.rec.l.ante.cum ſi.Si qs diceret ſnīam latā ſuꝑ incidenti eſſe diffinitiuā,diceret eā non differre a ſnīa lata ſuper
pꝛincipali,qđ falſum eſt.⁊ no.multiplicē dr̄iam.p̄mo ꝙ erroꝛ
interlocutoꝛie.i. erroꝛ in pꝛincipio cāe, ⁊ erroꝛ in medio cauſe
vſq꜄ ad diffinitiuā pōt reuocari,de ap.cū ceſſante.idē ſi iudex
nō eſt īterlocutꝰ,ſꝫ inoꝛdinate ꝓceſſit:nā coꝛrigit ſuū ꝓceſſuꝫ,
extra de accuſ.qualr̄.⁊ ibi no.Sed erroꝛ diffinitiue interdū p̄t
coꝛrigi,interdū nō:nā aut eſt erratū in facto,⁊ nō pōt coꝛrigi:
aut in iure, ⁊ tūc aut in iure ptis:⁊ idem, aut in iure ꝯſtōnis,
tūc aut eſt erroꝛ expꝛeſſus,⁊ p̄t coꝛrigi,q̄ꝛ ſnīa nulla:aut tacitꝰ
⁊ velatus,⁊ tunc nō pōt emēdari erroꝛ:q̄ꝛ ſnīa vꝫ niſi appellationis vel reſtōnis,vel niſi pp cōem errorē,q reſpiciat ineptitudinē actionis,vel adiectiōis actiōis.l.ij.qn̄ act.de pꝛ.eſt an.
vel dic, aut erroꝛ ē expꝛeſſus,aut velatꝰ: ⁊ ſic dicat̄ ꝙ idē opat̄
tacitum ⁊ expꝛeſſum,vex eſt vt actꝰ valeat,vt.l.cū qd. non vt
ſit nullus,de fal.ſi qs le.⁊ de pe.l.ſi qs aliqd.§.teſtm̄.nā ꝯcedo
ꝙ mens ſnīe eſt pōderāda.l.puto.§.j.fa.er.ſ. q̄tū ad voluntatem,nō q̄tum ad ſolennitatē ⁊ validitatē:q̄ꝛ mens ſentētiātis
nō ſcripta,ꝓpꝛie nō eſt pars ſnīe,q̄ꝛ dꝫ eſſe ſcripta ⁊ lecta,vt.l.
ij.⁊ fi.de ſen.ex peri.re.Scđo ꝙ interlocutoꝛia nunq̄ tranſit ꝑ
ſe in diffinitiuā,al's in rem iudicatam.Nā ſi appellat̄ a diffinitiua diſcutit̄ de grauamine illato in incidēti:lꝫ nō ſit appellatū ab incidēti.d.l.ante.ſecꝰ in diffinitiua:q̄ꝛ ſi ab ea nō appellat̄,poſtea non pōt appellari a grauamine qđ inde oꝛit̄,vt no.
in.l.ſi cū exceptione.§.hec aūt actio.qđ met.cau.⁊ dt̄ Jnno.ꝙ
interlocutoꝛia plene trāſit in rē iudicatā ſimul cū diffinitiua,
⁊ nō ante.ita no.de elec.cū dilecti.in fi. Tertio qđ interlocutoria ꝑ facti diſputationē nō pōt iuſtificari,nec īpugnari coꝛam
iudice appellatiōis niſi ex actitatis coꝛā iudice a q̄,de ap.c.appellanti.in cle. Sꝫ coꝛā eo,q eā ꝓtulit ēt ex pꝛoꝛſus nouis ſm̄
Jnn.vt ipſe no.i.c.fi.de ope.no.nū.Sꝫ diffinitiua pōt iuuari
ꝑ nouā rōnē ⁊ allegationē ꝯcludētē circa eādē ⁊ nō aliā actionē,⁊ īfringi ſilr̄.l.fi.qđ cū eo.⁊.l.ꝑ hāc. de tēp.ap.ex̄ de teſti.ſrnitatis.Quarto ꝙ interlocutoꝛia lata ante lit.ꝯte.vel poſt, ēt
a ſi nō ſit erratū pōt reuocari[a],⁊ emēdari ꝯꝛio īperio,vt.l.qđ iuſſit.⁊ hoc pōt fieri quolibet tpe vſq꜄ ad diffinitiuā, vt no. Jnn.
de ap.ſepe.qđ no. Jnn.qđ me.cau.ſuꝑ eo.vbi no. Jnn.ꝙ taxatio expēſax p̄t reuocari ꝯꝛio īperio, ēt ſi taxet̄ poſt diffinitiuā
ſnīam fallit ī tribꝰ caſibꝰ.Pꝛio qn̄ īterlocutoꝛia ꝑimit:vel elidit iuriſditionē:vt q̄ꝛ ꝓnuntiauit ſe nō iudicē,de of.dele.ſignificaſti.imo ſi plures ſunt college,nō ſimul aditi,⁊ vnus ꝓnuntiet ſe non iudicē,officit alteri:ſecꝰ ſi ſimul aditi ſunt,de offic.
cōſu.l.j.C.de aut̄.p̄ſtā.l.fi.Jtē ſi perimit offm̄ iudicis,vt q̄ꝛ abſoluit reū ab obſeruatiōe iudicij:lꝫ iſta non ſit interlocutoꝛia,
vt no.in.l.barū.ſi ſer.vē. Scđo qn̄ interlocutoꝛia eſt emologata partiū facto ⁊ ꝯſenſu:vt q̄ꝛ p̄toꝛ iuſſit caueri,⁊ cautū ē:nā
tūc non pōt reuocari ſine ꝯſenſu partiū,vt no.de pꝛet.ſtip.l.j.
§.fi.ſuppleri tn̄ poſſet.e.ti.Ualerianꝰ.Tertio qn̄ interlocutoria perimit totā litē,vt ſi iudex pꝛonūtiat ap.deſertā.eſt enim
interlocutoꝛia hec ſicut ⁊ eius ꝯꝛia,ſi pꝛonūtiaret ap. non eſſe
deſertā,de mino.ītra vtile.tn̄ nō reuocat̄,niſi qn̄ nulla fuit,tūc
reuocat̄ quaſi đ facto ꝓceſſit,vt.C.qn̄o ⁊ qn̄ iud.l.ſi p̄ſes. quaſi
deſertam.itē ſi ꝑimit,vel ꝑemptā declarat inſtantiā,vt.l.ꝓperādū.q̄ꝛ ex tūc offō iudicis ſilētiū īponit̄:dilationē aūt pēdētē,
ſiue ſit expectatoꝛia ſiue ꝓbatoꝛia, pōt cā cognita reuocare:lꝫ
ſuū offm̄ ꝯquieſcere videat̄.C.de dilat.ſiue pars vt ait abbas,
nō hꝫ maioꝛē autoꝛitatē aſſignatio termini q̄ interlocutoꝛia,
q̄ mutari pōt,vt extra de ap.ſignificāte.⁊ ꝓbat̄ in.l.qualem.§.
dr̄ie.de arb.⁊ not.ꝙ tres ſunt iudices,q pn̄t reuocare interlocutoꝛiā.ſ.ille q tulit,vt no.C.ſen.reſcin.nō poſ.l.j.iudex appellationis.C.de re.cre.l.gn̄aliter.§.ſi iudex.⁊ ſupioꝛ ꝓnuntiātis.
tn̄ hic no.triplicē ſuperioꝛitatē.ſ. oꝛdinarij ad delegatū ſuuꝫ,
vt.l.arbitrio.q ſat.cogā.q̄ꝛ nimis baſſa eſt iuriſditio delegata
⁊ pendet ex libero motu delegātis,nec pōt appellari a delegatione vel reuocatione:q̄ꝛ nō tāgit ius partis. Jnn. de of.dele.
ſi ꝑ delegato.de of.p̄ſi.ſepe.de iudi.l.ſoluit̄.Scđa pꝛincipalis
ad vicarium,⁊ in iſta eſt ſupioꝛitas in eadē iuriſditiōe:q̄ꝛ vna
eſt iuriſditio,⁊ duo vtētes ea diuerſo tn̄ iure: vicaria em̄ iuriſditio eſt diuerſa adiectio,nō diuerſa ſubſtātia, de conſue.c.nō
eſt.li.vj. ⁊ in hac idem vt ep̄s poſſit reuocare contrario īperio
īterlocutoꝛiā vicarij ſui. Tertia ſupioꝛitas ex diuerſa iuriſditione,⁊ hoc p̄t eē duobꝰ modis:vno mō,qn̄ minoꝛ ſubalternat̄
maioꝛi,vt iuriſditio archiep̄i iuriſditiōi ep̄i:⁊ iuriſditio iudicis a q̄,iuriſditiōi iudicis ad quē:⁊ ſic dico ꝙ ſupioꝛ nō itromittit ſe đ iuriſditiōe īferioꝝ ꝓhibēdo:ſꝫ agnoſcēdo ſuo mō.
i.ꝑ viā appellatiōis vł nullitatis,vt no. Arch.xj.q.i.đ ꝑſona.
C.de accu.abſentis.⁊ vide Jnn.de re iud.c.de cetero. vbi not.
Jnn.ꝙ iudex appellatiōis nō cognoſcit de nullitate,niſi ſit appellatū:⁊ vide Jnn.de ap.dilecto.qđ eſt verū īcidēter: ſꝫ p̄ncipaliter ſic,vt.d.l.abſentē.Sꝫ ibi fuit nulla ⁊ iniqua vnio iudicis ꝓnūtiātis:⁊ iđ trāſlata fuit iuriſditio ad ſupioꝛē,facit qđ
no.doc.C.qn̄o ⁊ qn̄ iud.l.ſi vt ꝓponis.⁊ facit qđ not.in aut̄.de
q̄ſtoꝛe.§.ſuꝑ hoc. inhibere aūt ne inferioꝛ ſua iuriſditiōe vtat̄
ſuperioꝛ nō pōt.ar.de re iud.l.ſepe.in fi. Scđo mō,qn̄ inferioꝛ
nō ſubeſt:vn̄ pr̄iarcha eſt maioꝛ ep̄o, tn̄ in ſuffraganeū nō hꝫ
intromiſſionē:imo in ſuo territoꝛio ep̄s eſt maioꝛ eo,vt not.j.
de manu.l.apud eū.Quinto differunt q̄ꝛ īterlocutoꝛia tꝫ, ēt ſi
oꝛdo nō ſeruet̄,dt̄ Jnn.de ꝓcu.q̄relā.in fi.Sexto differunt,q̄ꝛ
interlocutoꝛia vꝫ ſine citatiōe: vbi pars fuit citata in ꝓceſſu,
ſecꝰ in diffinitiua,vt no. Jac.But.in.l.nec q̄cq̄.§.vbi decretū
vbi videas, ⁊ alie ſpecies dr̄ie ſuis locis notāde. de hoc incidēter.℄ Ex lec.ant.℄ Exceptio tranſactionis appoſita īpedit
ꝓceſſum,ſed omiſſa nō reddit cū retro nullū:tn̄ q ꝯ trāſactionem venit, dꝫ reddere id quod ex cā tranſactiōis accepit.h.d.
1 ℄ †Not. quod dolus actoꝛis nō facit valere ꝓceſſum. ⁊ adde
2 quod no.j.ad Treb.ſeruo inuito.§.cū p̄toꝛ.℄ †No.tollerari
iniquitatē,q̄ trāſiuit in rē iudicatā,ſic.ſ.de iud.ſi p̄toꝛ.⁊.l.pe.đ
iuſt.⁊ iur.⁊ de rei vē.ex diuerſo. ℄ No.ꝙ exceptio,q̄ oppoſita
impedit ꝓceſſum,omiſſa non reddit eum nullum.℄ No.ꝙ exceptio tranſactionis oppoſita ante lit.conteſt. impedit litē cōteſtari.ſ.ſi opponatur ad ꝓceſſum ſm̄ Jac. adde hic qđ not.ſ.
de iureiur.nam ⁊ poſtea.in pꝛin. ℄ Not.ꝙ tūc eſt verū ꝙ exceptiones litis finite impediunt ꝓceſſum,qn̄ opponuntur ante
lit.cōte.ſecus ſi poſt tpe peremptoꝛiarū:vn̄ iſta lr̄a cū miniſterio dicit,ſi quidē ante lit.cōte.⁊c. ⁊ poſtea aduerſatiue ſubdit:
ſi poſt ꝯct.ſm̄ Jac.q bene dicit ꝙ aliud in exceptiōe ex foꝛma
ſtatuti,ꝙ ius nō reddat̄: q̄ꝛ cū in ſingulis actibus ius reddat̄
tot ſunt exceptiones,quot actus: ⁊ ideo cuilibet actui opponi
pōt ſm̄ eum.qđ eſt no.℄ No.ꝙ non dꝛ ſtare ꝯctui ille,qui non
ſtat ꝑpetuo,q̄ꝛ ſtare demonſtrat actū ſucceſſiuū,⁊ nō inſtātaneū,facit.ſ.de arbi.inter caſtellanū.℄ No.ꝙ qs non pōt aſſumere viā excipiēdi ⁊ agēdi qn̄ ſunt vie ꝯꝛie, lꝫ qs poſſit vti ꝯꝛijs exceptionibus,de reg.iur. nemo ex his. niſi exceptio eſſet
penalis opponēti,vt in aut̄.ꝯ q ꝓpꝛiā.C.de nō nu.pe.℄ No.ꝑ
hunc tex.ꝙ ꝑ obiectum exceptionis nō fiet litis cōteſtatio ſm̄
Jnn.q ita no.de dolo ⁊ ꝯtu.ꝓut nobis.℄ Jn gl.no.excep.ī fi.
ibi exceptionē.lib.vj.⁊ ibi vide.idē in exceptione iuriſiurandi,
q̄ꝛ repellit̄ veniēs ꝯ ꝓpꝛiū iuramētū:idē in iuramēto deciſiuo
q̄ꝛ dt̄ Jnn.qđ oꝛit̄ ex iuramēto duplex exceptio,declinatoꝛia ⁊
peremptoꝛia,vt ipſe no.extra de inſtit.cum veniſſent.adde ꝙ
oīs exceptio,q̄ reſpicit ineptitudinē ꝓceſſus,impedit ꝓceſſuꝫ
vt.l.j.de of.aſſeſ.cū ſi. Jtē oīs exceptio,q̄ reſpicit impoſſibilitatē petitionis,vt no.j.iud.ſol.vir bonus. Jtē qn̄ eſt notoꝛiū,
ꝙ actio nō ꝓcedit ſalteꝫ officio iudicis,īpeditur ꝓceſſus ſuꝑuacuus,vt no. Jnn.in.c.j.de of.vic.vt not.in.l. q cū maioꝛ.§.ſi
patris.de bo.lib.adde de excep.pꝛeſcriptionis.C.de p̄ſcri.lon.
tem.emptoꝛ.⁊ eſt expꝛeſſum in.l.fi.C.de fun.reip.li.xi. Jn p̄ſcriptione iudicij ⁊ inſtātie nō eſt dubiū,vt.ſ.de mino.infra vtile.
⁊.j.de excu.tut.ſcire opꝫ.§.ꝯſequēs.Sꝫ in p̄ſcriptiōe actionis
dn̄ij eſt dubiū vētilatum apud doc.facit.j. ad Trebel.l.j.in fi.
⁊ de vb.ſig.trāſacta finita.Adde ꝙ oēs exceptiones emergentes ſunt apte īpedire ꝓceſſum ſecus in incidētibus, q̄ꝛ concernunt negocium pꝛincipale,⁊ facit.C.de dila.a ꝓcedēte.⁊.C. de
oꝛd.iudi.l.j.cū ſi. ℄ Quero vtrum ſicut tenet diffinitiua lata
poſt tranſactionē,ita teneat laudum arbitratoꝛis vel arbitri:
⁊ dic.vt no.in Spe.de iu.dele.§.reſtat.v̄.ſi.vbi limitat̄ iſte tex.
Adde qd de exceptiōe doli: ⁊ dico ꝙ iſta exceptio nō ꝓponit̄
loco emergētis,ſꝫ loco īcidētis,vt ptꝫ ex no.ſ.de ꝯdi.ob cauſ.
q ſe debere.⁊ iđ conſidera exceptionē,cuius loco ꝓponitur,vt
ſic impediat pꝛoceſſum vel non:qđ not.℄ Not.in.§.ſeq.caſus
in quibus ceſſat actio cōdictionis indebiti. ⁊ vide in gl. plene.

Si qua lex. Nota.§. ⁊ gloſſam magiſtram.hic nō ſunt alia.

Sjis. Uerbum, liberaretur, pꝛolatum a ſciente ſe non teneri, non requirit verā liberationem,facit.j.de noua.l.ſi quis.℄ Ex lec.ant.℄ Jlle, qui obligat ſe,ex certa ſcientia,imputet ſibi.h.d.

Cum duo. Poſterioꝛ in tēpoꝛe, eſt potioꝛ in iure,vbi agitur de diſtractu. ⁊ adde quod no.ſ.e.ſi reus.

℄ Ex lectura antiqua. ℄ Oꝛdo ſoluentium generat oꝛdineꝫ repetentium.

Sj non ſoꝛtem. Acceſſoꝛium cōuertit̄ in p̄ncipale . ⁊ facit de admi.tuto.l.qui nego.§.j.de tranſactionibus. ⁊ poſt.
§.j.⁊ not. hic ꝙ de acceſſoꝛio ad pꝛincipale fit compenſatio,
⁊ conuerſio

a ℄ Reuocari. Adde Feli.in cap.qualiter ⁊ quando.in.iij. col. de accuſa.

⁊ cõuerſio ipſo iure.i.ipſo facto ſine ope exceptionis ĩtrinſeca
cõpenſatio eſt,q̃ ↄcordat ſortes ipſo iure:⁊ eſt triplex compen
ſatio.ſ.vni⁹ cauſe ad alterã:⁊ iſta reqrit obiectionẽ,⁊ q̄ index
admittat. Item vnius cauſe ad ſeipſam,vel acceſſorij ad prin
cipale:⁊ hec lex compenſat,vt hic de tranſac.⁊ poſt.§.j.h.d.
1 ☞ Debitum non dicitur,qđ exceptione excludi poteſt.

1 **Indebitum.** †Non đr debitũ qđ p̄t exceptione
excludi, facit de lib.cau.l.ob.§.j.
Dictat ſtatutũ q̄ ↄ inſtr̄m guarẽtigiatuȝ nulla exceptio ad-
mittat, nec exceptio ſolutionis, querit̃ qual'r iſtud ſtatutũ dȝ
intelligi:Rñdeo p̄t opponi q̄ inſtr̄m ſit falſum,vel non ſolen
a ne⁹.ff.de teſt.mili.diuus.q̄ inſtr̄m falſum, vel non ſolẽne non
meret nomẽ inſtr̄i,de fal.ſi qs legatũ. ⁊ prius dȝ ↄſtare de ſub
ſtãtia q̄ de qualitate:q̄ p̄uilegiũ ſtatuti non cõpetit niſi ei qđ
eſt in rerũ natura,⁊ facit de v̄.ſig. Paul⁹ đ excep.ſimulatiõis
eſt dubiũ:q̄ q̃dam eſt ſimulatio,in qua aliqđ agit̃ licitũ ⁊ ho-
neſtum,⁊ non deficit obligandi cã,vt.ff. de manu.l.iij.§.ſi ab
ignoto.⁊ iſta non eſt ꝓprie ſimulatio,nec p̄t excipi. Quedã eſt
ſimulatio ↄſenſus,vbi nihil agit̃.l.ſicut.§.ſupuacuũ.qb.mod.
pig.vel hyp.ſol.ex iſtis orit̃ exceptio intẽtionis. Quedã eſt ſi-
mulatio nõ cãe ad cãm,de non nu.pe.l.gñaliter. quedã vnius
cãe ad alterã.l.ſi ex p̄cio.ſi cer.pe.s̄.depo.l.Lucius.la.ij. ⁊ tunc
ↄ ↄctum efficacẽ non obſtat exceptio ſimulationis,⁊ hoc đ iu-
re cõi:ſȝ ꝑ formã ſtatuti dico q̄ ſi exceptio perimit inſtr̄m, qđ
eſt ei incõpaſſibile,non dȝ admitti: q̄ inſtr̄m trãſit in rẽ iudi-
catã,vbi eſt p̄ceptũ guarẽtigie,vt no.Cy.C. de ↄfeſ.l.j.vel dic
vt in ſeq.q.vel ibi ex poſtfacto ſupuenit exceptio.Si aũt exce
ptio non perimit inſtr̄m,ſed exponit,iſta dȝ admitti, vt ar.s̄.
de pac.l.iuriſgẽtiũ.§.qđ fere.ar.extra de accuſ.cũ dilecti. ⁊ idẽ
dico in exceptione erroris: nã lȝ de iure cõi nõ valeat qđ fit ꝑ
errorẽ,ẽt ſi opponat̃ decretũ iudicis,vt.l.ſȝ ⁊ ſi qs.§.fi. ſi quis
cau.tñ ſec⁹ ex forma ſtatuti in iſto p̄cepto, qđ hȝ vim rei iudi-
cate,ar.j̄.mã.l.fideiuſſor.§.i.oĩb⁹.⁊ adde qđ not.j̄.qđ vi aut clã.
⁊ per Cy.C.de adul.ita pudor. Sed quid de excep.pacti:dico
q̄ pactum ſubſecutũ interdũ perimit ipſo iure,⁊ tũc exceptio
c pacti non ẽ exceptio ſtricte loquendo, ꝑut exceptio diffinit̃:q̄
non ẽ excluſio actionis:⁊ iõ lȝ ſtatutũ excludat allegationes
exceptionũ,nõ vr̄ excludere hãc,q̃ ꝓprie ⁊ ſtricte non eſt exce-
ptio,ſed detẽtio nullitatis:nam ⁊ iudex in hoc ſupplere dȝ,vt
no.C.de trãſ.vbi pactũ. Si v̄o ſtatutũ diceret q̄ nõ admittat̃
reus ad vllã defenſionẽ,ſecus eſſet:q̄ iſta eſt đfenſio.non tñ p̄t
negari q̄ iſtud ſtatutũ ↄtineret ius iniquũ.l.j.⁊.l.iij. §.ſi is.qđ
qſq3 iur.Si aũt pactũ nõ tollit actionẽ ipſo iure: q̄ tũc actio-
nis deficit ſubſtãtia,vr̄ q̄ exceptio pacti non poſſit opponi:q̄
nõ eſt de p̄miſſis.Si tñ eſt oppoſita ⁊ ꝓbata ĩputet ſibi aduer
ſarius:q̄ ſicut q admittit actionẽ,quã nõ dȝ,ſibi p̄iudicat: ita
q admittit quãlibet allegationẽ vel ꝓbationeȝ,de iud.l. ſȝ ⁊ ſi
ſuſceperit.iud.ſol.iã tñ.§.nũc videam⁹.⁊ ſi dicatur,imo dȝ ad
mitti hec exceptio:q̄ orit̃ ex ↄſenſu vtrinſq3 ptis.Rñdeo ↄſen
ſum eſt in paciſcẽdo nõ in opponẽdo:ſi aũt ſit exceptio abhor
rens a naturali equitate,vt exceptio p̄ſcriptionis,niſi eſſet pre
1 ſcriptio ſtatutaria,nõ ꝓcederet exceptio:q̄ nõ eſt de p̄miſſis.
2 Sed quid de exceptione nouationis vel acceptilationis:dico
q̄ nouatio ipſo iure perimit trãſfundẽdo: q̄ ĩ ea ius.i.potẽtia
1 iuris ⁊ plurimũ iuris verſat̃, idẽ in acceptilatione qñq3:⁊ tũc
dic vt.s̄.i pacto qđ ipſo iure perimit, vt.l.ſi vn⁹.§.pact⁹.s̄. de
pac.Quid ĩ exceptiõe ſolutiõis ficte.i.ↄfeſſiõis de ſoluto:vr̄ q̄
nõ ꝓcedat,q̄ ſtatutũ vr̄ loq de actu naturali,vt.ff. de ſol.l.ſo-
lutã.⁊ qđ no.C.q po.in pig.hab.l.aſſiduis.in gl.parua. ⁊ facit
qđ no.in Spe.de teſte.§.j.v̄.itẽ agens. Ego dico q̄ lȝ cõfeſſio
nõ inducat actũ naturalẽ, tñ ipſum ꝓbat de acceptilatiõe.l.ſi
acceptolatũ.§.inter.⁊ de ſol.l.ſi ex plurib⁹.depo.l.publia.§.fi.
⁊ ar.de ver.ob.l.ſi ita ſtip.§.Chryſogon⁹. Sed an poterit op-
poni exceptio,q̃ naſcit̃ ex ipſo inſtr̄o, puta q̄ non ↄtinet cãm
obligationis:Rñdeo ſic:nã nec p̄ceptũ vȝ ſine cã,vt not.Dy.
de leg.j.l.filius.§.diui.⁊ Cy.C.de fideiuſ.l.quoties. Sed qđ ſi
inſtr̄m dicit q̄ nudo pacto promiſi, ⁊ eſt appoſitũ preceptuȝ,
an p̄ot excipi:⁊ vr̄ q̄ nõ, q̄ ex iſto precepto oritur actio in fa-
ctum vt no.C.de bo.q̃ lib.l.fi.§.neceſſitatẽ. In ↄtrium,q̄ iſtud
p̄ceptũ eſt acceſſoriũ,⁊ ſi principale nõ vȝ ad agẽdũ, ergo nec
acceſſoriũ:q̄ acceſſoriũ non veſtit principale,vt not.in.l.ſi pa-
cto quo penã,⁊.l.potens.⁊ in.§.quinimo. ⁊ lȝ ſtatutum remo-
neat exceptionẽ,iſta nõ eſt exceptio,vt not.de cõpen.l.q̃cunq3.
qđ credo verũ,ſi ſtatutũ excludit exceptionẽ,ſecus ſi defenſio-
nẽ:nã tunc ſufficit agenti iuſtitia naturalis,vt.j̄.depo.l. bona
fides.ar.extra de pac.c.j.⁊ de execu.tu.l.ſcire opȝ.⁊.§.ſufficit. in
ratione litere.ſecus vbi pactum non continet iuſtitiã natura-
lem,ſed abhorret p̄ma facie ab ea:nã tũc p̄ot dici vituperatuȝ
in ſui figura,nec mereri executionẽ,ar.j̄.de pe.l. ſi qs aliqđ.§.
teſtamentuȝ.q̄ non eſſe hȝ,nec formã eſſe: ſed quid ſi non agit̃
eo inſtr̄o,ſed inducit̃ in modum probationis libelli ordinarie
intẽtati: an poterũt opponi exceptiões iuris ciuilis nõ con-
numerate in ſtatuto:videt̃ q̄ non : q̄ ſeruare ordinẽ iudicia-
rium non p̄ot nocere,dicit Inno.in.c.innotuit.de iud. In cõ
trariũ:q̄ imo qñq3 nocet:nã imputet ſibi,q̄ agẽdo nõ ſequit̃
naturã ſtatuti,ſed iuris cõis,arg.s̄.de mino.l.minor.xxv.an.
cui fideicõ.de inſti.l.habebat. Sol.ſi ſtatutũ reſpicit modum
agẽdi,vt q̄ dicit nõ poſſe obijci in executione inſtr̄i,tunc ad-
mittit̃ exceptio de iure cõi.de excep.rei iud.l.duob⁹. Si autẽ
non reſpicit modũ agendi,ſed ad vigorem inſtrumenti, tunc
ſecus,arg.de condi.indeb.l.Julianus.

Si centum. Rõne ptis indebite tota ſpẽs cõdi-
citur,ſec⁹ in quãtitatib⁹, ⁊ gñib⁹, et
a ꝑ debito quãtitatis ĩpẽs eo noĩe indebite ſoluta retineri p̄ot,
donec ſoluat̃ verũ debitũ.h.d.❡ No.q̄ datio inſolidũ nõ p̄ot
efficaciter ꝓ parte valere,⁊ ꝓ parte nõ valere ĩ ſpecialib⁹:idẽ
dico ĩ decretis iudicũ,vt ꝓ pte nõ valeãt:⁊ iõ ſi partiȝ ob vex:
b ptim ob falſum debitũ,ſit facta adiudicatio,nõ tȝ ĩ aliquo h:
⁊ ĩ hoc differt a ↄctu: q̄ ibi trãſfert̃ dñiuȝ nõ obſtãte falſa cã,
ſȝ ꝑ decretũ ex falſa cã nõ trãſfert̃ dñium,vt.l.j.§.hec v̄ba. ne
vis fiat ei.Sȝ per diffinitiuaȝ vel ꝑ decretũ executiuũ diffini-
tiue habita poſſeſſiõe bene trãſiret dñium ex falſa cã,vt.l.cuȝ
putarẽ.fa.er.⁊ de ſta.lib.l.ſtatuliberi a ceteris.§.quintus.Itẽ
eſt alia dr̄ia:q̄ ſi datur inſolidũ frumentũ ꝓ pecunia ex ↄctu
ꝓs tñ vȝ:ſed in decreto nihil vȝ,nec dȝ vna ſnĩa diuerſo iure
cẽſeri.l.ĩ hoc iudicio.fa.er.❡ No.rõne q̄titatis ſpeciẽ retine-
ri,qñ eo noĩe ꝑuenit ſpẽs ad poſſidẽtẽ,vt hic.et facit.j̄.de reſ.
vẽ.l.fundus q lucij titij.j̄.de pig.act.l.elegãter.§.q reprobos.
⁊.j̄.de ſol.ſi cũ auruȝ.Itẽ ſi debitũ ex ipſa cã oriatur vt ꝓpter
b expẽſas factas in re.j̄.de pign.act.l.ſi neceſſarias.§.j.j̄.eo.ſi in
area.de doli exce.l.Paulus. Itẽ ſi debitũ ꝓpter ipſam rẽ ↄ-
ctũ ſit,de act.empt.l.Julian⁹.§.offerri.⁊ iõ ſcriptor ꝓ ſalario
p̄ot retinere quinternũ quaſi pignori incũbendo,facit de loc.
pub.fru.l.j.ĩ fi. Itẽ in alio caſu,vȝ qñ pign⁹ retinet̃ ob chiro
grapha.l.pecuniã.C.ẽt ob chiro.pe.l.j.vl' ex tacita repetitiõe
hypothece: q̃ tacita repetitio ex vicina ſcriptura fieri intelli-
git̃,non ex alia,de vſur.per retẽtionẽ.al's reg'r ex vno debito
c qđ nõ ↄcernit eãdẽ rẽ nõ ꝓcedit retẽtio in altero, niſi vbi hȝ
locũ cõpẽſatio,vel exceptio dolo facis.C.cõmo.l.fi. ⁊ vide ibi
ꝑ Cy.⁊ iſti.de ac.§.ĩ bone fidei.cũ ſi.❡ No.q̄ lȝ petitio fundi
ſit diuidua, repetitio cenſetur indiuidua ⁊ not.bene. hunc.§.
❡ Ex lec.an.❡ Vbi res ꝑ pecuniã ſoluit̃ ẽt rõne ptis inde-
bite totũ ↄdicit̃ ſalua ſubſtãtia ꝓprie obligationis.quod not.
q̄ ꝑ iſtũ ↄſuluit Bar.q̄ ſi res det̃ inſolutũ ꝑ iudicẽ pro.xx. cũ
non debeant̃ niſi.xix.q̄ tota datio ĩſolutũ ẽ nulla: q̄ iſta ſnĩa
nõ recipit diuiſionẽ.s̄.fa.er.in hoc iudicio.⁊ ar.huius lr̄e. ⁊ iõ
eſt cauendũ vt non excedat menſurã veri debiti in adiudica-
tione,facit.j̄.ne vis fiat ei.l.j.§.hec verba.❡ No.in iſto.§.de re
tentione rei indebite pro re debita, ⁊ eſt rõ: q̄ ea cõtẽplatione
peruenit ad poſſeſſorem. In gl.argu.q̄ ſi mihi.in fi.dic q̄ ſcri-
ptura poteſt retineri: quia eſt debitum intrinſecum ex eadem
cauſa:ſed pro alio debito extrinſeco non vt ibi no.⁊ dic,vt ibi
per Cy.⁊ in.l.pe.C.cõmo.facit.j̄.de ac.em.l.Julian⁹.§.offerri.
1 ☞ Liberandus pro liberato eſt habendus.
2 Cancellatio inſtrumenti plus operatur,q̄ ſimplex liberatio.

1 **Adeo.** Sicut liberatio fc̄tã ita fiẽda parit ↄdictionẽ i-
debiti.h.d.❡ †No.q̄ liberãdus ꝓ liberato ẽ hñ
dus,ergo ⁊ rebãnieñd⁹ eſt hñdus ꝓ rebãnito.Et ex hoc ſequit̃
aliud q̄ ex illo tpe,quo nõ p̄t bãnũ cãcellari,puta ex forma ſta
tuti vltio mẽſe regiminis ptãtis nõ poſſit ꝓnũtiari cãcellãdũ,
nã iſtã ſunt in effectu paria,ergo ⁊ qđ de vno ꝓhibet̃,⁊ đ reliq̃
vr̄ ꝓhibitũ. Itẽ cãcellare ẽ nomẽ gñis:nã dupl'r fit cãcellatio.
ſ.v̄bo ⁊ facto:nã v̄bũ,cãcellare,ꝑut refert̃ ad ſcripturã reqrit
actũ facti,vt.C.de ſo.l.inductã.j̄.de ꝓba.l.chirographuȝ. ꝑut
refert̃ ad ius obligatiõis ſufficit actus v̄bi,vt.j̄.đ le.j.l.hmõi.
§.ſi ita.⁊.s̄.de pac.l.empto.§.Luci⁹.Sed in ↄ.vr̄,q̄ plenior ⁊
potẽtior eſt actus facti q̄ actus v̄bi.C. de teſta.nr̄am.⁊.s̄. de
infa.l.ij.§.ignominie.⁊ de pe.l.degradatio.naȝ degradatio a-
ctualis eſt plenior q̄ v̄balis:⁊ h̄ eſt gñale in oĩb⁹,q̃ man⁹ im-
poſitionẽ deſiderãt. Itẽ aliud ẽ ꝓnũtiare mittẽdũ,aliud mit-
tere,vt.l.iubere cauere.ſil'e no.C.ſi aduer.li.l.j.⁊.l.fi.vbi ⁊ apud
quos.Preterea nõ đr bannũ cãcellatũ,qđ prima facie appet
integrũ ⁊ illeſum,ar.de inſti.ſȝ ⁊ ſi pupill⁹.§.ꝑſcribere.❡ Et
no.q̄ in cãcellatione bãni dȝ apponi cã ⁊ ꝑſona cuius autori-
tate cãcelletur,vt no.ĩ Spec.de cri.⁊ eo.cog.que cã limitat fa-
2 ctũ ſicut dicã.j̄.de his q̃ ĩ teſt.del.l.cãcel.† Itẽ cãcellatio inſtr̄i
pl⁹ operat̃, q̄ ſimplex liberatio: nã ſicut tradito inſtr̄o tradit̃
poſſeſſio,ita eo inciſo retrahi vr̄,vt no.s̄.de pac.l.ab emptore.
⁊ ſic in reb⁹ corporalib⁹ plus opat̃. Ecõtra aliud eſt aliquẽ eẽ
bãnitũ,aliud bãniẽdũ,aliud eſſe ↄdẽnatũ,aliud eſſe ↄdẽnãdũ.
Itẽ aliud eſſe infamem,aliud infamandũ, de infa.l.furti.§.i.
de pe.l.qđ ad ſtatutũ.⁊ aliud eſt eſſe liberum,aliud liberandũ,
vt hic in gl. ⁊ colligit̃ ex cõiunctione duarũ legũ q̃ vident̃ ſibi
ↄtrari.s̄.de pac.ſi cũ fundũ.C.de trãſac.q̄uis cãm.q̃ tñ inuicẽ

a ❡ Non ſolen
ne. Sȝ nunqđ
tale ſtatutum
tollat exceptio
nẽ notoriã re-
ſultantẽ ex in-
ſpectiõe ĩſtr̄i:
vide Alex. de
imo.ĩ ↄſ.lxxx-
vij.ĩ.vlt.col.in
iij.pte.⁊ in ↄſi.
lxxx.in.v.col.
ĩ.j.pte.⁊ in ↄſi.
cxviij.ĩ.iij.col.
ea.pte.⁊ in ↄſi.
lxv.in.iiij.pte.
b ❡ Aliq̃.Adđ
Lu.ro.in.l.j.§.
pe.j̄.de v̄.obl.
et in.l.ſi is ad
quẽ.j̄.de acqr.
here.limita tñ
vt ꝑ Bal.not.
ĩ.l.ordo.pe.q.
de exce.rei iu.
⁊ adde eundeȝ
Bal.in.l.certi
ↄdictio.§.qm̃.
s̄.ſi cert.pet.⁊
adde.d.Alex.
de Imol.in.l.
iuſte poſſidet.
j̄.de acq.poſ.⁊
Ludo.Ro.in
conſil.cccliiij.
incip.in re pre
ſenti.
c ❡ Retentio.
Adde eundeȝ
Bal.in.l. reſti
tuenda.C. de
pe.he.⁊ Bart.
plene.ĩ.l.ſi nõ
inducta.C.in
quib.cau.pig.
tacit.contrah.
⁊ Pau.đ lea.
in.c.finem liti
bus.in.ij.col.
de dolo ⁊ cõt.
⁊ ad materiaȝ
adde que ha-
bentur per eũ
dem Bald.in
conſil.ccliij.in
iij.parte.⁊ do.
Alex.in conſi.
xlij.in.iij.pte.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Abbatis. Vid Feli. in. c. cum J. ⁊ A. de re iudi.

diſtant q̃tum id qđ eſt in actu, ⁊ id qđ eſt in potẽtia. ¶ No. ꝙ qñ teſtõr legat debitori liberationẽ, nõ tollit obligatio naturalis: ⁊ eſt rõ, q̄ legat liberationẽ futurã nõ ꝑñtẽ. Sꝫ ſi teſtõr legat directã ⁊ nõ fideicõmiſſariã liberationẽ, vr̃ ꝙ tollit obligatio naturalis: q̄ nõ minꝰ põt vltima volũtas q̃ ꝯctꝰ, ergo nõ credo tolli naturalẽ: q̄ ex conſenſu ſolus teſtatoris non pt̃ tolli naturalis orta per viam ꝯctus, ar. de neg. geſt. l. Põponius. vñ ex teſtõ non eſt reperire directam liberationẽ, ſed tñ fideicõmiſſariã, al's ſequeret ꝙ cum vltima volũtas ſit ſimilis ſtipulationi. i. ſit veſtita, tolleret ipſo iure ciuilẽ obligationeꝫ qđ eſt falſum: q̄ acceptilatio, quã lex interponi iubet, eſſet fruſtra iam funditꝰ eradicata obligationis ſubſtãtia: diuerſa eſt ergo natura vltime volũtatis ⁊ ꝯctꝰ. Alij dicũt ꝙ ẽt ꝑ pactũ non tollit obligatio naturalis, ſꝫ ꝑ liberationẽ ſic: vñ pactum de nõ petẽdo dicũt nõ eſſe liberationẽ, ſꝫ ꝓmiſſionẽ. Sꝫ ego dico ꝙ q ꝓmittit nõ petere, ꝑdit ius excipiẽdi ⁊ agẽdi: vñ in totũ renũtiat iuri ſuo, ⁊ ſic aduerſariũ liberat, de pac. ſi vnꝰ. §. ſed cũ lex. in fi. q̄ ꝯſentit eũ nõ teneri, vt. s. de pac. l. tale pactũ. ſecꝰ in eo q ꝓmittit nõ agere: q̄ nõ põt excipe. Si quis vero ꝓmitteret nõ excipe, nec agere poſſet, vt no. C. de tranſ. nec intẽtio. facit ad hoc qđ no. C. de nõ nu. pe. l. ſi ex cautione. ⁊ ꝑ Sul. in. l. ſed ⁊ ſi qs. §. q̃ſitũ. ſi qs cautio. iterdũ tñ ꝑdit exceptio, ⁊ durat actio. j. de enic. ſꝫ ſi exceptio. ſꝫ ibi actio dat ad aliũ effectũ: ⁊ facit ad p̃dicta ꝙ cui denegant maiora, minora ꝓhibent. j. đ ſer. expor. cui pacto. de ſena. q indignꝰ. hinc eſt ꝙ q nõ põt excipere, nec accuſare. j. ſolu. mat. cũ mulier. ac ſi lex ſimpl'r loqueret, de aleat. l. j. §. qđ aũt. ſi ꝓhibẽdo vel ꝯ̃ ꝓmittẽdo, vt. s. ꝙ met. cau. l. metũ. §. ſꝫ p̃tor. in fi. ¶ No. tñ ꝙ ſiue ſit pactũ de nõ petẽdo, ſiue de nõ agẽdo exceptio pacti nõ ĩpedit litis cõteſtatio. ⁊ eſt rõ. q̄ añ lit. ꝯteſt. nõ tenet ex pacto: q̄ nõ venit ꝯ̃. l. amplius. rem ra. ha. ⁊ no. in. l. q fidẽ. de tranſ. poſt lit. ꝯteſt. ĩcipit teneri, ⁊ tũc incipit repelli: q̄ ĩ facto negatiuo ꝓmiſſo nulla naſcit actio, añq̃ fiat, de v. ob. cũ filius. §. in hac. l. l. iij. in ꝑñ. de ꝯdi. ob cau. poſt li. ꝯte. nõ ĩpedit ꝓceſſum: q̄ ꝓceſſus ẽ indiuiduꝰ, ⁊ ſi ẽ initiatus, ergo ⁊ finẽ dꝫ accipe qđ eſt ꝑ diffinitiuã ſñiam. Sed lꝫ ope exceptionis nõ excludat ꝯteſtationẽ litis, tñ ſi exceptio eſt notoria, offõ iudicis ĩpedit li. ꝯteſt: vt no. i. c. exceptionẽ. de reg. iur. li. vj. ⁊ ar. in. l. fi. de peti. he. cũ ſi. ⁊ ſic iudex ex offõ p̃uenit tp̃s excipiendi. ⁊. h. d. Azo in ſum. de lit. ꝯteſt. nã iudex hꝫ offm̃ interponere ex illa clauſula gñali, ſi q̃ mihi iuſta cã videbitur, ar. l. j. in fi. q. ex cau. ma. ⁊ de interro. act. vbicunq̈. nã cũ actor iurãdo de cãlũnia deierat, ⁊ iudex non dꝫ hoc pati, ex q̊ ſibi eſt notoriũ, ar. in. l. ij. C. de indi. vi. ⁊ in. l. j. C. ſi aduer. ven. ⁊ facit qđ no. đ ho. q̃ lib. l. q cũ maior. §. ſi p̃ris. ⁊ qđ dixi. s. e. l. eleganter. §. ſi quis poſt. ſꝫ exceptio tranſactionis nõ impedit ꝓceſſum: q̄ trãſactio non cadit niſi ſup lite, vel ſpecie litis: vnde ſicut aqua extinguit ignem, ita trãſactio litẽ: q̄ natura ſua eſt contraria litibus iterandis, ⁊ refricandis: ⁊ ideo lex dicit eam eſſe remedium diffinitiuum litis, ⁊. C. de tranſac. l. fratris.

Qui filio. Licet mãdatũ nõ ſit reuocatũ, tñ liberat ſoluẽs ꝑ errorẽ: ⁊ ſi ſit reuocatũ non liberat, nec ẽt repetit vt indebitũ. h. d. Quid ſi titubat? dico ꝙ nõ liberat: q̄ ſe certiorare đbuit, ar. j. de i rẽ vſo. l. iiij. §. qd tñ. ſꝫ hñ repetit. C. e. l. fi. ⁊ no. hũc. §. q allegat ꝓ caſu ꝯ̃ gl. l. diſpẽ. j. đ ſol. niſi illa gl. intelligat qñ ex certa ſciẽtia facti, ſed ꝑ errorẽ iuris ſm̃ Dy. vt dixi. s. de ꝯdi. ob cau. l. ſi ꝓcuratori falſo. denuo gl. inducit hũc. §. in ar. ad. q. de monacho fugitiuo, q erat ſyndicꝰ monaſterij, ꝙ ſi accepit pecuniam mutuo ab aliquo bona fide mutuãte, ꝙ obliget abbatẽ ⁊ capitulũ: lꝫ ꝑ apoſtaſiam ſit reuocatum mandatũ, vt. j. de ſol. l. fugitiuus. ⁊. l. cũ quis. in prin. tñ hoc nõ obeſt creditori ignorãti, ar. iſtius. §. ⁊ ꝯ̃ hoc op. q̄ hic loquit in liberatione, que eſt fauorabilis: ſecus vr̃ in obligatiõe, vbi inſpicit veritas, ⁊ nõ opinio vel error, vt. l. eiꝰ q. §. quas vero. s. ſi cer. pe. Sol. ibi loquit qñ ꝓcurator reuocatꝰ mutuat pecuniã dñi, qđ nõ pt̃: q̄ in dñio trãſferẽdo ꝓcurator eſt nudus miniſter, ⁊ nudũ organũ. Ceterũ dñs alienat. j. de ma. vindi. l. queritur. ⁊ hinc eſt ꝙ durante mãdato non ſubſtituit aliũ: q̄ nuntius ille ad negocia non põt aliũ nuntiuꝫ ſubſtituere, niſi hoc habeat in cõmiſſione, ꝙ per ſe vel per aliũ. j. de di. p̃. l vſu. §. j. ⁊ tãgit. j. mã. l. ſi ꝓcu. §. j. ¶ Sed qđ gl. nõ q̃rit de ꝓcu. mutuãte, ſed mutuũ accipiẽte ſed aliud ob. gl. ſ. lex, ciuitas. ſi cer. pe. Sed rñdeo illud in p̃iudiciũ eccleſie, ſed ĩ p̃iudiciũ ꝯſtituẽtiũ, ſi forte ꝯſtituerũt ꝓprio noĩe, nõ noĩe eccleſie loq̄t iſta gl. ⁊ hoc in ꝯctu mutui. Sꝫ in alijs caſibꝰ ⁊ ꝯctibꝰ ita obligat q̃tũ ad natiuitatẽ obligatiõis eccl'ia, ⁊ minor ꝑ ꝓcuratorẽ, vel ſyndicũ, ſicut ⁊ aliĩ: ⁊ ita format a p̃ncipio obligatio. Sed tñ aliter moderat ꝯdẽnatio, vt no. s. de neg. ge. ſi pupilli. §. i. qđ dic vt dixi in. l. ciuitas. facit. s. de neg. ge. l. Põpo. in negocijs. ĩ fi. ⁊ al's h̊ euenit, ꝙ al'r format actio: q̄ h̊ ius ꝯcernit actorẽ: al'r moderat ꝯdẽnatio ꝑꝑ rei p̃iudiciũ ſeu p̃rogatiuã: nã de priuilegio rei nõ hꝫ actor facere mẽtionẽ in libello, nec fundare ius aduerſarij, vt. l. ex diuerſo. §. fi. ſo. mat. ⁊. j. qđ cum eo. l. p̃r filio.

¶ Tutela. Facit tex. in. l. qđ ſi forte. §. j. de ſolu. ⁊ adde Bart. in. l. ſine herede. §. fi. in verſ. quero an exhibitus. ff. đ admi. tut. ⁊ in d. l. ſi quis ſub conditione.

¶ Extra no. ex iſta gl. ꝙ monachꝰ põt eẽ ꝓcurator ſui abbatis,[a] qđ vex eſt in negocijs. idẽ in iudicijs, vt no. s. de ꝓcu. filijs. §. veterani. in fi. tñ in h̊ puto differre monachũ a ceteris ꝓcuratoribꝰ ſui iuris: q̄ forte monachꝰ ẽt poſt lit. ꝯteſt. libere põt reuocari ab abbate, arg. in. c. religioſus. extra de ꝓcur. in cle. vł forte nõ põt reuocari, ſi aduerſariꝰ ꝯ̃dicat, vt. s. de ꝓc. l. que oĩa. §. j. ⁊ đt gl. e. ti. poſt li. ꝯte. qđ iõ intereſt aduerſarij nec diſtinguat in plures, ſꝫ in. l. mutari. đt intereſſe: q̄ opꝫ oĩa denuo variari: qđ ẽ ĩtelligẽdũ q̃tũ a ĩſtructionẽ vł đ liberationẽ noue ꝑſone, ar. de renũ. l. orõnẽ. ĩ fi. nõ q̃tũ ad reiterationẽ: q̄ trãſfert inſtãtia. e. ti. l. in cãe. §. ſi ex ꝑte. ⁊ nõ reuocat geſta, ſed firma ꝑdurãt. de acq. he. l. quoties. de mi. in integ. de re iudi. ex cõtractu. ⁊ ar. de infa. l. ſeruus. ⁊ ar. de ꝓbat. l. quoties. in fi. cuꝫ gl. ſua, ſꝫ alia gl. q̃ eſt. s. de ꝓc. l. põp. §. ſꝫ ⁊ ſi. magis ap̃it, ⁊ đt litẽ iterum ꝯteſtari. Sꝫ iſtud põt intelligi de actis factis poſt ꝓhibitionẽ interim nõ vẽtilant cãe reuocatiõis, vt not. in. l. q̃ oĩa. de ꝓc. ¶ Quero hic qd de ꝓc. in rẽ ſuã, an finiat eiꝰ fuga, vel exilio? ⁊ vr̃ ꝙ nõ: q̄ ꝓcurator in rẽ ſuã eſt ꝓcurator irreuocabilis, q̄ eſt mixtus ꝓcu. i. ꝯmodũ ſentiẽs, ⁊ nõ merꝰ: ſicut dicimꝰ de executore, ꝙ aliꝰ eſt merꝰ, alius mixtꝰ, de le. ij. ſi qs titio. ⁊ qđ nõ poſſit reuocari exp̃ſſe, ergo nec tacite, ꝓbat in. d. l. que oĩa. §. fi. ſꝫ gl. ibi đt ꝯ̃riũ ꝙ nõ põt reuocari, niſi tribꝰ caſibus. l. iij. C. de noua. Sꝫ gl. illa põt ĩtelligi q̊ ad ſimplex exercitiũ directarũ, nõ q̃tũ ad vtilẽ actionẽ q̃ eſt ꝓpria ipſiꝰ ꝓcuratoris. vł illa gl. loq̄t q̃tũ ad reuocationẽ nõ ꝑ ſimplicẽ ꝑñiam ſꝫ ꝑ agẽdi p̃uẽtionẽ. ⁊ adde qđ no. s. de ꝓc. l. ꝓcuratore in rem ſuã dato. nã directa p̃fert vtili ceteris ꝑibꝰ: qñ vtilis cauſat a directa, ⁊ directa cõpetit dño p̃ncipali, ad quẽ p̃rio p̃ncipal'r pertinet negociũ ꝙ vt ſcias ſic diſtigue. ſ. qs p̃ferat: nã ꝯſiderãdũ ẽ ꝙ directa qñq̈ eſt ſine exercitio, vt q̃ cõpetit hr̃di, inſtituta hr̃ditate ex treb. vł euicta hr̃ditate ꝑ ꝯ̃tabulas vł q̃ cõpetit ꝓcuratori iudicij ex ſtip'lone iudi. ſol. ⁊ tũc vtilis p̃fert directe, ad tre. l. j. §. j. de exce. rei iud. l. ij. ad tre. l. iij. §. cũ extaret. de ꝓc. l. ĩ cãe. in fi. cũ. l. ſeq. q̃ ẽt caſu ip̃e ꝓcurator hñs directã agit ⁊ nõ admittit niſi de rato caueat, vt. s. de ꝓc. nõ ſolũ. §. ſꝫ iterdũ. q̄ magis dꝫ inſpici effectꝰ exactiõis q̃ titulus actiõis, vt ibi no. hac rõne p̃fert directe, qñ vna cõpetit cũ exercitio, altera ſine exercitio: tñ actio de dote, q̃ cõpetit p̃ri, p̃fert ei que cõpetit filie, q̃ rõne ẽt ſolus p̃r põt facere ꝓcuratorẽ. de ꝓcur. filius. §. ſꝫ ⁊ filia. cũ acceſſorio cõſenſu v̇o vel interp̃tatiuo filie, al's cauet de rato, de ꝓc. nõ ſolũ. §. fi. ⁊. §. itẽ ſi dote. Sꝫ interdũ directa cõpetit habitu ⁊ actu. i. iure ⁊ exercitio, ⁊ ſil'r vtilis ⁊ tũc refert, aut vtilis cauſat a directa, aut ꝯ̃riat directe p̃rio caſu, aut vtilis cõpetit dño negocioꝝ. directa ꝓcuratori ⁊ tũc vtilis p̃fert: exemplũ, qñ ꝓcu. ꝯctus hꝫ directam, ⁊ dñs vtilẽ. j. de emp. l. iul. §. ſi ꝓc. ⁊ ar. j. man. l. idemq̈. §. ſi cui. aut ecõtra directa cõpetit p̃ncipali dño, ⁊ tunc p̃fert directa vtili, niſi in tribus caſibus. C. de noua. l. iij. ⁊ no. de pac. l. ſi cũ emptore. quibus p̃fert vtilis, ⁊ no. ꝙ ille q p̃fert in agẽdo, p̃fert in liberãdo ⁊ in ꝯ̃tẽdo: ſecꝰ in eo, q nõ p̃fert, vt no. đ ꝓcu. ſi actor malit. ꝑ Ja. ⁊ Sul. Sed interdũ habẽs directã efficacẽ, tñ liberat đbitorem ꝑꝑ ignorãtiã debitoris, qñ debitor nõ liberat gratis, ſꝫ ex cã oneroſa: q̄ tũc nõ nocet ſibi dolus vt actoris. ſ. liberãtis eũ, vt. l. fi. de trãſ. ſecꝰ ſi debitor ſcit q̃litercũq̈ ſciat: qñ liberãs hꝫ actionẽ inanẽ, ſꝫ ſi efficacẽ nõ nocet ſimplex ſcia: ſed exigit alterũ de tribꝰ, vt. l. fi. de trãſ. C. q̃ res pig. ob. poſ. l. nomen, al's fruſtra dicti caſus erunt numerati. j. đ. l. iij. de noua. ſꝫ ſimplex ſcientia ſolum ſufficeret. Scđo caſu qñ vtilis ꝯ̃riat directe, tũc p̃ualet vtilis: exemplũ, qñ cõpetit vtilis ex p̃ſcri. C. de p̃ſcript. xxx. an. l. ſi qs emptionis. qñq̈ ꝯ̃riatur directa directe, ⁊ tũc p̃ualet inſtrumẽti cã. j. depo. l. bona fides. Ex p̃dictis infero ꝙ ſi hñs iura ceſſa ſit cõfiſcatꝰ, fiſcus hꝫ vtilẽ actionem, nõ aũt hꝫ exercitiũ directe, forte nec hr̃s ceſſionarij: q̄ mãdatũ directarum morte ciuili ⁊ naturali finitũ eſt. Non ob. C. de do. l. illã q̃ loquit q̃tũ ad vtiles actiões, nõ q̃tũ ad ꝓcurationẽ directarũ actionũ. Nam hr̃s ꝓcuratoris nõ ſuccedit in ꝓcur. j. đ cur. fur. cuiꝰ bonis. de infa. l. fur. §. pe. Sꝫ poſſet ꝯ̃riũ dici, maxime q̄ intereſt magis directas habere q̃ vtiles, vt no. đ admi. tu. l. q̊ties. in p̃n. Nã lex illa đt trãſmitti ceſſionẽ, q̊ ⁊ mãdatũ directarũ qđ ſub ceſſiõe ꝯtinet, vt. j. mã. ſi ꝓcu. §. fi. Nã mex officiũ nõ trãſmittit ad heredẽ, ſꝫ mixtũ ſic, vt no. Ja. de are. đ le. j. ſi ſic. §. fi. ¶ Quero qd in tutore ⁊ curatore an deſinãt eẽ funditꝰ tutores ꝓpter exiliũ ſeu bãnũ, an verũ remaneãt q̃tũ ad curationẽ inſeꝑabilẽ, ſi ꝑducit ſolũmõ adminiſtrationẽ: nã iſta ſunt diuerſa repelli ab actu extriſeco, ⁊ repelli ab habitu itrinſeco: q̄ vbi remanẽt habitus ſine actu, remanẽt relique. j. đ teſt. tute. l. ſi qs ſub cõdi. facit qđ no. j. de aut. tu. l. ſi pluribus. Sol. ſi eſt tale bannum, ꝙ lex fingat eum mortuũ, tunc funditus finitur tutela[b]: ſecus ſi lex non fingat eum mortuũ vel deportatum, vt. j. de tut. ⁊ ra. diſt. l. ſi tutor reipublice. §. fi. ⁊ ar. C. đ ſen. paſ. l. fi. eſt ergo quandoq̈ officium ſuũ cauſa adminiſtrationis, ⁊ ſic dignitas. C. vbi ſena. vel cla. l. fi. ⁊ ſic dñium, vt apud

prodigum

prodigũ ⁊ furioſum, vt.ſ.de ꝯ̃hẽ.emp.l.ſi qs ſci ens. q꞉ ꝓpter m̃etis exilium ſtat habitus ſine actu.de ſup.neg.ꝓla.c.grãdi. lib.vi. Sed ꝓpter doloſum ꝯſiliũ, ſi quidẽ eſt dolus circa officiũ, priuãdus eſt olno.l.hec eſt.de ſuſp.tu.ſi extra offm̃, tũc nõ eſt ꝑuãdus niſi reddat̃ inhabilis: facit qđ no.de infa.l.ij.§.miles.⁊ no.Jnn.de accu.c.qualr ⁊ qñ.ſi eſt dolꝰ circa res ꝓprias dilapidãdas, ſi ſunt ſubiecte reſtõni, dic vt.l.jperator.ad trebel.ſi nõ ſunt ſubiecte reſtõni: dic ꝙ vt ꝓdigo dꝫ ei ſola adminiſtratio interdici.de cur.fur.l.iulianꝰ.in ꝓcuratore vo eum remouere ab actu: ⁊ ꝑciſe idẽ eſt, ſ.de ſol.diſpẽſatorem. ⁊.C.de ꝓcu.l.eũ q res agit heredũ. ⁊ hoc eſt verũ qñ plene remouet̃, ſecus ſi ei propter cõtumaciam audiẽtia denegatur, argu.extra de conſti.ex literis.⁊ de procu.l.mutus.§.pena.

¶ Ex lec.antiq. ¶ No.ꝙ ille q ſoluit ei, cui ſcit ademptã adminiſtrationẽ, nõ repetit: qđ dic vt dixi in.l.ſi procurator falſo.ſ.ti.ij. ¶ Jn gl.no.ar.ad.q.monachi. No.ꝙ non ꝑſumitur ſindicus niſi ꝓbetur, ⁊ reqritur etiã ꝙ aduerſarius ſit certificatus.⁊ adde qđ no.ſ.de iureiur.iuſiurandum quod ex conuen.§.j.⁊.ſ.de condi.ob cau.ſi pecuniam.§.ſi ſeruum.

Si filiuſſa. Filius tutus exceptione macedoniani ſciẽter ſoluẽs non repetit, licet p̃ri ſuccedat, ⁊ velit agere tãꝙ heres.h.d. ¶ Not. ad reſcindẽdũ factũ liberatoriũ nõ patrocinari ſequẽtẽ ſucceſſionẽ: ſꝫ ĩ obligatorio facto diſtinguit̃, aut ex eo venit euictio, ⁊ nõ põt reſcindi, de rei vẽ.l.ſi a titio.idẽ ſi alia det̃ actio.ſ.đ exce.rei ind.l.ſi is q heres.§.vlt.ſecꝰ ſi nulla, vt not.ſ.de vſuc.l.cũ vir prediũ. Sꝫ ad reſcindẽdũ factũ alienũ põt allegari nomẽ ꝓpriũ niſi teneat̃ de euic.vt no.C.de rei ven.l.cũ a matre.⁊ adde qđ habes.ſ.de diuer.pre.l.an vitiũ.§.ex facto.nã vbi qs nõ eſt ꝯ̃rius facto ſuo, nec ſui autoris, põt vti titulo ſibi magis expediẽti, vt l ꝑn.⁊ adde hic qđ no.ĩ Spe.de pac.§.poſtremo.v̾.ſi. ¶ Ex lec.anti. ¶ Jd qđ facit filiꝰ viuo p̃re nocet ei ꝑmortuo etiã ſi contra veniat vt heres ex perſona patris.⁊ vide qđ no.ſ.de excep.modeſtinus.in Spe.de pac.§.poſtremo.verſi.ſi.

Si quis quaſi. Putans ſe cõdemnatũ ab arbitro, cũ nõ ſit ſoluẽs repetit.h.d.dubium faciat: quia ſcit ſe non teneri ex ſentẽtia, ſed metu pene hoc facit, errat enim qui putat ſe cauſatiue teneri, licet ſciat ſe non obligatum ex ſententia.

Heredi. Etiam verus heres tenetur ad indebitum. Jtem adde debitũ, ſi non defendit ius ſuũ, et aduerſarius forte probat eum heredem nõ eſſe creditoris: et ſic ſub iuſto clipeo perit, ⁊ ſententia derogat veritati quo ad humanum iudicium.hoc dicit tex.⁊ glo.

¶ Ex lec.anti. ¶ Error laudi refert repetitionem ſoluti.h.d.

Libertus. Opere obſeqales ſub errore ꝓmiſſiõis ſolute patrono nõ ꝯdicunt̃: q꞉ lꝫ ſit error ꝓmiſſionis, nõ eſt error in ſubſtãtia debiti, q꞉ natura debent̃: idẽ ſi pecunia ex trãſactione q̃ ſumpſit originẽ ex inde: ope vo fabriles errore ꝓmiſſionis vel impoſitionis ſolute: lꝫ eedẽ in ſpecie ꝯdici nõ poſſint ꝓp naturalẽ facti diuerſitatẽ tñ repetitur eſtimatio ⁊ vtilitas operarũ: ⁊ ſic aliud ꝯdicit̃, ꝙ̃ ſolutum ſit nec eſt nouũ: nã aliqñ aliqđ ꝯdicit̃ acceſſorie, vt fructꝰ accedẽtes rei ſolute, qñqꝫ aliud ſucceſſorie vt eſtimatio q̃ ſuccedit loco rei. vbi gr̃a. Si res diſtracta ſit vbi venit ſola eſtimatio ꝑcepta, etiã ſi modica ſit: q꞉ bona fides recipiẽtis vlterius oneranda nõ eſt. ex hoc ꝯcludit̃ ꝙ intereſſe metimur ẽt in operis ex ꝑſona rei.i.patroni, vt in tãta ꝙ̃titate teneat̃ ꝙ̃tũ fuiſſet ꝓ illis opis ĩpenſurꝰ: porro ſi ope nõ ſunt ſolute patrono, ſꝫ aliĩ, delegãte patrono, eadẽ operaꝝ diſtinctione vtẽdũ eſt: vt in obſequialibus repetitio ceſſet, in artificialibꝰ tꝫ delegatio, ⁊ ꝯdicitur vtilitas opaꝝ.h.d.hoc vltimũ, tex.nõ aperit: ſꝫ tñ ita ẽ. q꞉ erat delegatio ex cã lucratiua, vñ in effectu eſt ĩdebitum, lꝫ ipſo iure natura opaꝝ ſit delegabilis ⁊ ꝯdicet̃ a recipiẽte, cui factã eſt đlegatio: iſte.§.loqt̃ de opis: oẽs aũt ope ꝯſiſtũt nõ in iure q̃dã intellectuali, ſꝫ ĩ miniſterio, ⁊ ĩ actu corꝑali, ⁊ ſic in facto, vñ iſte.§.tractat ĩ diſtractibꝰ facti, vtrũ ĩtereſſe ſuccedat ĩ obligatiõe. Jn ꝯ̃ctibꝰ q̃dã eſt obligatio ꝑciſa, vt ĩ dãdo: q̃daꝫ cauſatiua vt ĩ faciẽdo, ⁊ dic vt.ſ.đ ac.emp.l.j.in ꝑn.⁊ đ v̾.ob.l.ſti.diui.§.Celſus.ĩ iudicĩis q̃dã ẽ obligatio ꝑciſa, q̃dã cauſatiua, ⁊ ſilr cõpulſio alia ꝑciſa, alia cauſatiua. qđ dic vt.l.ſꝫ h̃.§.ꝑtor.⁊.l.mutꝰ.§.ſi.⁊.l.nõ cogẽdũ.§.Sabinꝰ.de ꝓcu. Jn officio iudicis dic vt ĩ.l.q reſtituere.đ rei vẽ. nam offm̃ iudicis veluti iuriſditio ꝑciſa cõpulſiõe ⁊ manu militari defendi põt, ne vis fiat ei.l.ſi qs miſſuꝫ. Jn diſpõne legali idẽ: q꞉ ꝑciſe obtẽperandã ẽ ꝑcepto qđ ꝑtinet ad legis authoritatẽ, vt.ſ.đ no.ope.nũ.l.ſtipulatio.§.ſiue. ¶ No.đbitũ ex obligatiõe gñali antidoꝝ ĩhibere repetitionẽ. ¶ No.ꝙ hõ ĩ eodẽ ſtatu diu nũꝙ̃ ꝑſeuerat, nec hꝫ opas vniformes: q꞉ nec ĩgeniũ, nec vigor corꝑis ſũt vniformia. ¶ No.ꝙ ope diuerſoꝝ ſũt diuerſe, ſꝫ duplex ẽ opa formis, q̃ ĩgenuo artificis ꝯſiſtit vt pictura: ⁊ ĩformꝫ, vt đalbatio, vl aratoria opa, ⁊ hmõi.⁊ diuerſitas ẽ triplex, gñis: vt opa aratoria ⁊ pictoria forme, vt vna pictura ab alia pictura. q̃litatis.i.vtilitatis q̃ maxĩe ineſt ex q̃litate locoꝝ ⁊ ꝑſonaꝝ de pi.act.l.ſi ſeruos.đ rei vẽ.l.ĩ fundo.ſ.mã.l.ſi qs mihi.no. aliđ ꝓ alio cõdici. Jtẽ qñqꝫ plꝰ qñqꝫ minꝰ, qñqꝫ aliud. ¶ Not.ꝙ delegatio ꝓprie nõ cadit in his q̃ ꝑſone coherẽt.ſ.de nouat.l.vſuſfructꝰ. ¶ Op.de iſto.§.ad ſeiꝑn.nã ꝑmo đt in opis ceſſare repetitionẽ facti ⁊ eſtimationis. Scđo đt ceſſare repetitionẽ facti ⁊ nõ valoris opaꝝ. So.iſte tex.prĩo loqtur de obſeqalibꝰ. Scđo de fabrilibꝰ. ⁊ eſt rõ: q꞉ obſeqales debent̃ offõ iudicis, ſꝫ fabriles nõ. ¶ Op.ꝯ̃ hoc, tꝑe obſeqales non ſunt eſtimabiles nec continẽt vtilitatẽ vel cõgruitatẽ repreſentatiõis vt aſſurgere, ſalutare ⁊ ſilia.ergo nõ repetunt̃, q꞉ nõ intereſt: nõ iđ qđ ſint debite ar.ſ.mã. Sol.ope obſeqales q̃dã ĩplent̃ ſola reuerẽtie exhibitiõe ſine dãno vel ſumptu: ⁊ de iſtis nõ loquit̃ hic. q̃dã vt aſſociare dñm in exercitibꝰ cũ equis ⁊ armis, ꝓcurare negocia dñi ⁊ ſilia.⁊ de iſtis loquit̃ hic.nã hec ĩpẽſa non p̃t repeti.⁊ hoc ſeruitiũ nõ p̃t poſt fctm̃ vẽdi.vt hic ſm̃ Odof. ¶ Op.vlteriꝰ ꝙ iſta lr̃a loqt̃ de opis officialibꝰ nõ đ obſeqalibus: ⁊ ſic male expõis.nã officiales ope ĩ alio ꝯſiſtũt.ſ.in reali ꝑſtatiõe, nõ in ꝑſonali veneratiõe, vt arare agrũ dñi ⁊ ſimilia facere, q̃ in officio iudicis ꝯſiſtũt, ⁊ aĩo nõ exercent̃, vt arenã fodere, calcem coquere, lapides ferre. Sꝫ artificiũ in ĩgenio ꝯſiſtit ⁊ recipit ĩcrementũ.de leg.iij.l.legatis ſeruis.§.j.⁊.§.ornatricibꝰ.ſꝫ iſta rudia nõ accipiũt, nec augẽt ingeniũ, ⁊ dicunt̃ in offõ nõ ĩ artificio ꝯſiſtere: iſta ergo nõ repetunt̃ forte tanꝙ̃ villa ⁊ modica, vñ obligatio ad ãtidora circa iſta modica ĩpedit repetitionẽ: ⁊ ita loquit̃ hic. So.q̃dã ꝯcedũt hoc, ſꝫ ego nego hoc: nã in iſta multa ⁊ magna eſſe pñt ⁊ rei familiaris cõpẽdiũ ꝯcernũt: vñ ꝑſtatio talis ope ſimilis eſt ꝑſtatiõi pecunie, vt.ſ.de ope.li.l.fabriles.nã ⁊ locari ꝯſueuerũt.ſ.de ꝑſc.v̾.l.naturalis.§.at cũ do. Jtem iſte ope nõ debent̃ offõ iudicis.vñ ꝑſtatio nõ fuit neceſſaria, ſꝫ indebita: lꝫ em̃ ex naturali eqtate teneamur bñfacientibus bñfacere: tñ iſta obligatio ẽ incerta re ⁊ gñe: ⁊ iđ q꞉ ẽ olno informis nõ parit effectũ, ar.C.mã.l.ſalariũ.⁊.ſ.de vb.ob.triticũ.nec ob.ſ.de fideiuſ.l.ſi teſtõr.§.j. q꞉ ibi obligatio ad antidora erat in ſpecie nõ in gñe: q꞉ nõ hꝫ certã ꝙ̃titatẽ vel naturã ſm̃ Bar. Jtẽ nec ob.ſ.mã.ſi vo nõ.§.idẽ Pap. vbi facit donationẽ ꝑſumi: q꞉ ibi ĩ ſciẽte, hic in errãte. ⁊ adde qđ not.ſ.de iuſti.⁊ iur.l.ex hoc iure. ¶ Op.vlteriꝰ ꝙ error facti ꝯcedat repetitionem debiti naturalis tm̃.C.ad.l.fal.l.error. Sol.hic erat debitũ petibile offõ iudicis, qđ equarat̃ actiõi: ⁊ ẽ maius ꝙ̃ ſit ſola obligatio naturalis, q̃ nõ ꝑtinet ad neceſſitatẽ ꝑſtationis: iura em̃ dicũt ꝙ offm̃ iudicis nobile loco actiõis ſuccedit.⁊ Mar.đt ꝙ erat actio vt no.inſti.de act.in ꝑnc. ¶ Op.ꝯ̃ ver.ſed ſi opas.primo ꝯ̃ dictũ. ſcđo ꝯ̃ exẽpli poſitionẽ.tertio ꝯ̃ rõnẽ dicti.hic đr ꝙ fabriles ope non repetunt̃, ſꝫ eſtimatio ſic. Cõtra, fabriles ope recipiũt cũ aliĩs opis functionẽ.i.ſimilitudinẽ: ergo ipſe ope dñt repeti: tũc em̃ aliđ ꝓ alio repetit̃, qñ ipſum idẽ nõ recipit functionẽ, ar.ĩ.l.ij.§.j.ſ.ſi cer.pe. So. hic loquit̃ đ opis fabrilibꝰ.i.ĩcertis q̃ variant̃ ex electiõe eiꝰ, cui cđi debẽt: ⁊ ſic poſſet ꝯtingere ꝙ patronꝰ al̾s elegiſſet, ⁊ al̾s eligeret libertꝰ in repetẽdo, ⁊ vt ceſſant iſta ĩcõueniẽtia, deuenit̃ ad eſtimationẽ: ſꝫ in opis certis a ꝑncipio fateor ꝯ̃riũ: q꞉ tunc electionũ varietas nõ põt in eo aſſignari ſm̃ Jo. ¶ Sꝫ op.ꝯ̃ exẽplũ q꞉ tex.exẽplificat de pictoriĩs ⁊ ſic de certis. Sol.ꝯſiderat tꝑs ſolutiõis, nõ formã imaginarie ꝓmiſſiõis ſꝫ Jo. iſta opi.nõ plꝫ ꝑ.l.ſi opas.ſ.de ꝑſc.v̾. Preterea ope, q̃ ſunt in facto, nõ ſunt in rerũ natura q꞉ ope in actu ꝯſiſtũt, ⁊ actꝰ explicitꝰ eſt. ⁊ lꝫ pictura duret, iſta nõ eſt opa, ſꝫ res opata, ſic ⁊ in creatiõe mũdi Deꝰ ſeptima die qeuit ab ope, tñ opata mãſerunt, vt celũ ⁊c. Gen̄.j.c.⁊ facit qđ no.ſ.de acq.poſ.l.j.§.veteres. Opa ergo nõ p̃t repeti: q꞉ nõ eſt. Jtẽ opata nõ pñt repeti: q꞉ eſſet petere eaſdẽ picturas: puta abraſionẽ earũ.de rei vẽ.l.in fundo.vñ neceſſario venit eſtimatio.nã aliqđ ſine iiuria vtriuſqꝫ ꝑtis fieri nõ põt.ar.ſ.đ ſol.l.cũ ſtichꝰ. ex hoc ꝑtꝫ ꝙ ĩ repetitiõe nõ eſt tacita dies, q꞉ nõ agit̃ ad opas ſꝫ ad itereſſe ab ipſo ꝑncipio, cũ ſi ope deberent̃, tꝑs ineſſet reſtõni.vt.ſ.đ oper.li.l.ſi qs hac.§.iudi. ¶ Op.ꝯ̃ rõnem lr̃e: q꞉ ope recipiũt functionẽ, ſiue ſint ope rudes ſiue ĩduſtriales. Nã multi reperiunt̃ eque boni ⁊ paris induſtrie, quorũ ope ĩ figura ⁊ vtilitate pares ſunt, vt.ſ.de duo.re.l.nemo eſt. So.ꝯuẽtiões functionẽ recipiũt: q꞉ duo cõcurrunt.ſ.ꝯſenſus partiũ ⁊ equalitas operarũ.ſꝫ in.d.l.nemo.nõ legalẽ, vt.d.l.ſi opas.⁊ facit qđ no.ſ.ſi cer.pe.l.ij.ĩ gl. quas res. Et cõclude aut loqmur de vera indẽnitate, ⁊ non cadit in opis: aut de interpretatiua, ⁊ tunc ex aſſimilatione contrahẽtiuꝫ: aut ex aſſimilatiõe legali.primo caſu, aut loqmur, vbi diuerſitas vitiat, ⁊ tũc duo debẽt concurrere partiũ volñtas.i.ꝯuentio ⁊ induſtrie equalitas.d.l.nemo.⁊ de fideiuſ.l.ſi qs pro eo.aut vbi nõ vitiat diuerſitas.tunc ſola cõuẽtio ſufficit. vt.l.ſi opas. Scđo caſu nõ fingunt̃ eedẽ ⁊ ibi extra id qđ agit̃ tacita naſcitur obligatio vt hic. ¶ Op.ꝙ opere ſint in obligatione vt.ſ.de ope.lib.l.j. Sol.illa lex ſecundũ iſtam, vel ibi in peti-

ctione que eſt abſoluta:hic in repetitione ꝗ̃ eſt relatiua.⁊ idõ ſuc
cedit eſtimatio loco facti:qꝛ nõ poteſt formari pũctualiter ad
imaginẽ ⁊ ſimilitudinẽ alterius opere ꝓpter naturalẽ diuer-
ſitatẽ vt litera dĩ. ¶ Op.ꝙ in ꝯdictiõe debiti nõ veniat aliud
qd̃ re ꝯbiꝰ.vt in.§.is quoqꝫ.⁊ eſtimatio fingiꝰ idẽ ⁊ non aliud,
facit qd̃ no.ſ.ſi cer.pe.l.vinũ.in gl.mag.⁊ adde qd̃ dixi.ſ.e.ꝙ
debitũ in gl.ſi.que incipit hoc expone. ibi etiã ſi nõ ſunt here
des.⁊ eſt rõ:qꝛ ſunt annexe iuri patronatꝰ quod d̃ ſui natura
tranſit ẽt ad nõ heredẽ.facit qd̃ no.Dy.ſ.ad Treb.l.ex facto.
§.ſi.⁊ de ver.ſig.l.in conuentionibus.⁊ per Jac.de ope.lib.l.li
berti liberteqꝫ.ibi videas. ¶ In ea.gl.in ſi.adde ꝙ de operis
quas debet vaſallus domino,dic vt no.in Spe.in ti.de feudo.
§.quoniam.ver.nono queritur. Item an dñs poſſit delegare
vaſallum inuitum alibi,dicit gl.ꝙ vaſallus inuitus non cogi
a tur mutare dominum[a],vt no.ſ.de ſid.lib.l.inuitꝰ.⁊ dic vt ibi.

¶ Dominũ. Adde Jo.an. in.c.dilecti.de maior.⁊ obed. ⁊ eundẽ Bal. in.l.ij.C.d̃ do. ⁊ in.l.debitorum.C.de pac. ⁊ in.c.in gñali. in tit.ſi de feu. fue.contro.inter do.⁊ agna. ⁊ in.c.j.§.ſi qs. in tit.quo tpe mi.⁊ Andr.de Iſer.in.c.j.§. ducatꝰ.ibi textus optimꝰ in tit.de ꝓhi.feu. alie.per Fed. ⁊ Ang.⁊ Jo. de Imo.in.l.j. §.ſi heres.ſ.ad Trebel.

¶ Ex lec.ant. ¶ Obſequiales ope preſtite patrono per erro-
rẽ nõ repetunꝰ,nec ẽt earũ eſtimatio: ſꝫ ĩ artificialibꝰ opis hꝫ
locũ repetitio eſtimationis,⁊ interdũ vnũ ſoluiꝰ, ⁊ aliud repe
titur.In officialibus operis nõ tꝫ delegatio:tñ ſi ſoluanꝰ non
eſſet repetitio, in artificialibꝰ aũt tꝫ delegatio.h.d. ſubtiliter
vſqꝫ ad.§.ſi decẽ.⁊ p̃mitte ad euidentiã ꝙ iſte intelligiꝰ duobꝰ
modis.vno mõ ꝙ vbicũqꝫ iſte tex.loquiꝰ de officialibus opis
intelligaꝰ.i.obſequialibꝰ ꝗ̃ cõſiſtunt in reuerentie exhibitione
ſm gl.alio mõ intelligit ſm Gul.ꝙ loquaꝰ in officialibꝰ opis
ꝓprie ſicut eſt aſſociare dñm euntẽ in comitatũ,vel illi ſeruire
in domo,vel ire ꝓ dño ad quendã locũ ⁊ ſi͂lia,in qbus non re-
quiriꝰ artificiũ ⁊ induſtria: ſꝫ ab ipſa natura qlibet eſt aptus
natus,q ĩtellectꝰ ſatis placet ĩherẽdo tex.magis ꝙ̃ gl. diuidiꝰ
in tres ptes.qꝛ in primo ⁊ ſcd̃o rñ. loquiꝰ de opis officialibus,
vel obſequialibus.In.iij.rñſo loquiꝰ de opis fabrilibus,ſeu
artificialibꝰ. In quarto ⁊ quinto principalibꝰ rñſis redit ad
opas artificiales.ſcd̃a ibi,ſed ſi operas.tertia ibi,ſed ſi delega
tus. ¶ Et no.ꝙ circa opas officiales ponit quatuor dicta.p̃-
mo ꝙ ſi ſunt preſtite patrono,nõ condicunꝰ ab eo, vt in prin.
§.Scd̃o ꝙ ſi eſt p̃ſtita eſtimatio nõ ꝯdiciꝰ eſtimatio:vt in v̾ſi.
ſꝫ ſi nõ.Tertio cũ cohereãt iuri patronatꝰ nõ cadit delegatio
in nõ patronũ vt in v̾.ſꝫ ſi delegatꝰ.Quarto ꝙ lꝫ nõ teneat de
legatio,ſolutũ illi nõ repetiꝰ.vt in v̾.ſꝫ ſi ſoluiꝰ.Ex his ſequiꝰ
quedã cõcluſio gñalis,ꝙ ope officiales nõ repetunꝰ, nec earũ
eſtimatio:qꝛ lꝫ ſit error ꝓmiſſionis,nõ eſt tñ error debiti natu
ralis ⁊ remunerationis.Itẽ lꝫ qs ſit libertus,tñ adhuc quedã
reliq̃e ſeruitutis remanẽt,vt.ſ.de her.inſt.talẽ.§.ſi. Circa ope
ras v̾o fabriles ⁊ artificiales ponuntur tria dicta.primũ ꝙ ip
ſum factũ oparũ nõ p̃t cõdici.Scd̃o ꝙ condiciꝰ eſtimatio,⁊ ex
hoc ſeq̃tur ꝗ̃dã ꝯcluſio,ꝙ ĩterdũ aliud ſoluiꝰ, ⁊ aliud repetiꝰ;
quã cõcluſionẽ ꝓbat alijs tribꝰ exẽplis.Primũ exẽplũ,qñ cõ-
dicunꝰ fructꝰ,q nõ cecidere in ſolutione.Scd̃m exẽplũ qñ cõ-
diciꝰ p̃ciũ redactũ.Tertiũ exẽplũ ibi,vel ſi meis.Itẽ tertium
principale dictũ in opis artificialibꝰ eſt,ꝙ in eis cadit delega
tio:vt in v̾.niſi forte. ¶ In tex.debere.qꝛ putabat ſe ꝓmiſiſſe.
¶ In tex.dꝫ.vñ lꝫ errauerit in ꝯctu,nõ errauit in ipſo d̃bito.
¶ Ibi nõ p̃ot:qꝛ lꝫ pecunia nõ fuerit delegata, ⁊ ſit de gñe re
petibiliũ,tñ ſurrogaꝰ loco debiti naturalis. ¶ No.ꝙ ope arti
ficiales,nõ repetunꝰ a patrono,nec eaꝝ eſtimatio nec cadit d̃-
legatio:tñ ſi ex illa delegatiõe ſequaꝰ p̃ſtatio,nihil repetiꝰ:qꝛ
nõ a patrono obſtãte obligatiõe naturali ex ipſa manumiſſio
ne ꝓueniẽte nec ab eo, cui ẽ ſolutũ ꝯſtãte naturali obligatiõe
ſeu eq̃tate naſcẽte ex ipſo ꝯctu delegatiõis. ¶ Scd̃o no.circa
opas fabriles.i.incertas ſꝫ gl.vel ẽt certas ſm Gul.⁊ alios ꝙ
iſte ſolute ꝑ errorẽ nõ repetunꝰ ꝗ̊ ad meꝝ factũ, qꝛ nõ cadit re-
preſtatio:ſꝫ q̃tũ ad eſtimationẽ,vt reddat patronus illam eſti
mationẽ,quã alij vel eidẽ p̃ſtitiſſet,ꝓ illis, vel ſi͂libus operibꝰ.
¶ Tertio no.ꝙ interdũ vnũ ſoluiꝰ,⁊ aliud repetiꝰ, ⁊ ꝙ natu-
ra ꝯdictionis indebiti ẽ obligare quatenꝰ effectualiter reſidet
penes accipiẽtẽ bona fide ⁊ nõ in plꝰ.facit.ſ.e.in ſum.§.in fru-
mento. ¶ Itẽ no.ꝙ in manumiſſione libertus obligatur pa-
trono ad antidora,tñ iſta obligatio ad antidora qñqꝫ cadit ſu
per certo,vel aliquo diſpoſito a iure, ⁊ tunc impedit repetitio
nẽ ſoluti,vt hic in prin.⁊.ſ.de ſideiuſ.ſi teſtamẽto.§.j.qñqꝫ non
cadit determinate ſup eo qd̃ ſoluiꝰ,⁊ tunc non ĩpedit repetitio
nem,ſi cõſtat de errore,vt in ver.ſꝫ ſi offeras adde qd̃ dixi d̃ in
ſti.⁊ iur.ex hoc iure.gl. ¶ No.ꝙ ex inutili ꝯctu,lꝫ non oriatur
ciuilis obligatio,vt in ver.ſed ſi delegatꝰ, tñ oritur retẽtio, vt
in ver.ſed ſi ſoluiꝰ.qꝛ non erat penitus inutilis: ſed ex eo erat
orta quedã eq̃tas naturalis:qd̃ no. ¶ Item no.ꝙ opere homi
nis varianꝰ ex tẽpore:⁊ idõ lꝫ in protocollis notarij reperiatur
aliq̃ua diuerſitas literarum non tñ reddiꝰ protocollum ſuſpe
ctum:qꝛ hoc ꝓpter fragilitatẽ ⁊ mutabilitatẽ humane nature:
veriſimile tñ eſt ꝙ ſanus melius ſcribat,ꝙ̃ infirmus:qꝛ robur
hoĩs multũ opatur ad qualitatẽ operis:vt ptꝫ ĩ lr̃a, qd̃ eſt no.
¶ In gl.magna ꝗ̃ incipit hic expone.ibi,in nõ faciẽdo ſimile
in obediẽtia:qꝛ ꝗ̃dã obediẽtia cõſiſtit in faciẽdo,ꝗ̃dam in non
faciẽdo,facit qd̃ no. Inn.in.c.olim.el.iij.de reſt.ſpol. ¶ Ibi.l.
venia.faciliꝰ trãſmittiꝰ qd̃ eſt in nõ faciẽdo,ꝙ̃ qd̃ ẽ in faciẽdo.
¶ Ibi.l.iuſiurã.ad qd̃ no.ĩ.l.j.§.ꝗ̃ onerande.ſ.quarũ rerũ act.
nõ da. ¶ Ibi differũt aũt.ſ.ope certe ⁊ ĩcerte. ¶ Ibi.i.petanꝰ
⁊ ſpecificenꝰ.⁊ iſtud ẽ verũ niſi ex q̃litate ꝑſone haberenꝰ ꝓ ſpe
cificatis:qꝛ libertꝰ vꝫ ꝓmittere opas ſui artificij.qd̃ exercet vt
l.eius artificij.⁊.l.medicꝰ.de ope.li.Sꝫ Guli.d̃t ꝙ lex nõ facit
d̃riam inter opas,ſed ĩter ꝑſonas qd̃ eſt falſum. ¶ Ibi quar-
to differunt.No.iſtud quartũ dictũ:qꝛ d̃ria eſt inter factum ta
xatum ⁊ nõ taxatũ:qꝛ p̃imo dꝫ p̃ſtari ſumptum debitoris,ſcd̃o
ſumptũ creditoris:vel dic ꝙ ſpẽale eſt in liberto: ſecꝰ ſi ego cõ-
duxi aliquẽ ad ligonizandũ vineã ꝓ certo ſalario:qꝛ vltra ſa-
larium nõ debeo illi dare victũ.ar.ſ.de v̾.obli.q̃cq̃d aſtringẽ-
de. ¶ Ibi,trãſmiſſionẽ.add̃ h̃ qd̃ no.ſ.d̃ acq.he.l.ꝓ hr̃de.§.ij.

Si decem.

No.ꝙ particularis ſolutio nõ ꝓcedit ĩ
obligatiõe alternatiua:⁊ qd̃ in diuerſis
rebus nõ p̃ot fieri ſolutio.ẽt ſi obligatio ſit tranſmiſſa in plu-
res:qd̃ eſt no. ¶ Itẽ no.ꝙ actus poſterior infirmat vel confir
mat priorẽ. ¶ Not.ꝙ cõuertiꝰ electio ſoluentis ad accipientẽ.
Sed hoc hodie corrigitur per.l.pen.C.e.⁊ hoc vbi vtraqꝫ res
eſt ſoluta:ſi autem ſit erratum in ſolutione vna re non ſoluta,
ceſſat repetitio,vt.ſ.de leg.ij.l.ſi cui.

Qui de certo loco.

Ex diſtractu nõ
ſortitur quis fo-
rum.h.d.⁊ adde qd̃ dixi.ſ.de iud.l.exigere dotẽ.⁊ hic
per Guli. ¶ Not.ꝙ in repetendo non debemus ſequi falſam
opinionem ſoluentis,ſed ſubſtantiam veritatis.

Juder.

Abſolutus, qui conſcientia ductus ſol
uit,non repetit.h.d.habetis.ſ.eodem.l.
Julianus.

☞ Prodigꝰ,furioſus,⁊ pupillꝰ ſoluẽdo nõ trãſferũt dñiũ.

Interdum.

Pupillo, furioſo, ⁊ ꝓdigo
ꝯcediꝰ repetitio ſoluti, etiã
vbi alijs ꝑſonis nõ ꝯcederet, ⁊ ſic ꝑſona eſt ĩmedia
ta cã repetitionis. ¶ †No.ꝙ pupillꝰ,furioſus,⁊ ꝓ
digus ſoluẽdo nõ trãſferũt dñiũ in pecunia extante,⁊ cõpetit
eis rei ven.⁊ ea ꝯſumpta ꝯdictio.Mõ de rei vẽ.nõ eſt dubiũ,
ꝙ cõpetit ipſo iure,qꝛ ſunt dñi:nec ob. exceptio alicuiꝰ cõpen
ſationis,vt no.in.l.cũ fundꝰ.§.ſeruũ.ſ.ſi cer.pet. ſed qñ nũmi
ſunt conſumpti bona fide,tunc in furioſo ⁊ ꝓdigo:qꝛ patiunꝰ
mentis exilium,adhuc repetitio cõpetit ipſo iure: nec obſtat
exceptio doli,vel cõpẽſationis ex ſola naturali:lꝫ eñ ſola na-
turalis ſit efficax ad excipiendũ,hoc fallit in ꝯdictiõe ĩdebiti.
Vñ dicimus ꝙ iſta exceptio obſtat petẽti ſed nõ repetẽti.ha-
bes gl.ſing.hic,⁊.ſ.e.l.cũ his.§. fideiuſſor.ar.ſ.rẽ ra.ha.l.pen.
ad exhibendũ.§.j. Ex obligatione vero efficaci bene oppone-
retur cõpenſatio:qꝛ nõ intereſt repetẽtis ne cõpenſetur,vel in
ſtar ſolutionis habeaꝰ cõpenſatio,vt.ſ.q po.in pig.hab.l.ſi de
bitor.in ſi.Sꝫ in pupillo ſunt opiniones: qꝛ gl.d̃t ꝙ eſt tutꝰ ꝑ
reſtitutionẽ.Pla.d̃t ꝙ ipſo iure opinio gl.eſt v̾a qñ ſoluit ex
certa ſcientia,opi.Pla.qñ ꝑ errorẽ facti vel iuris,⁊ erat ſolum
vinculũ naturale,in adulto eſſet opus reſtõne ſm oẽs:qꝛ adul
tus p̃ot cognoſcere debitũ,⁊ p̃ot alienare pecuniã:lꝫ ſecꝰ ſit in
alijs rebus que p̃nt ſeruãdo ſeruari:vñ in pecunia eſt hoc ſin-
gulare,vt in.l.j.§.fuit queſitũ.ſ. ad Treb. apparet ex p̃dictis
ꝙ naturaliter obligatus reſtituiꝰ ꝯ ſolutionẽ:ſed an reſtituaꝰ
ꝯ obligationẽ naturalẽ:quidã dicunt ꝙ non, alij ꝙ ſic, niſi ſit
tutus ipſo iure:qd̃ dic vt no.ſ.de ſideiuſ.l.Marcellꝰ.ſ.de ne.
geſt.l.iij.§.pupillus.⁊ ꝑ Cy.C. ſi aduer.ſol.l.indebito.item ex
differentia gl.inter prodigũ ⁊ pupillũ ſume ar.ꝙ in prodigo
non cadit obligatio naturalis, qꝛ non habet conſenſum iuris
fictione:qd̃ facit ad not.per Jac.de Are.in.l.qui hꝫ.ſ.de tute.

Qui inuicem.

Ubi non cadit cõpenſatio,
vel vbi nõ eſt appoſita, nõ
inducit repetitionẽ ſoluti,tanꝙ̃ indebiti.h.d.text.cũ
ſua gl.Secus eſſet in compenſatione facta:quia ibi eſſet peni-
tus indebitum,vt patet expreſſe ex mente huius.l.

Is qui pluſquam.

Quatenus ob-
ligatio eſt inde
bita erronea condicitur.h.d.iſta.l.

Cum is qui.

Ad hanc.l.facit.l. ſtichum ⁊
Pãphilum.ſ.de ſo.not.ꝙ lꝫ
ignorare proprium factum.dicit glo.contra.ar.C.de
contrahen.⁊ com.ſtip.l.magnam.ſol.obligato non licet igno-
rare,vt ibi:ſed non obligato bene licet ignorare,vt hic.

Fideiuſſor.

Eadem ſolutio non parit liberationẽ
⁊ repetitionem.h.d.vel ſic,vnus ⁊ idẽ
actus non poteſt contraria operari.h.d. ¶ In text.ibi,nec re
petet:quia reconciliatur iſta ſolutio.ſ.de ſolu.l.ſtichum.§.ali-
quando.⁊.ſ.ead.l.ſi non ſortem.§.ſi filius.

☞ Relictum pro virginibus maritandis,dicitur relictum
ad pias cauſas.

Similiter

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Si mulier. Sufficit vnã de cauſis ĩpedictib⁹ obſtare agẽti.h.d. ¶ † Not.argu.ꝙ relictum pro virginibus maritandis intelligitur relictum ad pias cauſas[a], ꝛ ideo ceſſat falcidia[b].

Qui hominẽ. Putãs ſe obligatũ in ſpẽ,cuꝫ ſit obligatus in gñe pt,qđ ſoluit,cõdicere.h.d.ꝛ eſt rõ q. obligatio gñis non cadit ſup certo.lꝫ ſolutio ſemper cadit ſup certo,vt.ĩ.qui ꝛ a qui.ſi optio.ꝛ de leg.ĩj.l.meuius.§.duobus.ꝛ adde qđ no.Cy.in.l.pe.C.eod.ꝛ facit quod not.š.eod.ſi non ſortem.§.libertus.verſi.ſed ſi operas.

Si in area tua. Jus retinendi.qđ oritur ex negocio geſto inter partes nõ parit repetitionem ſoluti.h.d. No.ꝙ opꝫ ꝙ cõmunis actio oriatur ex aliquo negocio geſto,facit.l.iuriſgentium.§.ꝛ ideo puto.š.de pact.et ad hoc magiſtraliter allegatur per doc.qđ tene mẽti. Item no.quod ſiue quis edificet in ſolo poſſeſſo a domino nõ agit:qꝛ cuꝫ dño nõ ꝯtit,nec ꝗſi ꝯtit,ſiue qs edificet ĩ ſolo a ſe poſſeſſo, ꝙ poſtea tradit dño non agit:qꝛ tradidit ei rẽ ſuã,nec põt agere reſpectu poſſeſſiõis ꝯ dñm:qđ eſt no.nõ ob.§.ſi nũmi.in.l.indebiti.š.e.qꝛ ibi ꝯ dñm. ¶ Itẽ no.ꝙ edificiũ in tuo a te poſſeſſo cõſtructũ potes occupare ꝓpria authoritate,vt ptꝫ ĩ vbo occupat. Sꝫ ſi nõ eſt a te poſſeſſuꝫ reqrit traditio,vt ptꝫ in vbo tradidiſſet:facit.š.ad.l.aql..l.quẽadmoduꝫ.§.j.C.qđ cũ eo.l.ſi ſeru⁹.C.ſo.ma.l.dotis.ꝛ qđ no.ĩ.ꝑ ſo.l.cũ duobus.§.idem rñdet. Sꝫ ꝯ hanc.l.facit.l.ſꝫ ꝛ ſi me.§.cuꝫ iter.š.eo.ſol.qđ ibi exceptio excuſabat ex facto partiũ,hic nõ, ſꝫ ex facto vni⁹ ſoli⁹.

Is cui hereditas. Heredi nõ dꝫ dari cã conditionis implende,qñ adit coactus:ꝛ ſi datur repetitur.h.d.

Qui ob rem. Poſt ſolutionẽ ẽt erroneam nõ hꝫ locum purgatio more multo minus ſi ſoluẽdo agnouit debitum.h.d. Et facit.j.iudi:ſol.iam tamen in prin.ꝛ.l.ſi ex duobus.ꝛ eſt hec.l.magiſtra in materia purgationis more,ꝙ vbi eſt facta executio facti,non habet locum purgatio more. Idem ſi eſſet tranſlatum dominium ipſo iure:ſecus ſi eſſet tranſlata obligatio ſine dominio,vt eleganter not.Dyn.ĩ.de verbo.obliga.l.ſi ſeruum.§.ſequitur. ꝛ not.bene hãc.l.vel ſumma ſic,poſtꝗ̃ eſt facta ſolutio,iam non cadit defenſio.h.d.

Seruus cuiuſdã. Tene mẽti hanc.l.ꝑ famulis ſcholarium ſub pignorantibus libros dominorum:et nota cõtra iudeos. ¶ In text.ibi,repeti.ſ.pecuniã per condictionem ,ob turpem cauſam. ¶ In text. ibi furem. furtum non committitur ſine ſcientia ꝛ dolo:nam ignorans non cõmittit furtum. ¶ No.caſum,in quo fenerator facit furtum,ꝛ ſi ſoluatur ei de voluntate domini,condicitur ab eo nõ ratione erroris,ſed rõne turpis cauſe:ſecus ſi ignorãte:quod eſt no.vnde famulus tuus ſub pignorauit librum iudeo ſciẽti ꝛ quia iudeus non vult aliter tibi reddere,tu ſolus potes repetere per condictionem ob turpem cauſam.

1 ☞ Obligatio creditoris cõfundit̃ per ſucceſſionẽ debitoris.
2 Obligatio naturalis comitatur peculium.

Frater a fratre. Vſqꝫ ad.§. queſitũ. diuide ĩ.vj. ptes ſm gl.ꝛ hñ.ſcđa ibi,rñdi.tertia ibi,reddi.q̃rta ibi,naturalẽ.quita ibi,adeo.ſexta ibi,porro.ꝛ qꝛ tex.ponit tres rõnes:ſecunda ratio eſt ibi,deniqꝫ.tertia ibi,igitur.que rõnes tendũt ad ꝓbandũ ꝙ naturalis obligatio comitet̃ peculiuꝫ ſecundũ Odo.ꝛ Ja.bu.ꝛ iſtud principiũ.h.d.vbi frater mutuat fratri eiuſdẽ patris in poteſtate exiſtẽti cõtrahitur obligatio naturalis inter eos,que ꝑ filiũ mutuantẽ patri acquirit̃.ꝛ ſi pater poſtea morit̃,ꝛ ambo hr̃des exiſtãt,cõfunditur illa obligatio ſucceſſione ꝑ hereditaria parte debitoris:ꝑ alia nõ cõfundit̃ ſucceſſiõe,ſꝫ peculij ꝑuẽtiõe tollit̃:nã obligatio peculiaris peculiuꝫ imitat̃,vt ptꝫ in peculio ꝓlegato, ꝛ in eo qđ eſt ſolutuꝫ ſoluẽdo extraneo de peculio,ꝛ quẽadmodũ aduerſ⁹ extraneũ qs tenet̃ indẽneꝫ ꝯſeruare,ipſe nõ põt dãnificare.h.d. Vel breui⁹ inter fr̃es in eadẽ ptãte conſtitutos orit̃ ex mutuo peculij naturalis obligatio,q̃ pr̃i q̃rit̃ et quaten⁹ eidẽ ſuccedit̃ a filio debitore iure ſucceſſionis debitũ ꝯfundit̃ ꝛ obligatio peculiaris peculiũ ꝯſeqt̃:vñ peculiũ vadit cũ ſuo onere,ꝛ ſi ꝑuenit ad creditorẽ hꝫ obligationẽ extĩguere,ꝛ poſtea ſoluti repetitiõeꝫ auferre.h.d. ¶ In tex.ibi,q̃ fr̃.ſ.creditori. ¶ Ibi ſuo.ſ.debitori. ¶ Ibi fr̃.ſ.creditor. ¶ In text. ibi ꝯſecut⁹.ſ.a fr̃e debitore. ¶ In tex.ibi,a fr̃e.ſ.creditore. ¶ In te.ibi,fieret ꝑ hr̃ditaria portiõe. ¶ No.pͥo ex mutuo ĩter fr̃es ĩ eiuſdẽ ptãte manẽtes oriri naturalẽ oblõnẽ:ꝛ h̃ eſt ĩtelligendũ,qñ mutuatũ fuit in caſib⁹ ꝓmiſſis.vt.C.ad ma.l.zenodor⁹. vel dic ꝙ qñ ꝯhit̃ ſola naturalis vr̃ ceſſare macedonianũ:qꝛ macedonianũ ꝓuidet đ remedio exceptiõis,ſꝫ h̃ nõ eſt exceptio:qꝛ nõ eſt actio,ſꝫ pͥa eſt tutior. ¶ Scđo no.ꝙ iſta obligatio naturalis q̃rit̃ pr̃i,non tñ ꝑ hoc ſeparat̃ a filio:qñ ꝯtit noĩe ꝓprio:qꝛ naturalis obligatio eſt ĩſeparabilis:ex hoc ſeqt̃ ꝙ vna ſit obligatio naturalis in pſona filij,q̃ cõicatur pr̃i:ſicut nos dicim⁹ in dote.ꝙ eſt vna obligatio cõis patri ꝛ filie in.l.ij.ſol.ma.et de ſol.q hoieꝫ.§.ſi gener.ꝛ.l.rẽ in pñti.§.videam⁹. ꝛ ſm hoc nõ ſunt due naturales,ſꝫ vna cõpetens duobus.ſed gl.vr̃ dicere ꝙ ſint due:qꝛ obligatio patris ſit cõſecutiua ad obligationẽ filij:ꝛ ꝙ intellectualiter ſm ordinẽ vt ꝓmo precedat in pſona filij,deinđ ſubſequat̃ in pſona pr̃is:ꝓma opinio eſt tutior,qñ nõ ſunt diuerſe obligatiões in eſſentia,ſꝫ vna concernẽs filiũ,rõne ꝯct⁹ ꝛ alia pr̃em rõne acqſitiõis.ꝛ ꝑ hoc ptꝫ ꝙ ꝓprie nõ ſunt tãꝗ̃
1 duo rei credẽdi equales,vt.ĩ.dicã. ¶ † Tertio no.ꝙ ꝑ ſucceſſionẽ debitoris ꝯfundit̃ obligatio creditoris q̃titatiue.ſꝫ per obuẽtionẽ peculij nõ inducit̃ ꝓprie cõfuſio.ſꝫ poti⁹ extinctio obligationis:ꝛ iõ ſit q̃titatiue:ꝛ eſt rõ differentie ſm Odofr. qꝛ ſucceſſio ſit in locum eius cui ſuccedit̃,ꝛ fingit̃ eadeꝫ pſona, ſꝫ qñ peculiũ obuenit,nõ ſuccedit̃ pſone,ſꝫ in re affecta ꝛ obligata:ꝛ iõ ſm q̃titatẽ rei ꝑducit̃ effect⁹ extinctiõis ſm Odo.
2 qđ eſt ſubtile. ¶ † Quarto no.ꝙ naturalis obligatio comitat̃ peculiũ,ꝛ diminuit đ peculio debitoris:vñ ſi eidẽ ꝓleget̃ peculiũ ſiet detractio debiti ſic.ĩ.de pe.l.ſi peculiũ.š.ſi cer.pet. Itẽ q ſoluit de ꝓprio recuperat đ peculio. Itẽ q cõicauit peculiũ dꝫ ꝯſeruari indẽnis ꝑ rata,vt hic,ꝛ.C.fa.er.l.cẽtũ.ergo obligatio quecũqꝫ peculiaris reddit ipm peculiũ affectum,ꝛ facit qđ no.ĩ fili.ĩ.de impẽ.l.qđ đr.ꝛ.ĩ.đ fun.inſtr.l.luci⁹. ¶ Vltimo no.ꝙ ille q tenet̃ aliquẽ ſeruare indẽdẽ ab extraneo tenet̃ ipm ꝯſeruare indemnẽ a ſeipo,qñ ad hoc tenet̃ ex diſpõne legali vl̃ ex natura rei:ꝛ ꝑ hoc non facit ad qõnem Odo.đ eo q ꝓmiſit accõmodare turrim ꝯ oẽm perſonã,ꝙ teneat̃ acõmodare ꝯ ſe ipſuꝫ.Nã iſta obligatio eſt ex gñalitate ſermonis,in q̃ nõ continet̃ pſona loquẽtis.vt.C.de ſol.inqſitio ṽitatis.hic aũt loquitur qñ ex natura rei,vel diſpoſitione legali.ꝛ ſic nõ ob[c].ꝛ viđ Spe.de ſol.§.j.ṽ.ſi. ¶ In gl.in.vj.ptes.in ꝓn.iſta fuit diuiſio Hug.ſꝫ Odof. ¶ In ea.gl.ibi,pr̃is,re ꝯceſſuꝫ ſibi ĩ peculiũ. qꝛ ad hoc vt ſit peculiũ,reqrit̃ cõceſſio,vt.ĩ.đ pecu.l.peculiuꝫ. ꝛ de pec.le.l.ſi.ꝛ no.C.fa.er.l.filiũ.ſm lec.anti. ¶ In ea.gl.ibi, ſoli pr̃i qñ noĩe pr̃is.qꝛ ipſe pr̃ ꝯtiſſe vr̃.š.ſi cer.pe.l.certi condi.§.ſi nummos.ꝛ ar.ĩ.de ma.vin.l.pr̃ ex. ¶ In ea.gl.ibi ſine ſcrupulo.imo nõ eẽt ſine ſcrupulo,ſi pecunia eẽt ꝓprie filij:qꝛ pr̃ tenet̃ filio actiõe neg.geſt.ꝛ ex hoc poſſet in repetitiõe ĩdebiti opponi cõpẽſatio repetẽti:niſi poneres ꝙ mutuauit noĩe pr̃is aĩo donãdi vl̃ ꝙ hoc ꝯſideret natiuitatẽ ꝯditiõis ĩdebiti nõ exceptionẽ cõpẽſatiõis ſm Ja.bu.vl̃ dic ꝙ exceptio cõpẽſationis ex ſola naturali nõ opponit̃ repetẽti,vt no.š.e.l.interdũ. ꝛ.l.cũ his.§.j.ꝛ ſꝫ hũc ĩtellectũ naturalis obligatio nõ eẽt orta ĩter fr̃es,ſꝫ inter pr̃em ꝛ filiũ directe,ꝛ non ꝑ obliquũ. ¶ In ea.glo.ibi.l.ij.ꝛ qꝛ ex his cauſis nihil q̃reret̃ pr̃i nec ſucceſſio pr̃na cõfunderet debitũ,cũ nõ eẽt hr̃ditariũ,ſꝫ heredis ꝓpriũ.C.de her.act.l.ꝑ hr̃ditariis.ꝛ.l.vt debitũ. ¶ In ea glo. ibi aduẽtitia,vt ꝓprietas obligatiõis radicet̃ ĩ filio.nec hꝫ locũ actio de peculio in aduẽtitijs hodie vt no.ĩ.de caſt.pe.l.pr̃ ꝛ lꝫ exercitiũ actionis q̃reret̃ pr̃i rõne vſuſfru.tñ mortuo pr̃e rediret ad ꝓprietatẽ tanꝗ̃ ad ſuũ ꝓncipiũ cãle,ꝛ cõſolidaret̃ ꝓprietati:qꝛ ita eſt đ natura vſuſfruct⁹ formalis,vt.l.nõ quocunqꝫ mõ,de leg.j. ¶ In ea.gl.ibi.loquit̃ hec.l.ſ.qñ filius mutuat ꝓprio noĩe,ex q̃ oritur obligatio naturalis ipſi filio tãꝗ̃ patri:ꝛ hunc intellectũ ꝓſequit̃ gl. ¶ In ea.glo.ibi,nõ naſcit̃ naturalis obligatio.ꝛ eſt rõ.qꝛ nõ fuit trãſlatũ dñium in accipientem euꝫ,cũ res ꝓpria pr̃is nõ poſſit acqri filio in ptãte vt in.l.ij.C.de inof.do.ꝛ.ĩ.đ pig.l.debitor.§.j.ꝛ nõ tranſlato dñio ex mutuo ñ orit̃ obligatio naturalis,niſi ſit ſecuta ꝯſumptio, vel niſi ĩteruenijſſet ſtipulatio,vel chirographũ,vt ĩſti.đ ṽ.ob. ꝛ.C.ſi cer.pe.l.ij.ꝛ.ĩ.de ṽ.ob.l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogon⁹. lex tñ nr̃a nõ poſſet intelligi ex chirographo:qꝛ in eo non orit̃ obligatio naturalis,cũ nõ ſit ibi verus ꝯſenſus,vel nõ ſit ibi ĩpletio ex pte creditoris,vt.ĩ.l.iulianus.ꝛ.l.q pecuniã.š.ſi cer. pe. Iteꝫ nec ciuilis poſſet oriri rõne pr̃ie ptãtis,ergo ceſſat h̃ lex in ciuili mutuo. ¶ In ea.glo.ibi,nã tũc ꝛc.recita qđ ſeqnt̃ hoc mõ,đr in tex.ꝙ ꝑ ſucceſſionẽ confundit̃ obligatio pr̃is ꝛ filij ꝑ parte ſuccedẽtis. Cõtra,aut iſta obligatio fuit q̃ſita ſolũ filio,ꝛ tũc nõ fieret confuſio,qꝛ nõ eẽt obligatio hr̃ditaria, aut iſta obligatio eſt q̃ſita ſolum pr̃i,ꝛ iſtud eſt falſum,vt.ĩ.de pec.l.ſed ſi dãnum.§.peculio.vbi tex.đt ipſi filio deberi ex cõtractu celebrato inter fr̃es:aut tu dicis qđ iſta obligatio ſit q̃ſita vtriqꝫ,ꝛ tunc aut tanꝗ̃ duobus reis credendi,ꝛ nõ fieret confuſio,licet vni ſuccederet̃ niſi inter ſuccedentẽ ꝛ eũ cui ſuccedit non quo ad alium,vt.ĩ.de fideiuſ.l.vranius.§.ſed cum duo.ſoluit gl.ꝙ pater ꝛ filius ſunt ſimiles duobus reis credẽdi, inq̃tũ vnuſquiſqꝫ pretẽdit.ꝓpriaꝫ obligationẽ.ſed in alio ſunt diſſimiles:vcꝫ qꝛ nõ ſunt pares,ſed pater habet plus iuris ratione patrie poteſtatis.ꝛ ideo nõ mirum ſi per ſucceſſio

a ¶ Cauſas. Ad de Frã.are.ĩ l.j.C.đ ſa.ſan.ecc.et.d. alex.de imo.in.l.ſi cum dotẽ.§.e.aũt.ff.ſol.ma.
b Falcidia. Adde Pau.de Ca.in cõſilio.cxxxi.
c ¶ Nõ obſtat Pro iſta aũt opi.Bal.vide bonum tex.et ibi gl.ĩ.c.petitio.de iureiu.ꝛ gl.xxij.q.ſi.ĩ c.de forma.et no.gl.in.c.j.§.ſi.in tit.hic ſinit̃ lex,deinde ĩcip.cõſue.re.ꝛ ĩ.c.imperialẽ.§.ſi.de ꝓhi.feu.alie.ꝑ Fede.ꝛ ideꝫ not.Bar.ĩ.l.cõſulari.š.đ ſena.idẽ ẽt no.doc.in cle.j.de iureiu.hoc etiã voluit Cyn.ꝛ Bal.in.l.cum accutiſſim.C.de fideicõ.vbi ꝑ illũ tex.dicũt ꝙ non vr̃ ꝓmiſiſſe ꝯtra ſeipſuꝫ vel deſcendẽtes ſuos.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

a ¶ Actionis. ꝑ quo vide tu. d. Iaſ. may. inſtit. de act. §. actiones. nu. 26. et an ſit datiua vel natiua: vide eũ. ibidẽ in §. item ſi quis nu. 36. ⁊ ſeq.

b ¶ Delinquẽtis. ꝑ qua materia vide do. Iaſo. de may. inſtit. de act. §. actiões. nume. 90. ⁊ nu. 91. vbi quid de patre qd de matre, et quid de fratre, et quid de amico.

ñem tollit obligatio pr̃is que eſt validior, multo fortius tolli tur obligatio filij ẽt que eſt debilior ſcḋm gl. Sed ↄ iſtam rõnem vr̃ expreſſum. ı̄. ſol. ma. l. ſi ſocer. ı̄ prin. Preterea dicere ꝙ ſint due obligatiões diuerſe, iſtud nõ eſt verũ, imo vna obligatio accõmodanda ꝑ. l. patri ⁊ filio, ar. ı̄. ꝺ ſol. l. q hoı̄em. §. ſi gener. ſaluãdo gl. dicũt doc. ꝙ ideo obligatio patris eſt hic potẽtior qꝛ negociũ principlr̃ reſpiciat ad ipm patrẽ, cum ex re patris quereret obligatio ſcḋm Odof. ar. l. ꝙ pcu. ex re. C. de procu. l. j. §. j. ı̄. de ſtip. ſer. Uos dicatis ꝙ pr̃ ⁊ filius nõ ſunt ꝓprie duo rei: qꝛ obligationes eoꝝ nõ ſunt diuerſe ı̄ eſſentia, vt no. in l. ij. ı̄. ſol. ma. Itẽ nõ ſunt creditores in mutuo ſicut in dote: qꝛ obli gatio eſt cuiuſlibet natura ⁊ effectu, vt. s̃. fa. er. l. Pompo. phi lad. ⁊ de pcu. filius. §. ſꝫ ⁊ filia. Sed hic nõ eſt ita: nã naturalis obligatio hñ radicat̃ in filio q̃tũ ad principiũ acquiſitionis, ſed q̃tum ad effectũ cõſecutionis: ⁊ q̃tum ad emolumentũ, re ſpicit patrẽ ſolũ cui eſt ius queſitum: ⁊ iõ ſi ſuccedit patri, cõ fundit̃ obligatio, vt hic: qꝺ eſt ſubtile. ¶ Scḋo op. tu dicis ꝙ iſta obligatio inerat filio: ↄ imo ſtatutũ transfert̃ ad patrẽ in ſubſequẽti motu acquiſitiõis. vi. ı̄. de acq. hr̃. l. j. §. plꝫ. Rñdet Azo. ꝙ ibi loquit̃ in ciuili acquiſitiõe q̃ ex toto trãſfert̃ a filio in patrẽ, hic aũt in naturali acq̃ſitione qꝺ nõ trãſfert̃ ex toto ⁊ ſcḋm eum vult dicere ꝙ acq̃ſitiones, que fiũt de iure ciuili, ſicut eſt acq̃ſitio hereditatis trãſferunt̃ ad patrẽ: ſecus eſt in natura libus acq̃ſitionibus: ⁊ eſt rõ ſcḋm Odof. qꝛ filius de iure natura li nõ eſt in pr̃is ptãte, ⁊ ideo ſibi acq̃rit naturalẽ obligationẽ, ſecus in obligatione iuris ciuilis ſcḋm Odof. Tu dic ꝙ ı̄ ciuili acq̃ſitione eſt cõſiderare duo. ſ. acq̃ſitionẽ directã ⁊ ꝑ obliquũ: modo dico ꝙ illa directa acq̃ſitio fundat̃ ı̄ pſona filij, nec põt ſeparari, vt. ı̄. de leg. j. l. cũ filio. ſed illa que fit ꝑ obliquũ, illa eſt que patrẽ cõcernit, ſic. ı̄. mãd. l. ſi vero non remunerãdi. §. j. ⁊ ha bemus ſimile. ı̄. vt le. no. ca. l. ij. §. q minorẽ. nec plꝫ ratio Odof. qꝛ ſi eius rõ eſſet vera, naturalis obligatio nõ acq̃reret pr̃i vl lo mõ: qꝺ eſt falſum, ⁊ ↄ tex. huius. l. ¶ In ea gl. ibi, ⁊ tãdẽ filio ſi. gl. ı̄telligit de filio creditore, obligatio patris reuertit̃ ad eũ vt ad heredẽ, nõ vr̃ bene dictũ: qꝛ ex quo ipſe p̃tẽdit naturalẽ obligationem ex ſeipſo, non eget alia obligatione: nã ſi hꝫ obli gationẽ directã nõ eget alia aliqua obligatiõe, vt. ı̄. ad treb. l. ſi heres. ⁊. s̃. de pc. l. lꝫ. §. ea. obligatio. ⁊. ı̄. mand. l. idẽq̃. §. ſi qs titio. Si aũt gl. intelligit de filio debitore, male dicit ꝙ querit̃ ſibi obligatio: qꝛ imo deberet dicere ꝙ querit̃ liberatio, vt. l. ſti chum. §. qꝺ vulgo. ⁊. §. aliq̃. ı̄. de ſo. ¶ Et not. ꝙ gl. vocat hic mediã obligationẽ illã acquiſitã patri: ſed nec hoc eſt verum: qꝛ obligatio patris nõ eſt ſeparata ab obligatiõe filij: ſed hñt ſe ſicut cã ⁊ effect⁹. ¶ In ea. gl. ibi, cũ em̃. vult gl. ꝓbare ꝙ ob ligatio reſpiciat pr̃ꝫ ⁊ filiũ rõne rei. ¶ In ea. gl. ibi, ſoluiſſet. ſ. frater obligatus. ¶ In ea gl. ibi, ad cõicãdũ: lꝫ correus tenea tur correo ad cõicandũ, tñ nõ eſt ita in patre: qꝛ ad eũ princi paliter pertinet negociũ: ⁊ ideo pater nõ tenet̃ cõicare filio ꝑ actionẽ neg. geſt. ⁊ hoc nota. Sed tu adde aliã rõnem, qꝛ nõ eſt hoc ex natura correorũ, ſed ex natura acq̃ſitionis q̃ fit pr̃i ꝑ fi liũ vñ pr̃ cui eſt ius q̃ſitũ, nõ dꝫ alteri cõicare nec eſt bona cõ paratio ad duos reos credẽdi, vt. s̃. dixi. ¶ In ea. gl. ibi ſcḋm Azo. ſi qs autẽ intelligeret hãc. l. qñ fili⁹ mutuauit noı̄e pr̃is ſoli patri eſſet ius q̃ſitũ: ⁊ tũc eſſet manifeſtũ: ⁊ ſine ſcrupulo, quõ fieret cõfuſio ſcḋm Odof. ¶ In ea gl. ibi, itẽ q̃ro. hãc parti culã recita ſic: dr̃ hic ꝙ patri q̃ritur obligatio ⁊ ꝙ illa confun ditur ſucceſſione ⁊ extenuat̃, vel tollitur obuentione peculij: cõ tra, ꝙ in pſona patris nõ poſſit reſidere obligatio: ⁊ ꝑ hoc nõ poſſet cõfundi ex poſtfacto: nã hic erãt duo filij qua rõne vn⁹ acq̃rebat pr̃i ↄuerſa rõne alter obligabat patrẽ. ⁊ ſic in eandẽ perſonã cõfluebat obligatio actiue ⁊ paſſiue, ⁊ ſtatim ↄfunde bãt ſe adinuicẽ rõne ↄrietatis. ı̄. de fideiuſ. l. vranius. §. ſed cum duo. ergo litera falſa. Quidã hoc cõſitent̃ ꝙ pr̃ acq̃rit obliga tionẽ ex pſona vnius ⁊ obligaret̃ ex pſona alterius quatenus eſſet in peculio illius obligati: ⁊ qꝛ iſte obligationes pncipalr̃ ſubſiſtũt in pſonis diuerſoꝝ filioꝝ, dicũt ꝙ pñt durare ẽt in pſona pr̃is: qꝛ pr̃i querit̃ obligatio vere: nõ tñ obligat̃ pr̃ vere, ſed peculiũ illius filij obligati; vñ pt̃ dici ꝙ ſola obligatio pr̃i cohereat: ſed obligatio paſſiua cohereat peculio: ⁊ iõ nõ fit cõ fuſio. Sꝫ iſta ſolutio nõ põt ſtare: qꝛ ſcḋm hoc fratres adinuicẽ eſſent debitores ⁊ creditores, ⁊ fieret inter eos cõpẽſatio, vt. l. ab oı̄bus. §. ſi titio. de leg. j. ⁊ poſſet repeti totũ ſolutũ: qꝺ eſt ↄ tex. ⁊ ideo Azo valde ſubtiliter dicit ꝙ nõ eſt verũ qꝺ pater na turalr̃ obliget̃: licet em̃ pr̃ teneat̃ ꝺ peculio: nõ tñ eſt naturalr̃ obligat⁹, vñ cõcedit Azo ꝙ extraneo eſſet ciuiliter obligat⁹: ⁊ qꝺ illa ciuilis haberet vigorẽ ẽt naturalis, ſꝫ filio nõ põt pr̃ ci uiliter obligari: ergo neutro mõ obligat̃ filio: eſt ergo reperi re ı̄ pſona pr̃is ſolã actiuã ⁊ nõ paſſiuã obligationẽ. ⁊ ideo non ob. d. l. vrani⁹. §. ſꝫ cũ duo. ſcḋm Azo. Sꝫ Odof. dt̃ ꝙ pr̃ q tenet̃ de peculio nõ ẽ ciuiliter obligatus: qꝛ potius res. i. peculiũ q̃ pſona conuenit̃ ar. ı̄. de pecu. l. queſitũ. in prin. ſed Odof. iſtud preſupponit ꝙ actio de peculio ſit datiua: qꝺ nõ vr̃ verũ, cum

a nec ſit ꝓprium nomẽ actionis[a], ſed adiectio actioni natiue fa cit. s̃. de pac. l. iuris gentiũ. §. qcquid teneamus euaſum eſt cõ trariũ. ¶ Item op. ad cõfirmationẽ dicte oppoſitionis ꝙ ob ligatio filij inflectat̃ ſuper patrẽ, ⁊ fiat cõfuſio, vt. ı̄. de fideiuſ. l. ſi qs ꝓ eo. §. j. Sol. ibi, obligauerat ſe extraneus ipſi filio. hic vero frater fr̃i. ibi em̃ ꝑ obliquũ deſcẽdit obligatio in patreꝫ, id eſt, per mediã pſonã habilẽ. hic aũt pater ſicut directe ꝓmit tendo filio nõ reuertitur acq̃ſitio ad patrẽ: qꝛ natura ↄriorũ nõ patit̃, vt. ı̄. ea. l. §. queſitũ. ⁊. ı̄. man. l. ſeruus meus. ita nec qñ fili⁹ q reputat̃ eadẽ perſona cũ patre. Concludit̃ ergo ꝙ filius obligat patrẽ de peculio qñ ↄhit cũ extraneo, ſecus ſi ↄhit cũ altero filio: ⁊ iſta eſt veritas, obligatio ergo actiua p̃ualet paſ ſiue, vt. ı̄. de pe. l. qꝺ ſeruus meus. ¶ In ea. gl. ibi nõ tolleretur obligatio: nã hoc tale ẽẽt dicere quale ſi diceret̃, ſuccedit ſeio: ergo cõfunditur id qꝺ debet̃ titio, qꝺ eſt ridiculũ. ¶ In ea. gl. ibi, ſed Azo dicit hec vera ¶ In ea. gl. ibi retorquet̃ in eos: qꝛ nõ eſt naturalis, ciuilis aũt non põt eſſe inter patrẽ ⁊ filiũ in ptãte, ergo nulla. ¶ In ea. gl. ibi, patri nõ querit̃ ↄriũ no. gl. ı̄. de fideiuſ. l. ſi qs ꝓ eo. §. j. ſꝫ ibi male: hic bñ ſcḋm Cy. nam pa ter ſe obligãdo vr̃ renũtiare iuri acq̃ſitionis qꝺ põt maxime hodie ſcḋꝫ Ja. Bu. ar. ↄ. ı̄. de acq. re. do. l. etiã inuitus. ¶ In gl. hoc quidã ⁊c. precedens gl. magna examinauit de liberatione que fit per confuſionẽ, iſta examinat de liberatione que fit per peculiũ: ⁊ ad euidentiã iſtius gl. no. ꝙ quatuor ſunt vniuerſi tates iuris. ſ. hr̃ditas bonoꝝ, poſſeſſio, peculiũ, ⁊ patrimoniũ ⁊ ſicut dicim⁹ de hoı̄e, ꝙ hõ obligat̃, ita de peculio ꝙ peculiũ obligat̃, ⁊ ita de hereditate ꝙ hr̃ditas obligat̃. vt. ı̄. de fideiuſ. l. mortuo. ⁊ ꝓpterea dt̃ tex. ꝙ peculiũ ſimile eſt homini, vt. ı̄. ꝺ pec. l. peculiũ naſcit̃. ſcḋꝫ Odof. Adde ꝙ eſt quinta vniuerſitas iuris. ſ. dos: qꝛ iuris intellectus hꝫ, vt not. in. l. qꝺ dicit̃. ı̄. de impen. ſic. s̃. de pe. her. l. hereditas. in pñ. Et recita gl. hoc mo do: tex. dicit ꝙ inq̃tũ peruenit de peculio intantum tollitur obligatio. ¶ Modo queritur vtrũ intelligatur ꝙ debeat ꝑ uenire de parte obligati, an ſufficiat de parte obligãtis: dixe rũt antiq ꝙ ꝺ parte obligati. Nã pars obligãtis peruenit ad eum iure ꝓprio nõ iure obligatiõis, nec hꝫ dñium a coherede ſꝫ a ſeipſo, vt. ı̄. de acq. her. l. ex parte. ergo non inducitur libe ratio. Preterea lex noſtra videtur loqui de obuẽtiõe peculij, que cõtineat actũ ſeparatũ ab aditiõe hereditatis. ſꝫ iſta que eſt pro hereditaria portione non cõtinet actuꝫ ſeparatũ, vt. ı̄. de acq. poſ. l. cũ heredes. Ideo dicit ꝙ etiam ꝓpria pars obli gantis extenuat debitum. qꝛ iſta obligatio erat peculiaris vt ⁊ ipſum peculiũ ſequit̃, ⁊ cõfirmat̃ ſua opinio per rõnes litere ⁊ non extinguit̃ obligatio iſta iure ſolutionis ſed ex natura pe culij: ⁊ quia ceſſante peculio ceſſat obligatio peculiaris, vt. ı̄. ꝺ cõſti. pec. l. j. in fi. ⁊ ar. ı̄. loc. l. in naue ſaupheij. ⁊ hanc partẽ ſe quitur etiã Azo, ⁊ eſt opinio ſatis mirabilis. ¶ Ulteri⁹ quero, vtrũ ex iſto mutuo quo obligat̃ frater fratri poſſit agi pa tre mortuo: dicit gl. ꝙ nõ, qꝛ ex ſola naturali non põt agi: vñ qñ fratres in eadẽ ptãte poſiti adinuicẽ ↄhũt non orit̃ obliga tio ſcḋm gl. ſed hodie oritur in aduẽtitijs, cũ fili⁹ ſit capax ꝓ prietatis: lꝫ gl. hoc reuocet in dubiũ. l. ſi qs ꝓ eo. §. j. ı̄. de fide iuſ. ¶ Itẽ q̃ro qd ſi añ aditã hereditatẽ iſte filius ſoluiſſet, an repeteret vt indebitũ: dixit Io. ꝙ nõ: qꝛ eo tp̃e nõ erat cõfuſa obligatio. Sed Azo dixit ↄriũ: qꝛ poſtea confundit̃ aditione ſeu immixtione. Itẽ qꝛ appet retro indebitũ ꝓ pte, cũ ad reci pientẽ, nõ ptineat niſi pars hereditatis, ar. ꝓ hoc. l. pinde. s̃. ſi cer. pe. ¶ Ultimo q̃ro pr̃ adimit peculiũ filio obligato, an de ſinat teneri: dixit gl. ꝙ nõ, ⁊ bene: qꝛ quãtũ ad filiũ obligatio nõ eſt peculiaris, ſꝫ ſolũ q̃tũ ad patrẽ: ⁊ facit ad no. s̃. de min. l. iij. §. ſꝫ vtrũ. ⁊. l. ꝙ ſi minor. §. ſeru⁹. cũ ſi. Gul. de cug. format hic. q. qñ pater ſoluit cõdẽnationẽ vnius filij, nec apparet qꝺ animo repetendi ſoluerit, an patre mortuo alter frater poſſet

b hoc cõputare in partem delinquẽtis[b]: determinat ꝙ non in dubio: qꝛ potius videtur feciſſe cauſa pietatis, q̃ animo repe tendi. ⁊ adde qꝺ not. Gul. C. fa. erciſ. l. incerti iuris eſt.

Queſitum eſt. Filius obligat̃ patri naturalr̃, ⁊ ſi emãcipatus ſoluit naturalr̃ ꝑ errorẽ iuris, nõ repetit. ¶ Itẽ pr̃ obligat̃ filio naturaliter: ⁊ ſi idem ſoluit, nõ repetit. h. d. Allegat̃ iſte text. qñ filia renũtiat, ſeu ſinit patri hereditateꝫ maternã, ꝙ tenet renuntiatio pro pter naturale vinculum, qꝺ orit̃ inter eos. Adde qꝺ dixi. s̃. de ne. geſt. l. neſennius. ⁊ qꝺ not. ꝑ Gul. in. l. de his. s̃. de tranſac. ¶ In tex. ibi, ſoluat ꝑ errorẽ iuris ſcḋm Odof. ¶ In text. ibi, ar. ſ. ꝙ orit̃ inter patrẽ ⁊ filiũ naturalis oblõ. ¶ In tex. ibi, ꝙ ſibi filius: ergo eſt inter oẽs obligatio a filio in patrẽ, ⁊ ecõtra a patre in filiũ, vt ſtatim dicet̃. ¶ In tex. ibi, cõputetur: ſcꝫ in peculio, ⁊ augeat peculiũ, vt tanto magis pater condẽnetur: etiã eſt mirabile qꝺ agitur occaſiõe ſolius naturalis: ſꝫ iſtud cõtingit ꝓpter naturam peculij. ¶ In tex. ibi, eadem dicta in patre, hñt locũ in herede pr̃is. ¶ In text. ibi, exheredato. ius queſitũ ꝑ ↄctũ nõ perdit filius per exheredationẽ. Et nota ꝙ

vſq

vſqꝫ ad iſtũ.§.queſitum. tractauit iuriſconſultus de cõtractu inter fratres, hic tractat de contractu inter patrem ⁊ filium.

Legati. Soluens indebitum legatum, repetit.h.d. ⁊ ita allegatur.

Si quis cum. In tex.ibi, non cauit. ⁊ ibi erat cautio, que regrebať ad originem obligationis. ⁊ adde qđ not.ſ.vſufruc. quemad.ca.l.ſi vſufruct.nomine.h.d.

Qui exceptionem. Error iuris parit repetitionez tutorũ exceptiõe fauorabili, ſꝫ nõ tutorũ exceptione odioſa.h.d.qđ declara vt no.Cy.in.l.cũ qs.C.de iur.⁊ fact.ig. ⁊ in.l.ij.ꝙ met.cau.⁊ qđ no.in Spe.de pſcri.iiij.pte.v.qd ſi mihi. Vel ſic plus attẽditur exceptio fauorabilis ꝙ̃ odioſa.h.d. ¶ No.ꝙ iſta.l.docet cognoſcere exceptionẽ fauorabilẽ ⁊ odioſam: qꝛ dꝫ cõſiderari rõ legis, vtrũ ſit ratio fauoris vel odij ⁊c.

Si pars. No.ꝙ heres a fideicommiſſario conſequiť impenſam refectionis domus combuſte. adde.ſ.de rei vend.l.emptor.

Si is qui hered. Not.ꝙ venditor hereditatis põt deducere ſibi debitum defuncto.h.d.

Indebitam. Habens mãdatũ de fideiubendo vř habere mandatũ de ſoluẽdo noĩe rei principalis non proprio nomine: ad hec allegať hec.l.expedit enim fideiuſſori quãdoqꝫ ſoluere proprio noĩe, qñ vult iura ſibi cedi ꝯ reum, vt.j.mã.l.Papi.⁊ de ſol.l.modeſtinus. ¶ No.ꝙ ille cui eſt mãdatũ vt ſe obliget, videtur etiam habere mandatum ꝙ ſoluat: qꝛ obligatio ordinatur ad ſolutionem tanꝙ̃ ad ſuum finem, ⁊ facit.ſ.de vſufru. earum rerũ que vſu conſ.l.tribus. vbi ponitur mirabilis caſus quod damnatus fideiubere a teſtatore ſoluens nõ repetit: quia illa fideiuſſio debet eſſe gratuita.⁊ adde quod no.C.mandati.l.ſi pro ea.in glo.que incipit, vt.ff.

Qui promiſit. Dictio, ſi, ⁊ dictio, cum, importãt ꝯditionẽ, ⁊ initium obligatiõis pari mõ ſuſpẽdũt.h.d. ¶ Not.ꝙ inter ſi, ⁊ cum, non põt eſſe differentia in effectu: qñ dictio, cum, poniť conditionaliter: ſed quando ponitur copulatiue, tunc non eſt differentia inter ſi, ⁊ cum, quando ponunť inter perſonas vel inter res principales: ſecus ſi inter principale ⁊ acceſſorium, qꝛ dictio, ſi, principaliter coniungit. dictio, cũ, acceſſorie, vt.l.iij.§.ſi qs ancillas.j.de fun.inſtru.⁊ inſtr.lega.qñqꝫ dictio, cũ, ponitur temporaliter, cum, pro qñ: tunc ſi cadit ſuper certo facit diem, vt cum paſcha venerit. Si vero cadit ſuper incerto tpe, tunc facit cõditionem, vt hic. Sed dictio, ſi, quando cadit ſup certo tempore non facit diem nec conditionẽ, vt ſi paſcha venerit, vt.l.ſi pupillus.§.qui ſub conditione.j.de noua.

Quod quis. Intẽtio intrinſeca in corde retẽta repetitionẽ nõ parit.h.d. Et eſt rõ: qꝛ talis intentio nõ accommodať actibus hominum, nec in ea põt alius ſecum concurrere. adde ꝙ no.ſ.ſi cer.pe.l.cum quid.⁊ ia.l.j.§.ſi parendi.ſ.de cõd.ob cau. In actibus eñ hoĩm requiriť ꝙ mens procedat ad actũ exteriorem. hanc tamen.l.limitat per.l.ſi cum aurum.j.de ſol.

Ex quibus cauſis. Ille qui habet merum iuſexcipiẽdi, non habet ius agendi.h.d. Facit.l.ſi in area.ſ.e.

Damus. Datum ob cauſam impulſiuam de preterito non repetitur, licet cã non ſubſiſtat: ſecus ſi cã finalis de futuro, ſi cã nõ exiſtat.h.d. ¶ No.ꝙ eadẽ cã concepta de preterito eſt impulſiua, ⁊ cõcepta de futuro eſt finalis: verbi gratia, do tibi, qꝛ geſſiſti negocia mea, impulſiua eſt, ⁊ ceſſat repetitio: do tibi, qꝛ geres, finalis eſt, ⁊ repetiť cã non ſecuta: cã ergo de preterito preſumiť impulſiua, cã de futuro preſumiť finalis. fallit primum dictũ qñ qs nõ erat alias daturus: qꝛ tũc interpretať eſſe cã finalis. facit.l.ſi.j.de here.inſti. Itẽ fallit ſi qñ cã eſſet vã, importaret verũ debitũ: nã tũc pſumiť finalis, vt in toto iſto tit. ſm Pla. ⁊ Jac.de Are.qđ ergo hic dꝛ in primo mẽbro.l. hꝫ locum qñ, ſi cã eſſet vera, nõ importaret verũ debitũ. Item qđ dixi de cã de futuro eſt intelligendũ qñ eius impletio reſpicit cõmoduz tradentis vel tertij, ſecus ſi ſoliꝰ recipientis: nã tunc preſumiť ĩpulſiua, vt.l.titio centũ.j.de cõdi.⁊ de.ſm Pet.⁊ adde qđ no.C.de ſen.⁊ interlo.om.iu.l.cũ eorũ.⁊ qđ no.ĩ.l.ij.§.ſi.j. đ dona.

1 ☞ Teſtamentũ inualidũ nõ operatur tacitã promiſſionẽ.

2 Circuitus eſt vitandus.

Dominus. Rõne vitãdi circuitꝰ pmittitur recta via agi de eqtate, vbi de rigore non lꝫ.h.d. ¶ In tex.ibi, det.ſ.cuidã tertio nõ heredi. ¶ In text.ibi domini.i.heredis.

1 ¶ In tex.ibi, eius.ſ.recipientis. ¶ † Not.ꝙ teſtamentũ inualidum non operatur tacitam promiſſionem, ar. contra in.l.ſi. de reb.eo. ¶ Secundo no.ꝙ lꝫ de rigore ſoluẽs ſm contẽplationẽ querit dño, tñ de eqtate ipſe ſoluens recta via condicit, quia ceſſat cauſa finalis propter quam ſoluit, ſic.ſ.de cõdi.ob

2 cau.l.ſi extraneus. ¶ † Tertio no.de circuitu vitãdo qđ facit ꝓ ſtatuto huiꝰ ciuitatis qđ permittit recta via agi ſine ceſſione per eum cuius noĩe eſt recepta obligatio, lꝫ ſecus ſit de rigore iuris cõis: qꝛ actio perſonalis eſt annexa oſſibꝰ ꝯhẽtis, ⁊ requiriť ceſſio quaſi quedam traditio, vt.j. de acq.poſ.l.iij.§. poſt quoqꝫ.⁊.§.⁊ ſi poſſeſſio.de dona.l.ad euꝫ.niſi in ſubſidiũ. C.de act.⁊ obli.l.j.⁊ facit qđ no.de leg.j.l.huiuſmodi.in princ.

1 ☞ Solutum predoni, an liberet ſoluentem.

Si vrbana. Solutũ pdoni ex ſuo ꝯctu liberat ſoluẽtẽ, lꝫ pdo teneatur dño ad reſtitutionẽ, ſecꝰ ſi nõ ex ſuo ꝯctu, ſꝫ ex ꝯctu veri dñi: qꝛ non liberať ſoluens.h.d. ⁊ eſt no.

1 ¶ † No. mirabiliter, hic an ſolutum pdoni liberet ſoluentẽ, qꝛ aut ſoluiť ex ſuo ꝯctu, ⁊ liberat ſoluẽtẽ: aut nõ ex ſuo ꝯctu, ſꝫ ex ꝯctu veri dñi, ⁊ nõ liberat ſoluẽtẽ: facit.j.de ſol.l.filie. Et facit ad.q.de plato vero q locauit pdia, ⁊ poſtea de facto eſt expulſus a quodam falſo plato, vt ſi cõductores ſoluãt falſo plato,

a nõ liberenť a vero[a]: ſecus ſi habuiſſent cõtractum a falſo procuratore, ⁊ non poſſent tunc ei opponere exceptionem ꝙ non eſſet verus prelatus qꝛ tunc cum eo tanquam cum vero plato contraxerunt, ar. huius.l.in prin.⁊.C. de contrahen. ⁊ cõmit. ſtip.l.optimam.⁊ ad hoc facit qđ no. Inno.extra de elect.c.nihil eſt.⁊.c.querelam. ¶ Item not.hic ex glo.que incipit, regula quandam differentiam inter fructus ⁊ obuentiones.

a ¶ Vero. Vide que in ſimili.q. habentur p eundẽ Bal. in.l. defuncta. ſ.de vſufr.vbi ponit de prelato locante certos fundos ad quinquenniũ, quod pro toto tẽpore recepit penſionẽ, qualiter conſuleť ſucceſſori, ſi ille q locauerit deceſſerit ante tempus locationis finituꝫ.

Sufficit. Dubia exceptio dubietate pendẽte habet vim exceptionis ppetue.h.d. Vel ſic, dubia exceptio preſumitur perẽptoria ⁊ perpetua.h.d. ¶ No.ꝙ paria ſunt obligationem eſſe incertam a principio, vel ex poſtfacto reduci ad incertitudinẽ. ¶ Secundo not.ꝙ paria ſunt, diem inſeri a principio contractus, vel poſtea.⁊ adde qđ no.in.l.lecta.in gl.intra menſem.ſ.ſi cert.pe. iſta autem paria gl.appellat proportionalia, ſicut.ſ.ſi cer.pet. l.ſi filius.⁊ facit.j.de condi.⁊ demonſt.l.quibus diebus.§.quidam titio.

Cum indebi.§. Creditor. Mãdatũ ſimplex reſtringiť ad creditũ, ſic.ſ.e.l.ſi pcu.⁊.j.de ſol.l.is cui.§.flauiꝰ ianuarius. ¶ Not.ꝙ ille q eligit pſonam ſibi non obligatã, non perdit ius ꝯ propriũ debitorẽ.

Seruo manumiſſo. Soluens pretextu cõditionis, q̃ p cõditionẽ pſone impleri nõ põt, repetit.h.d. Vel ſic: qui putat cõditionem extitiſſe, que eſt impoſſibilis propter qualitatem pſone ſoluendo repetit.h.d. nec eñ habeť diſpoſitio p pura: qꝛ traditio impoſſibilis erat inſerta ab ignorante, qđ eſt no. Vñ hic limitať.l.j.de cõdi.inſtit.q̃ dicit ꝙ impoſſibilis cõditio nõ vitiat legatum: qꝛ verum eſt, qñ teſtator ſciebat eam impoſſibilem, ſecus ſi errauit. qđ tene menti. Vel hic erat impoſſibilis conditio in ſpecie. nõ in gñe: qꝛ non erat de gñe impoſſibilium vñ magis dꝫ dici falſa ꝙ̃ impoſſibilis.

Si fideiuſſor. Solutio fideiuſſoris nõ liberat reũ, qꝛ fideiuſſor habet ius repetendi.h.d. ¶ No.hic caſum ꝙ ex ſtipulatione naſcitur obligatio naturalis ⁊ ciuilis, de quo not.in.l.j. ſ.de pac.⁊ vide quod no.in.l.fideiuſſor.§.fin.j.mandat.

Iulianus verum. Debitũ lite pendente ſolutuꝫ nõ repetiť: qꝛ nec poſt ſñiam condemnatoriã vel abſolutoriam repeteret.h.d.j. Item q promiſit ſub qualibet ꝯtrarũ conditionum non repetit, ſed in nouatione conditionali interim repetiť, ſiue in eadẽ pſona vtraqꝫ obligatio conferať, ſiue in diuerſis.h.d.l.not.⁊ ſubtilis. Et diuiditur in ſex ptes. Primo ponit dictũ Iuliani. Scđo aſſignat rõnem. Tertio adducit quãdã rõnẽ a ſimili. Quarto ponit quẽdã caſum diſſimilẽ in duabꝰ obligationibꝰ habẽtibꝰ pendẽtiã de futuro in eadeꝫ pſona. Quinto ponit aliũ caſum diſſimilẽ in duabꝰ obligationibus habẽtibꝰ ſimilẽ dependẽtiã in pſonis diuerſoꝝ. Sexto dt ꝙ maior eſt incertitudo in diuerſis pſonis ꝙ̃ in eadẽ. ſcđa ibi, qꝛ nec. tertia ibi, ſimilẽqꝫ. quarta ibi, vbi autẽ qs. qnta ibi, ideqꝫ eſſet. ſexta ibi, ſꝫ hoc diſſimile. ¶ No.ꝙ exceptio litis pẽdẽtis ñ cauſat repetitionẽ debiti ſoluti. Rõ dubitatiõis erat, qꝛ lite mota ĩducebať dubiũ circa actionẽ intẽtatã: ſꝫ dubia excluſiõis cã dubietate pendẽte parit cõdictionẽ indebiti, vt.ſ. ea.l.ſufficit ergo ⁊c. ſꝫ iſtud nõ ob. qꝛ ideo hꝫ locũ in obligatione, que in vno caſu cõmittiť, in alio deficit. Sed hic loqmur ĩ obligatiõe ſubſiſtẽte in vtroqꝫ caſu. ¶ Scđo no. rõnem qđ nõ dꝫ plus operari lis pendens ꝙ̃ lata ſñia. qđ eſt exaudiendum. i.ꝙ̃ poſſit operari cõdẽnatoria vel abſolutoria. Idẽ eñ ⁊ non

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

maior eſt effectus litis pendētis ⁊ ſnīe, vt. ĩ. de excep. l. fundum titianū. ⁊ l. fundi. ⁊ eſt rō: qꝛ non dꝫ plus operari id qđ eſt ĩ ſpecie, q̄ id ꝙ eſt ĩ re ſm Ja. ¶ Tertio no. ꝙ qñ obligatio eſt certa ⁊ neceſſaria, lꝫ p̄ma facie ſit appoſita condō, tñ ſolutū nō repetit. ⁊ hoc eſt verū qñ eſt certitudo ſm eandē obligationē, vt in ṽ. ſimileq̄ꝫ. ¶ Quarto no. ꝙ alterū ꝯtrariorū certū eſt neceſſe ꝙ ſit, aut ꝙ erit: ⁊ iō obligatio, q̄ ex q̄libet ꝯtrariarū ꝯditionū verificat, nō đr ꝯditionalis. ¶ Quīto no. ꝙ nō debem⁹ ſpectare euētū. p quē nō alterat effect⁹. ¶ Sexto no. in ṽ. vbi aūt. ꝙ cōditio inſerta obligatiōi nouāti reddit p̄mā obligationē ꝯdōnalem ſub ꝯtria ꝯdōne: ⁊ lꝫ ſit certū eūdē debiturū, qꝛ alterū ꝯtriorū neceſſario erit: verūtñ qꝛ nō ꝯſtat ex quo ꝯctu repetit interim ſolutū, ſec⁹ eſt in vno ⁊ eodē ꝯctu. in ṽ. ſimileq̄ꝫ. ¶ Et h̄ no. ꝙ non ſufficit certitudo obligationis ſine certitudine cāe obligatorie. Itē not. in ver. idēq̄ꝫ. ꝙ qñ obligationes ſub ꝯtrijs ꝯditionib⁹ ſumunt originē in pſonis diuerſoꝝ, tūc eſt incertitudo cauſe, ⁊ debiti reſpectu debitoris: ⁊ iō pculdubio qđ interim ſoluit, repetit: qꝛ eſt incertitudo cauſe, ⁊ obligādi. i. pſone obligāde. ¶ Ultimo not. đriam vtrū obligationes debeāt ſumere originē in eadē pſona, vel in pſonis diuerſoꝝ: cōcor. l. j. §. j. ĩ. de ſtip. ſer. ¶ In gl. ſi abſolut⁹. i. ꝯdēnat⁹ ſi ſoluit Frā. accur. ¶ In ea. gl. ibi, ꝯdēnari. qꝛ iā liberat⁹. In ea. gl. ibi, abſolui. ſ. actione, cū nō ſit, ſꝫ ab inſtātia, vt ſequit. ¶ In ea. glo. ibi. §. ſi. adde qđ not. ſ. ſi ſer. ven. l. raro. ¶ In ea. gl. ibi vel dic. ⁊ ſic duo ſunt ītellect⁹ iſti⁹ ṽ. qꝛ vn⁹ ꝙ loquat in ſoluente poſt ſnīam: ali⁹ ꝙ loquat in ſoluēte añ, ⁊ repetit poſt. Et ſic ꝯclude tres caſus: qñq̄ꝫ ſoluēs ante ſnīam repetit poſt ſnīam, qñq̄ꝫ ſoluens poſt ſnīam, repetit poſt ſnīam. Sꝫ medi⁹ caſus hꝫ iſtam difficultatē, qūo ſi ſoluet, poſtea potuit ferri diffinitiua: Rñdeo, qꝛ pbauit actor quātū reus ⁊ h̄ in cōdēnatoria abſolutoria, qꝛ neuter vel vterq̄ꝫ ſemiplene pbauit, vñ in pari cā dꝫ abſolui re⁹ qꝛ ibi nō pbat, lꝫ nō deficiat tota pbatio, ſꝫ pars probationis. nec ob. l. admonēdi. qꝛ ibi nō erāt ī pari cā pbatiōis. ¶ In ea. gl. ibi, aſſeuerat. p̄miſſa negatiōe, vt. C. de exce. l. ſiqdē. ¶ In ea. gl. ibi, niſi pbat. īnuit iſta gl. ꝙ exceptio ſolōnis. poſſit opponi poſt ꝯdēnatoriā. ad hoc facit. ĩ. de ꝯdi. ſine cau. l. ſi fullo. Itē ex q̊ ſi iterato ſolueret, poſſet ꝯdicere p̄mā ſolōnē, ergo multo forti⁹ hꝫ ius excipiēdi: ſꝫ forte hoc nō ē verū p l. perēptorias. nā lꝫ poſſit agere, tñ in eodē iudicio in q̊ ſuccubuit, non pōt excipe: qꝛ in eodē iudicio eſt ſibi p̄cluſa via, ſꝫ nō in diuerſo iudicio, vt. ĩ. de exce. rei iu. l. duobus. ⁊ eſt ſimile extra de iureiur. c. debitores. facit. ſ. de trāſac. l. ⁊ poſt. §. j. ¶ In ea. gl. ibi pbabit. vñ lꝫ ſnīa nō tolleret naturalē obligationem q̄tum ad verā ipſius exiſtentiā, qꝛ ſnīa nō pōt abſorbere veritatē, tñ tollit ei⁹ pbationē: ⁊ ſi deficit pbatio, lꝫ nō đficiat ius, deficit iuris executio ⁊ effectus. l. duo ſunt titij. ĩ. de teſta. tut. ¶ Conclude ex gl. ꝙ aut ſnīa eſt negatiua pbationis, aut negatiua obligatiōis. Primo caſu ſnīa abſolutoria nō p̄iudicat obligationi naturali, nec pbationi obligatiōis p modū excipiēdi. Scđo lꝫ nō p̄iudicet obligatiōi ī ſe, vt fundit⁹ tollat eā, p̄iudicat pbationi obligationis: qꝛ nō pōt replicari ꝯ ſnīam. Sed qd in dubio: dic vt. ĩ. de exce. rei iu. l. ſi qs ad exhib. ⁊ per Cy. ī. l. j. C. qñ ci. ac. Sed Ja. đt ꝙ abſolutoria lata, qꝛ nō debitū, negat ſolā ciuilē obligationē ⁊ non naturalē, qꝛ nō pl⁹ negat q̄ opꝫ ad abſolutoriā fundādā, vt. ſ. de his q ſunt ſui iur. ꝙ iudex declarat aliquē non teneri, nō referant ṽba niſi ad ſolam ciuilē, vr̄ quaſi expreſſum in. l. creditor. §. j. ĩ. de ſol. vñ ſm hoc ſubdiſtingue: aut ſnīa eſt negatiua facti ⁊ obligationis: ⁊ tūc gl. vera, aut negatiua obligatiōis ⁊ nō facti, ⁊ tūc falſa, vt l. ſi. ſ. đ iureiu. Iſta opi. Ja. p̄ſupponit ꝙ due ſunt obligationes: ſed ſi nō eſſet niſi vna, vt inſti. de ob. in p̄n. tota videret negata. Preterea ꝯ Ja. facit qđ not. ī. l. j. §. j. ĩ. qua. rer. ac. nō da. ¶ Ex p̄dictis apparet ꝙ ſnīa abſolutoria nō eſt mod⁹ tollēde obligationis naturalis, ſꝫ eſt mod⁹ tollēde ꝯtrie pbationis ꝯ tenorē ſnīe, ſec⁹ ſi ſit ppter ſnīam. ⁊ facit. ſ. de eden. l. argētarius. §. cū aūt. Sed Nic. de ma. ītelligit ꝙ aut creditor nitit ex ſola ſnīa ad tollendā naturalē, ⁊ tunc loquit h̄. l. aut nitit ex ea ad pbādū nō ſubeſſe: ⁊ tūc ſiue qꝛ nō pbatū, ſiue qꝛ nō debitū, đt idē vt nō poſſit repeti cōtrouerſia diffinitiua: ⁊ reprehēdit gl. ar. ĩ. de cōpē. l. q̄cūq̄ꝫ. p gl. facit. ĩ. rē ra. ha. l. pcurator ad exhi. §. j. ĩ. đ euic. l. ſꝫ ſi exceptio. ⁊ qđ no. īſti. de exce. §. itē ſi ī iudicio. ⁊ adđ qđ no. ĩ. đ ṽ. ob. l. q Rome. §. duo frēs. ¶ In ea. glo. ibi. l. iudex. ⁊ ſic ītelligit ergo Py. ī abſoluto ſoluēte ſcienter, q nō repetit, nō qꝛ videat donare, ſꝫ qꝛ vr̄ agnoſcere veꝝ đbitū, vt. C. đ nō nu. pe. l. ſi cū fidē. Sꝫ iſte ītellect⁹ deuiat ṽitati. vt ī ſeq. gl. ¶ In gl. no. ſnīaꝫ. ibi, deſinat. ſ. p abſolutoriā, in ꝯdēnatoria aūt, dic vt īſti. đ of. iu. ī ſi. ¶ In ea. gl. ibi, p actionē vł q̄ſi. vt p offi. iud. ¶ In ea. gl. ibi, pereat. ſ. ipō iure. ¶ In. e. gl. ibi. §. ſi re⁹. nā abſolutoria trahit ſecū executionē, ſꝫ ñ ꝯdēnatoria: ⁊ iō erat op⁹ actori executiuo remedio, ſꝫ ñ reo, vt. l. metū. §. ſꝫ qđ p̄tor. ſ. qđ met. cau. ⁊ no. ex̄ đ ap. c. p̄terea. pl⁹ ḡ operat ſnīa ꝯdēnatoria q̄tū ad pducēdā actionē, ſꝫ min⁹ q̄tū ad parādā executionē, ⁊ de iſta. q. no. Azo. ī ſum. C. de re iudi. ⁊ Cy. in. l. cū qs. Eſt ⁊ alia rō: qꝛ in ꝯdēnatorio q̄ſi ꝯhit: nō in abſolutorio. ¶ In ea. gl. ibi, ⁊. l. q excep. ⁊ eſt rō qꝛ exceptio rei iudicate fundat ſup p̄ſumptione, qꝛ p̄ſumit ꝙ ſnīa ſit vera, lꝫ nō ſit, ſꝫ exceptio pacti fundat ſup ṽitate ⁊ ſup ꝯſenſu: ⁊ ideo nitit maiori eqtate. Et adde p hāc. l. ꝙ ī via ꝯſciētie ⁊ fori pnīalis abſolut⁹ īiuſte nō eſt liberat⁹, vt no. Inn. ex̄ de immu. eccl. qꝛ plerīq̄ꝫ. qꝛ foꝝ penitētiale eſt fundatū ſup veritate, nō ſup p̄ſumptione. ¶ In ea. gl. ibi, nō tollit. ſ. fundit⁹. ¶ In. e. gl. ibi. l. q exceptionē. ⁊ hoc de exceptionib⁹, q̄ ſunt introducte ꝯ verū cōſenſum ptiū, ſꝫ qñ exceptio eſt ītroducta ſm verū ꝯſenſum ptiū. vt exceptio pacti: dic vt no. ſ. e. l. j. ¶ In ea. gl. in ſi. qꝛ eſt exceptio iſta introducta de rigore, nō de eqtate: adde ꝙ ēt iuſta ſnīa nō parit naturalē. et hoc nō eſt ppter defectū naturalis eqtatis, ſꝫ pp defectū ꝯſenſus, vt no. in. l. ſi vn⁹. §. pact⁹ ne peteret. ſ. đ pac. ¶ In gl. ſ. deficiēte. ibi, ex alia. i. defect⁹ vni⁹ ꝯdōnis īduxit exñam alteri⁹. Ꝺ dof. ¶ In. e. gl. ibi, diſſolutionis. qꝛ ꝯtria nō pñt ſimul eē vera. ¶ In ea. gl. ibi, ⁊ aliud ī legato. hec vera qꝛ legatū nō trāſmittit, ſꝫ ꝯct⁹ ſic, vñ eſt īcertitudo rōne trāſmiſſiōis ſꝫ Ja. đ are. ⁊ alios. idē foret ī ꝯctu nō trāſmiſſibili. vt. ĩ. de noua. l. ſi vſufr. pbant hec in. l. j. ſ. qñ di. vſufr. le. cede. ¶ In ea. gl. ibi pꝫ. p hoc verū, cū repetitio ꝯct⁹ vł act⁹ diſponit. ſec⁹ ī eodē ꝯctu. ¶ In ea. gl. ibi, qđ hic đr. iſta ſolō eſt vera in ſe, tñ ē diuinatio: vñ ꝯclude aliud in vltīa volūtate, aliud in ꝯctu. ⁊ ſi in ꝯtractu, aut in eodē ꝯctu, aut ī diuerſo, vt pbat in hac. l. quo ad vtrūq̄ꝫ mēbrū ſubtilr̄ ītelligēdo. ¶ In ea. gl. rñdeo, nō forte ꝯtriū no. ī. l. ſeq. ꝙ omni dilationi renūtiatū vr̄, et meli⁹ ſm Frā. accur. ⁊ Cy. ¶ In ea. gl. ibi, ⁊. l. quocūq̄ꝫ. eo. tit. vbi de hoc Ja. ¶ In ea. gl. ſ. male. ibi, tu dicas. hec vera, qꝛ nō ſufficit certitudo obligatiōis, ſi ſit circa eandē obligationem numero, ⁊ facit iſtā differentiam de vno, et pluribus numero ſ. de neg. geſt. l. Pomponius in negocijs. quam vide.

Tutores pupilli. Qđ pl⁹ rata ſolutū eſt creditoribus: non repetit minor aduerſus aditionem reſtitutus, ſed ceteri creditores. h. d. ¶ In text. ibi, non deberi. facit. ſ. eo. tit. l. nec eſt nouum.

Fideicōmiſſum. Ille q agnoſcit bonā fidē, lꝫ nō ſit obligat⁹, nō repetit. h. d. ¶ Et vide qđ no. Cy. C. de iur. ⁊ fac. ign. l. ſi non tranſactionis.

Neratius. Obligat⁹ ī gñe nō liberat, niſi libere reꝫ faciat accipiētis. h. d. Et ad hoc allegatur, facit. l. ſi dom⁹. §. de euict. ĩ. de leg. j. ¶ In gl. caſus in ſi. iſte caſus vr̄ ex̄ de iureiur. c. đbitores. ⁊ eſt caſus mirabilis, vbi denegat exceptio: ⁊ nō denegat actio. ⁊ h̄ facit virt⁹ iur̄i: qꝛ iur̄m debet īpleri, ⁊ ſufficit ꝙ ſit ſeruatū per momētū in materia vſurarū, vt ibi pꝫ, ⁊ ar. ĩ. đ ſol. l. in numerationibus. ī ſi. ar. ꝯ. ſ. de iureiu. l. ſꝫ ⁊ ſi poſſeſſori. §. j.

Si id quod. Obligatio naturalis ꝯcernit iuſgētiū, ⁊ non ius ciuile. h. d.

In ſumma. §. Si autem. No. caſum, ꝙ alibi nō reperit ita clari⁹: qꝛ lꝫ tranſlatio ſit contractus ſtricti iuris, tñ dolus agentis dans cauſam contractui reddit eam nullam. quod no. ⁊ tene menti.

In frumento. No. ꝙ in ꝯdōne indebiti ſuccedit p̄ciū loco rei, ſic. ſ. e. l. ſi non ſortē. §. libert⁹. ¶ In ea. gl. no. ꝙ ille, q tenet ad frumentū cōſumptum, liberat dando eſtimationē: ſi antē tenet ad tantūdē in genere dic vt. ſ. ſi cer. pe. l. vinū. ¶ Itē not. ꝙ ille q habitat tm̄ vr̄ de fructu percipere, q̄tuꝫ eſſet daturus p habitatione.

Sticbus teſtamento. Etiam q octo annis per errorem ſoluit, quod non debuit repetit. h. d.

Tutor credi. No. ꝙ tutor non pōt ponere ad rōneꝫ pupilli illud, qđ ſoluit īdebite, ⁊ illud ꝙ geſſit male, facit. ĩ. de admi. tu. l. cū q̄ritur. ⁊ not. iſtū. §. ꝙ illud quod non ponitur ad rationem pupilli, remanet ad rationem tutoris. ¶ Item not. ꝙ tutori non debet admitti omnis ſolutio in calculo rationali, ſed ſolum debite facta.

Titius. Procurator ī rē ſuā ſoluēs īdebitū repetit. ⁊ non dñs. h. d. Uel ſic, ṽba gñalia ſeu ratificatio nō porrigunt ad iura q̄ ignorāti q̄runt. h. d. Qđ eſt notabile ⁊ ſemp allegat, ⁊ facit. l. ex maleficijs. §. lōge min⁹. ĩ. de act. ⁊ ob. ⁊ qđ no. C. de excep. l. ſi ex maiore. ⁊. ſ. de pac. l. tres fratres. nō ob. qđ no. e. ti. l. Lucius. qꝛ ibi ṽba gñalia cadebāt ſup certo, ſuper quo non pōt p̄tēdi error ſm Jac. de Are. ¶ No. ꝙ lꝫ ſit pmiſſum non venire ꝯ, ſemper intelligitur ſaluo iure erroris. Iteꝫ intelligit clauſula, ſi ex alia parte obſeruent pmiſſa, vt. l. j. in ſi. de loc. pub. fru. ⁊. ĩ. loca. l. q̄ro. §. inter locatorem. ⁊ in l. ſi. C. de non nume. pecu. ¶ Item no. hunc. §. p illis q ingrediuntur

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

diuntur monaſterium, ⁊ paciſcuntur quod monaſterium ſol‐uat debita, facit. ĵ. de pe. le. l. ſi peculium. ⁊ ibi not. hic de procuratore in rem ſuam ex parte rei.

Lucius titius. Reſtitutio conceſſa in ſortem nō porrigit ad vſuras, ⁊ debitum per reſtitutionē in integrum interim in cōpenſationē nō cadit. h. d. ⁊ eſt multū not. Vñ reſtitutio in integrum non pōt incidēter opponi per modū cōpenſationis. adde qđ dixi. ſ. de iureiur. l. nā ⁊ poſtea. §. ſi minor. ¶ In text. nō poſſet vi reſtitutionis in integrū habite ſup ſorte. ¶ Not. ꝙ ſnīa lata in principali nō porrigitur ad acceſſoriū, de quo nō erat in iudicio tractatum, q2 erat actum cōtra ius cōe. ¶ Itē no. qūo iudiciū in acceſſorio per ſe ſtat: ⁊ eſt rō, q2 cōſiſtebat in officio nobili. h. d.

¶ De condictione ſine cauſa. Rubrica.

Et ⁊ hec. Cauſa reducta ad nō cauſam nō parit ius retinendi. h. d.

Si fullo. Propter eqtatē ſupueniētis caſus victus p ſnīam vtitur iure ſuo. h. d. Ita ſummat Azo hanc. l. in ſumma. C. de re iudicata. ¶ No. ꝙ ſolutū p ſnīam repetitur per condictionem ſine cā, ſi cā ex qua fuit lata ſnīa reducit̃ poſtea ad nō cām qđ ē not. Et dicūt doc. ꝙ iō ſnīa hic nō obſtat: tū q2 ius ſupuen't poſt ſententiam[a], tū q2 nō redarguit̃ ſnīa de eqtate, ſ3 de cā ceſſante: ⁊ ſic nō ob. ĵ. mā. l. ſi fideiuſſor. §. in oībus. ⁊. ſ. de edē. l. argentari9. §. cū aūt. ſm Pe. q ita no. C. de cōdi. inde. l. j. ⁊ vide qđ no. C. de coll. ſi ſoror. ⁊ p Cy. C. de iure do. l. vbi adhuc. i. xviij. q. ⁊ facit extra de iureiur. c. debitores. ⁊ qđ no. ſ. tit. pxi. l. neratius. na3 hic qđ dr in. §. in oib9. ꝙ. q. indebiti nō pōt replicari poſt diffinitiuam, h3 locū vbi ante diffinitiuā potuit opponi exceptio indebiti. ſecus ſi non potuit opponi, vt in. d. c. debitores. qđ eſt no. ſm Bar. ¶ Itē no. ꝙ l3 qs pceperit a fullone intereſſe pānorum, tū poſtea poterit recuperare pannos inuentos apud furē. nec ob. ꝙ ſoluens litis eſtimationē habeat̃ p emptore rei vel actiōis, vt in. l. ſi culpa. q2 illud verū in reali iudicio, ſecus ī pſonali vt hic: facit qđ no. Dy. ī. c. p poſſeſſore. đ reg. iu. li. vj.

Qui ſine cauſa. Aliter d3 formari libellus, vbi qs petit ſe ī totū caſſari, alit' vbi petit extenuari vł exonerari ſe. h. d.

Auunculo. Titulus colorat9 velat maleficiū ⁊ turpitudinē. ſ. qñ eſt ſtatutū ī finib9 vbi, ⁊ nō ē pceſſu3 ad executionē facti. h. d. Ita em̄ hic loquitur, ⁊ eſt no. ⁊ facit. ĵ. de adul. l. ſi adulteriū cū inceſtu. §. j. ⁊ adde qđ no. in. l. ij. ſ. de cōdi. ob cau. ¶ Not. ex gl. hic poſita ꝙ error iuris nō excuſat a periculo perdēde dotis, licet interdum excuſet a periculo criminalis accuſatiōis. Adde qđ no. in aut. de inceſt. nup. in prin. ⁊ in. l. vij. ĵ. de cōdi. inſti. Item adde qđ no. Cyn. C. de rei vxo. actio. l. rem in preſenti. §. tacet. ⁊. §. illo. ⁊. C. de iur. do. l. ſi dotalem. in vlti. q. ⁊. C. de reuo. dona. l. j. in vlti. q. ⁊ no. Ja. in. l. rei iudi. §. j. ĵ. ſolu. matri.

¶ Explicit liber. xij.

¶ Incipit liber. xiij.

¶ De condictione furtiua. Rubrica.

In furtiua re. Iſta lex nō ſummatur, q2 breuis. ¶ In glo. que incipit, domino. Iſta gloſ. habuit reſpectum ad hoc: q2 heres non erat dominus tēpore furti facti, tamen vere erat dominus. l. hereditas. ĵ. de re iudica.

Condictione. Cōdictione furtiua tenet̃ ex pſona alterius, ēt ille q furtū cōmittere non pōt. h. d. ¶ No. tex. in fi. cū dt, q̄uis cū eis agi actio ⁊c. ꝙ citatio fctā de furioſo vł infante nō v3, vt hic, videbitis ī. l. qcūq3. in pn. ſ. de ī ius vo. ſi ergo habes agere cū infante, debes ꝯuenire tutorē ſuum, vt. l. j. §. ſufficit. ⁊ ibi gl. ĵ. de admi. tu. Si vō habes litigare cū furioſo, habes cōuenire eius curatorē, vt. l. Luci9 locuſta. §. j. ĵ. de lega. ij. cetera dic vt ī gl. hñ. ¶ Ex lec. ant. ¶ In text. agi. i. actio exerceri. q2 forte ſunt indefenſi, vt. ĵ. ad Turpil. l. ij. §. pe. ¶ Not. ꝙ ſuus ⁊ neceſſari9 hr̃s obligat̃ ipſo iure ad debitū defuncti, nec eſt neceſſaria īmixtio facti. Vñ tex. dt ꝙ furioſi ⁊ īfantes obligant̃: iſtud eſt verū de iure ciuili, ſec9 eſt de iure ptorio, vt. l. nam nec emācipatus. de leg. i. Iſta eſt opi. gl. ĵ. de acq. here. neceſſariis. Alij doc. dicūt p iſtū tex. ꝙ bñficiū ptoris nō facit q in ſu9 heres ſic obligatus: ſed confert ei bñficiū abſtinendi: effectus eſt iſte ꝙ creditor agens ꝯ ſuum puta cōtra filiū, tanq̄ cōtra heredem non h3 hic probare immixtionem. Sed ille h3 probare intētionem ſi vult abſolui: q2 intētio creditoris eſt fundata đ iure ciuili per iſtā lr̃am. ⁊ ita h3 hic Cy. in addi. ſed gl. ord. determinat ꝯtrium ꝙ ſit neceſſe ꝙ pbet̃ immixtio, vt no. ĵ. ſolut. mat. ſi cū dotē. §. trāſgrediamur. vbi eſt. l. ſingularis. facit. l. ij. ſ. de interro. act. ⁊ qđ no. Cy. in. l. j. C. ſi vt ſe ab her. abſti. in addi. nec ob. lr̃a noſtra, q2 nō loquit̃ de obligatiōe inſpecta iuris ciuilis autoritate, nō inſpecta cōueniēdi facultate. ⁊ ſic nō ob. ⁊ facit qđ no. ĵ. de acq. here. pro herede. §. Papinia. ⁊ predicta vera in filio: ſed in nepote ⁊ inferioribus gradibus, q2 non cōſtat eos ſuos, cum non ſint in primo gradu, ſemper debet probari immixtio, facit. ĵ. de acq. hered. cū bonis. que verba nota.

Si condicatur. In condictione furtiua hr̃ rō intereſſe etiā exiſtētis in lucro. h. d. l. iſta. ¶ Not. ex hoc tex. in fi. ꝙ homo mortuus condicitur: ⁊ ſic vr̃ hic caſus ꝙ in obligatione, rem reſtitui, d3 peti etiā ipſa res perempta. ¶ In ꝯtriū vr̃ caſus ꝙ d3 peti ipſa eſtimatio non res perēpta, vt. ĵ. e. in re furtiua. dicā ibi. Scđo no. hūc tex. nā nō videtis hic ꝙ mortuo ſeruo dñs conſequit̃ ptem hr̃ditatis, in qua ſeru9 fuit inſtitut9, ⁊ ſic pt3 ꝙ mortuo ſeruo, nō pōt dñs adire hr̃ditatē ſeruo delatam. Et ſic vr̃ caſus qōnis ꝙ ſi monachus, cui hr̃ditas eſt delata, q vt ſcitis de iure ſuccedit, vt. l. deo nobis. in fi. C. đ epiſ. ⁊ cle. ſi hr̃ditate non adita decedit, illā hr̃ditatē nō aditā in monaſteriū, nō trāſmittit, ſicut vides hic ī ſeruo: ⁊ maxime ſm. d. Inno. q eqparat ſeruū monacho. vt in. c. cū olim. extra de priuileg. vt tangit̃ p gl. in aut. cām. C. de epiſ. ⁊ cle. ⁊ p hoc facit. l. idē neratius. in prin. ſ. ad. l. Aql. ⁊ p hoc facit p Ja. de Are. ⁊ Cy. in. d. l. deo nobis. p canoniſtas in. c. in pſentia. ex̃ de pbat.

[a] ¶ Poſt ſententiam. Pro quo vide q̄ habent̃ per dom. Iaſ. may. in ſi. de ac. in princ. num̄. cx. ⁊ nu. cxij. ⁊ in. §. omniū. nu. xij. cu3 tribus ſe. vbi plene, an ⁊ qñ ius ſupueniēs tam actori q̄ reo proſit, ⁊ tā lite conteſt. q̄ poſt.

Si ſeruus. Pater ⁊ dñs tenentur cōdictiōe furtiua ex pſona filij vel ſerui in eo qđ ad eos peruenit, dat̃ etia3 in dñm noxaliter in eo ꝙ ad eum non peruenit. ⁊ ille qui non committit furtum, non tenetur hac actione ex perſona ſua. h. d. cum duabus ſeq.

Ex cauſa furtiua. In tex. ibi, vel hr̃s eius ſubaudi, vł is ad quē puenit res furtiua, ⁊. ſ. l. pxi. dixi ⁊c. ¶ In gl. fi. l. pinde. ⁊. l. ſi ope ⁊c. ibi, ⁊ hec va. l3 gloſ. iſta approbat iſtam ſolutionē, tū ⁊ multi doc. tenēt pcedentē: ſ3 Jac. de Are. aliter dicit, vt ipſe not. in. l. ꝯtria: nā dt ipſe ꝙ pſtās opē furi nō tenet̃ condictione furtiua, vt hic, niſi in ſubſidiū, vc3 ſi fur nō eſt ſoluēdo, vt in. l. ꝯtria. ⁊ p hac opi. vr̃ tex. in. l. peculiū. §. ſi opē. ĵ. de pec. ¶ Ex lec. ant. ¶ Uide hic qđ no. ſ. đ noxa. ⁊ ſi ꝯdēnatus. ⁊ ſupra de mino. ꝙ ſi minor. §. ſi ſeruus. in gloſſ. ſed qūo. ⁊ not.

¶ Item ex lectura antiqua.

Proinde. Opem preſtās furi, furti tenet̃, non cōdictiōe furtiua. h. d. ⁊ d3 intelligi hec. l. qñ ad opē ferētē nihil puenit, q2 opē ferēs non eſt pprie fur[b], facit. ĵ. de furt. ſi is q opē.

[b] ¶ Fur. Uide do. Alexan. de Imol. in. l. iij. §. ſi pcurator. ꝙ quiſq3 iur. ꝙ tenet̃ in ſubſidium ⁊ vide Ang. in. l. j. de eo per quē fa. erit. ⁊ Bar. in l. peculium. §. ſi opem. ff. de pecu.

Si pro furto alias fure. Deciſioque ſit ſup actiōe furtiua, nō piudicat ꝯdōni furtiue. Et iſtud pncipiū declarat̃, vt habuiſtis no. in. l. ſi duo. §. Julia. ſ. de iureiu. ¶ Ex lec. anti. ¶ Trāſactio ſup dāno vel intereſſe, nō īpedit petitionē pene, ⁊ vide qđ no. ſ. de iureiurā. ſi duo patroni. §. idē Jul. iſta lr̃a eſt arg. ꝙ l3 qñ fiet pax inter ciuitates, remittant̃ dāna, nō videant̃ remitti pene ītereſſe: nec eſt ꝯ, niſi ſpecificet̃: ⁊ an ciuitas, poſſit remittere dāna ⁊ iniurias ſingulorū p bono pacis: no. Inn. ex̃ de iniur. in nr̃a. adde dt Dy. ꝙ l3 ego parcā furi, vel iniuriāti, nō videor remittere dānū, niſi exprimat̃ vt. ĵ. đ iniu. ſ3 ſi vn9. §. ſi añ. facit qđ no. īſti. đ iiu. §. fi.

Furti actio. Actio pſecutoria nō tollit̃ per perſonalem, nec econuerſo: ſed via perſecutoria bene tollitur per aliam. h. d. gloſſ. j. in. §. fi. ⁊ vide qđ plene not. per gl. inſtit. ſi qua. pau. fe. di. §. fi. ¶ Ex lectu. antiq. ¶ Actio mere penalis non tollitur per perſecutoriā, nec ecōtra. h. d. ibi, petit. i. cōcernit. no. ꝙ in actiōe furti in duplo non cōtinet̃ ſimplū. i. ita eſſe. ⁊ illud eſt, q2 lex vltra pcedit declarādo ꝙ ſit mera pena: alr̃s in dubio, qñ pena ponit̃ p noīa multiplicatiua includit̃ intereſſe, vt. ĵ. de pub. hoc edicto. ⁊ not. ĵ. ad l. Jul. pe. l. is qui predā. ſec9 ſi opponat̃ p noīa ſimplicia: nam tunc ſemp pſumit̃ mera pena, qñ eſt appoſita a lege, ⁊ facit qđ no. inſt. de act. §. itē iſta eſt actio de eo. ¶ Quid in pena cōuētionali qñ apponit̃ p noīa multiplicatiua, vt duplū, ⁊ triplū: nunqd includit̃ intereſſe: habes tex. no. ꝙ ſic in. l. fi. C. de ſpon. p quē tex. ita determinat Spe. de emp. ⁊ ven. §. j. v. ſed qd ecce.

Condictio. Condictio furtiua dat̃ ꝯ hr̃dem etiā in eo qđ ad heredē non peruenit qualitercūq3 res perierit. h. d. ¶ In gl. fi. ibi, tu dicas. tenet ergo iſta gl. ꝙ condictio furtiua non oriat̃ ex delicto, vel quaſi, nec ex cōtractu, vel quaſi, ſed ex variis figuris cauſarum. ſ3 Guli. de Cug. ⁊ alij doct. reprehendunt iſtā glo. dicentes quod imo orit̃ ex delicto, vt. l. ſi ambo. §. quoties. de cōpen. ĵ. vera. hab. l.